

1922
Всѣмъ дарованъ въ 1922 г.
Крестъ въ Орденамъ

Д. 11
58

или Крестъ
Крестъ
Крестъ
Крестъ

1	1	5
1	1	5
1	1	5
1	1	5
1	1	5

115

Cassier N. H. & Z. B. A. A. Corner
ssa Vecchia Metodo Novo

Handwritten notes and a small sketch of a figure, possibly a person or a mechanical part, in the right margin.

130

120

164

4

220

64

64

40

20

48

18

64

40

20

24

24

16

19:0

18:8

64

40

20

24

24

18

Miss Mary's Mother

Miss Mary's Mother: 12:0

Miss Mary's Mother

Miss Mary's

Miss Mary's Mother

1808

Ἔτι καὶ τῷτο διώχταίτις νὰ προεικάζῃ μετὰ πολλῆς πιθανότητος· ὅτι οἱ τῶν Τῦρκων ἀπόγονοι, τὸν μὲν κίνδυνον εἰς τὸν ὁποῖον τῶρα θρέθη τὸ Γένος των, θέλει τὸν ἐνθυμῆνται καὶ μετὰ ταῦτα· Ἡ παρῆστα περιπέτεια θέλει μένει ὁπωσδήποτε εἰς τα ὑπομνήματα τῆς αὐτῶν Βασιλείας ἀνάγραπτος· Ἀλλ' ὅτι καὶ ἄλλαι Χριστιανικαὶ διωάμεις, ἂν ἤθελον νὰ συμπεργήσῃν ὀλίγον, ἐδίωκοντο νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἐκείνων παντελῆ ἐξολόθρευσιν· καὶ τὸ ἄλλο, ὅτι καὶ τινες, ἂν τύχῃ, ἐξ αὐτῶν τῶν διωάμεων ἐπεμελήθησαν αὐτὰς νὰ ὑποστηρίξῃν, διὰ νὰ μὴ πάθῃν τὴν τελείαν καταστροφὴν εἰς τὴν ἡγγισαν· ἐκεῖνο μὲν, δὲν θέλει σέρεξῃν ἔντολα οἱ Τῦρκοι νὰ τὸ εἰπῶν· τῷτο δὲ, δὲν θέλει ὑποφέρειν ποσῶς εὐδὲ νὰ τὸ ἀκῆσθαι. Ταῦτα τοιαῦτα δὲν καταγράφονται εἰς τὰ Ὁθωμανικὰ ὑπομνήματα, ἔτε ὑποφέρονται ἀπὸ τὴν Μωσλεμανικὴν θρησκείαν.

Τὰ Χρησμολογήματα τῆ Μωάμεθ πληροφορεῖσιν ἐξ ἐναντίας τῆς Τῦρκας, ὅτι αὐτοὶ εἶναι τὸ ἔθνος τὸ θεοφιλὲς καὶ ἅγιον καὶ ἐκλεκτὸν· τὸ ἔθνος τὸ ὁποῖον μόνον διαρίδῃ θεόθεν νὰ κατακυριεύσῃ τὸν κόσμον ἅπαντα· καὶ ὅτι τὸ Βασίλειον αὐτῶν ἀκολούθως, μακρὰν ἀπὸ τὸ νὰ χρεωστῇ τὴν ἰδίαν σύσασιν καὶ ἀσφάλειαν εἰς τὰς παρὰ τῶν ἀσεβῶν (Γκιαὺρ) βοηθείας, δὲν εἶναι δυνατὸν ποτὲ νὰ καθαιρεθῇ, ἔτε ἂν συμπτύσσῃ καὶ αὐτῇ, ἀπάντων τῶν Κράληδων (ὡς αὐτοὶ ὑπερηφάνως τῆς ὀνομάζουσι) ἢ Βασιλίσκων τῆς Ευρώπης αἱ διωάμεις. Ἡ ἐπίπλαστος Ἀποκάλυψις τῆ Προφήτου αὐτῶν, δὲν τῆς συγχωρεῖ περὶ τέττε νὰ ἀμφιβάλλωσιν· ὁμως καὶ ἡ Ἱστορία τῶν πάλαι γενομένων, καὶ αὐτῶν, σαυροφορικῶν ἐκστρατεύσεων, τῆς βεβαιώνει ἔτι καὶ περισσότερον. Μυριοπληθεῖς στρατεύματα Χριστιανικὰ, εἰς ὀλοκλήρη ἐκατοντάδος χρόνων διάστημα, ἄλλα ἐπ' ἄλλοις συνέτρεψαν κατὰ τῶν τῆ Μωάμεθ ὁπαδῶν· τὶ ἐκατέρωθωσαν; οὐδὲν. Ἐκεῖνα ἠφανίσθησαν· αὐτοὶ ἠύξησαν, καὶ ἐπὶ πλέον ἐμεγαλιώθησαν. Ἡ ἐκδασις τῆ παρελθόντος συμβάματος, ἐνδιωαμώνει εἰς τῆς Τῦρκας τὴν βεβαιότητα τῆ αἰωνίης αὐτῶν δόγματος. Ἡ δοκιμὴ ἐπικρατικῆς τὴν πίσιν. Ἡ Βασιλεία αὐτὴ εἶναι καὶ αὐτῆς νενυμφωμένη μετὰ τῆς αὐτῶν θρησκείας ἀδιασπάσως· Δὲν ὑφίσταται διαζύγιον· „Αὐτὰ εἶναι γεννήματα δίδυμα, λέγουσι (1). Τὸ ἓνα δὲν ἔχει ζωὴν χωρὶς τὸ ἄλλο. Ἡ ἐνδοξος πίσις τῆ Μωάμεθ μέλλει νὰ διαωνίσῃ ἄχρι τῆς ἡμέρας τῆς Κρίσεως·

(1) Ὁ Ἰβραῖμ Ἐφένδης ὁ Ματεφερίκας, ἐν τῷ περὶ τῶν Τακτικῶν Συγγράμ. Κεφ. Α. Τμήμ. Α. Σελ. 7. Καὶ Κεφ. Γ. Σελ. 151. Τῆς Γαλλικ. Ἐκδόσ. Τῆς ἐν Βιέννῃ 1769.

„σεως· Οἱ δεσμοὶ τῆ ἀγιοτάτῃ τέτῃ Νόμῃ, ἕως τῆς τῆ κόσμῃ σωτε-
„λείας εἶναι ἀπαράλυτοι. „ Ἡ Βασιλεία τῶν Χριστιανῶν ἐκ ἐστὶν ἐκ τῆ
κόσμῃ τέτῃ, ὡς εὐδὲ ἡ πίσις. Ἀλλὰ τῶν Ὁθωμανῶν ἐκ τῆ κόσμῃ τέτῃ
εἶναι καὶ ἡ Βασιλεία, καθὼς καὶ ἡ πίσις.

Εἶναι τρόπος νὰ διαβῇ ποτὲ ἀπὸ τὸν λογισμὸν τῶν Μωαμεθανῶν,
ὅτι τὸ Βασιλεῖον αὐτῶν ἦτον κραταιότερον τότε, εἰς τὸν καιρὸν τῶν σαυ-
ροφοριῶν, παρὰ τῶρα; ὅτι αἱ Χριστιανικαὶ δυνάμεις, εἶναι ἰχυρότεραι, ἢ
συμφωνότεραι τῶρα, παρὰ τότε; ποτὲ. Λοιπὸν τὰ αἷτια, διὰ τὰ ὅποια
κινδυνεύει νὰ πάθῃ ὑπὸ μιᾶς ἢ μόνῃς τῆς τῶν Ρώσων δυνάμεως τῶρα,
ἐκεῖνο ὅπῃ τότε δὲν ἔπαθον ἀπὸ ὅλλῳ χεδὸν τῷ Ἑυρώπῳ ὅμῃ ἐνωμένῳ;
Ἄιτια βεβαιώτατα καὶ τῶρα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προβάλλωσιν ἄλλα,
εἰμὴ ἐκεῖνα ὅπῃ ἐπρόβαλλον πρὸ τεσσαράκοντα χρόνων καὶ ἐπέκεινα.

„Εὰν πότε καὶ πότε (λέγῃσι) (2) κατὰ θέλησιν τῆ Ὑψίστης, τὸ
„Μωσλμανικὸν σράττωμα πλῆν, ἢ καὶ ὀλοτελῶς τροπῆται, αἷτια τῆ
„δυσυχήματος εἶναι, ἢ τῶν νόμων παράβασις, ἢ τῆς δικαιοσύνης κατάρ-
„γησις, ἢ τῶν ποινῶν καὶ τῶν ἀντιδόσεων ἀμέλῃσις, ὁ τῶν ἀναξίων εἰς
„τὰ ἀξιώματα προδιδασμός, ἢ ἀβελία περὶ τὰς ἐπιχειρήσεις, ἢ παρα-
„κῆ τῶν παραγγελμάτων τῶν σωετῶν Ἀνδρῶν, ἢ βραδύτης τῶν πολε-
„μικῶν βελθυμάτων, ἢ ἀπραξία περὶ τῷ χρῆσιν τῶν ὅπλων, καὶ τῶν
„ἄλλων ἐν ταῖς μάχαῖς ὀργάνων, ἢ θρασυτύτης καὶ ἀπειθείας τῶν στρατιω-
„τῶν, καὶ, τὸ ἔτι χεῖρον, ἢ φιλαργυρία καὶ ἢ διαφθορά, καὶ ἢ ἀξιο-
„κατάκριτος ἀγνοία καὶ ἀνεπιστημοσύνη τῶν Κανόνων καὶ τῶν Μεθόδων,
„τὰς ὅποιας κατὰ τὰς συμβόλας, καὶ τὰς ἐξελιγμὲς τῶν στρατιωτικῶν
„ταγμάτων, καὶ τὰς στρατοπεδώσεις καὶ οἱ ἐχθροίμας μεταχειρίζονται. „
Ἀυτὰ καὶ τότε ἔλεγον, καὶ τῶρα λέγῃσι. Πλὴν, μὲ ὅλα ταῦτα, ἢ
γνώμη τῶν Ὁθωμανῶν πάντοτε μένει ἡ αὐτή· ὅτι τὸ Ὁθωμανικὸν Κρά-
τος εἶναι ἀκατάλυτον. Ἀυτὸς καὶ αὐτὸς εἶναι ἓνας ἡλῖος, ὅπῃ ἂν πά-
χῃ κατὰ καιρὸς τινὰς προσωρινὰς ἐκλείψεις, ποτὲ ὁμως δὲν θέλει ὀλο-
τελῶς σκοταδῆ, ἀλλὰ μέλλει μάλιστα εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἀναλάμψῃ ἀσυγ-
κρίτως λαμπρότερος. „Εὰν ἀντεισενεχθῶσι (3) τῶν ἀνω εἰρημένων τὰ
„ἐναντία· εἰάν ἐπιθυμήσωμεν τῷ δόξαν, εἰάν ὑποπέσωμεν καὶ ἐπιβρίψω-
„μεν τῷ ἐλπίδα ἡμῶν, εἰς τῷ δικαιοσύνῳ καὶ ἀγαθότητι καὶ δυνάμει
„τῆ αἰωνίᾳ Θεῷ, καὶ εἰς τῷ θαυμασίῳ πρεσβείαν τῆ Μεγάλῃ Προφῆτης
Μω-

α 2

(2) Ὁ Ἰβραὶμ Ἐφένδ. Ἐνθ. ἀνωτ. Σελ. 151.

(3) Αὐτ. αὐτ.

„Μωάμεθ, θέλει ακολουθήσεν εἰς ἡμᾶς ἀναμφιβόλως νίκα καὶ τρόπαια
„λαμπρὰ καὶ ἐξαίσια.

Ἡ γνώμη αὕτη ἴσως τῶρα, ὅπῃ ἀπὸ τὰ Ῥωσικὰ ὅπλα πανταχῶς
κατεδραύθησαν, εἶναι εἰς αὐτὰς ἐνωμένη μετὰ κάποιον διαγμὸν· διὰ τὸ
φόβος τῇ ἐπικειμένῃ κινδύνῳ, κατασεύει καὶ τὰς τεραιτέρως ψυχὰς, καὶ
παρὰ τὴν προτέραν κατὰστασιν, ἡ ῥηθεῖσα γνώμη θέλει ἀπομένει ἀδίστακτος ἐξωμένη
εἰς τὰς ψυχὰς των, ἢ θέλει γεννᾶ εἰς αὐτὰς μίαν ἰχυράν καὶ ἀναμφίβο-
λον πληροφορίαν, ὅτι τὸ Βασιλεῖον αὐτῶν, καθὼς δὲν φοβεῖται τὴν πα-
ρὰ τῶν ἀλλοπίων καταδρομῇ, ἔτω δὲν χρειάζεται τὴν παρ' ἐκείνων
συνδρομῇ· καὶ ὅτι, ὅσον ὀλίγον πρέπει ταύτῃ νὰ ἐμπισθύνται, τόσον
ὀλιγώτερον πρέπει ἐκείνῃ νὰ φοβῆνται. Καὶ μένει λοιπὸν ἐλπίς, ὅτι θέ-
λει γνωρίσεν οἱ Τῆρκοι ποτὲ, εἰάν τῶρα διασωθῶσι, τὴν αὐτῶν σωτη-
ρίαν ἐκ μέρους τινῶν Χριστιανικῶν Δυνάμεων; μένει ἐλπίς νὰ ὁμολογήσεν
ποτὲ, αὐτὰς χρειώσας εἰς ἐκείνας τὰς Βασιλείας, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν ἀκ-
μὴν τῇ κινδύνῳ, ἢ ἀδιάφοροι δὲν τὰς ὑπόχλησαν, ἢ προσφιλεῖς τε καὶ
ἔννοιοι καὶ τὰς ἐβοήθησαν; καὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας, ἂν αὐταὶ ἤθελον, ἐκρέ-
ματο ὁ ὀλοτελής ἀπὸ τῆς Εὐρώπης τῇ Μαωμεδισμῷ ἐξοστρακισμός; Ἀνέλ-
πισον.

Ἀλλ' οἱ Τῆρκοι αὐτοὶ τελευταῖον δὲν εἶναι ἄνθρωποι; δὲν βλέπε-
σιν ὀφθαλμοφανῶς, ὅτι ἡ μοῖρα αὐτῶν εἰς τὸ παρὸν, ἡρτηται ἀπὸ τὴν
τῶν Χριστιανῶν Βασιλέων ἀπόφασιν; Ἀποκρίνομαι τὸ ἀνάπαλιν, ὅτι αὐτοὶ
οἱ ἄνθρωποι εἶναι Τῆρκοι· καὶ ὡς Τῆρκοι, εἰ μόνον εἶναι ἀδίστακτος πεπλη-
ροφημένοι, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἰδίας πίστεως, ὅτι τὸ Βασιλεῖον αὐτῶν,
ἐκ μέρους ἀκαταίρετον ἕως τέλους, μέλει τῶς νὰ φθάσῃ καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν
τῆς δόξης καὶ τῆς δυνάμεως, καὶ νὰ ὑποτάξῃ τὰ πάντα, ὡς ἐπομεν.
Ἀλλ' ὡς Τῆρκοι ἔτι προσέδωσι καὶ τὸ δόγμα μιᾶς ἀπαραλύτῃ ἐμαρμέ-
νης τῶν συμβαινόντων πραγμάτων, ἥτις κρατεῖ δεδεμένους τὰς Χριστιανὰς Βασι-
λεῖς, καὶ τὰς σφίγγει, καὶ τὰς ἀναγκάζει νὰ μένῃ εἰς τὰ ὀριάτων· ὅθεν
ἐξ ἀνάγκης, καὶ ὅχι κατὰ θέλησιν, δὲν δυνάμνται ποσῶς νὰ βλάψωσι τὸ
ἔθνος τῇ Μωάμεθ ἕως ἐξολοθροῦς· ἐπεὶ εἰς τὸ ἐν οὐρανῶς Βιβλίον, ὁ
ἐξολοθροῦς τῇ ἔθνος τῆς Τῆρκοι δὲν εἶναι γεγραμμένος. Ὡς Τῆρκοι τελευ-
ταῖον, αὐτοὶ εἶναι ἐκ συστήματος ἐχθροὶ παντὸς τῇ Χριστιανισμῷ ἀπονδοῖ·
διὰ τὴν αὐτὴν ἢ θεησκείαν τὴν ὁποίαν κρατῶσιν, αὐτὴ τῇ ἐξοπλίζει κατὰ
τῶν Χριστιανῶν τὴν χεῖρα, καθὼς ὁκόλον εἶναι πᾶς τις νὰ πληροφορηθῇ,
ἀναγινώσκων τὸ τῇ Κορανίᾳ Κεφάλαιον, τὸ περὶ τῆς Μάχης ἐπιγραφό-
μενον. Αὐτοὶ τὸν κατὰ Χριστιανῶν πόλεμον, τὸν ὀνομάζουσι Ζιχὰδ· „Πό-
λεμον Ἁγίου· πόλεμον πάντοτε γινόμενον πρὸς δόξαν Θεοῦ· πόλεμον ὑπὲρ
„τῆς

„ τῆς ἱερᾶς πίσεως· πόλεμον προσεταγμένον αὐτοῖς ὑπὸ τῆ νόμου κατὰ
 „ τῶν ἀπίστων. Τὰ ἄλλα Γένη, καὶ αἱ λοιπαὶ διωασεῖται (λέγῃσιν) (4), εἰς
 „ τὰς δυσλῶς καὶ κινδυνάδεις αὐτῶν πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις, ἄλλο πρὸ
 „ ὀφθαλμῶν δὲν ἔχουσι, παρέξ μόνον τὰ πρόσκαιρα κέρδη· οἷον τὴν ἀπό-
 „ λαυσιν τινῶν ἀγαθῶν ἀσάτων καὶ ἐσόντων, ἢ τὴν κενοδοξίαν, νὰ ταπει-
 „ νώσω τὰς τῶν πολεμίων διωάμεις, καὶ νὰ καταστήσῃν φοβεράν τὴν
 „ ἰδίαν ἐπικράτειαν. Μόνον τὸ ἔθνος τὸ πεφωτισμένον διὰ τῆς ἀληθινῆς
 „ πίσεως, καὶ ὠδηγούμενον ὑπὸ τῆς ἀγίας θρησκείας (τῆ Μαράμεθ.) χρε-
 „ ωςτὶ ἐκ προσάγματος, καὶ ἐξ ἐντολῆς τῆς Νόμου, νὰ ἐπιχειρῆται ἐνίοτε
 „ ἐκστρατείας καὶ μάχας Ἀγίας. Μόνοι οἱ Μεσελμάνοι ἀποφασίζον νὰ
 „ ὑποφέρῃν τὰς κόπας, καὶ τὰς ταλαιπωρίας, καὶ τὰς κινδύνους ἐνός
 „ πολέμου, ὅχι δι' ἄλλον σκοπὸν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν δόξαν τῆς Θεᾶς. Μό-
 „ νοι αὐτοὶ, ὀχαριζοῦνται μετὰ πάσης προθυμίας νὰ θυσιάσω τὴν ζωὴν,
 „ καὶ νὰ χύνῃν τὸ αἷμα, διὰ νὰ γένωσι ἀξιοὶ τῆς δαδαιμονίας τῆς ἐνός, καὶ
 „ τῆς ἄλλης κόσμου· καὶ διὰ νὰ προετοιμάσῃν τὰ ἐφόδια τῶν ἀπο-
 „ δημίων τῆς αἰωνιότητος, κατὰ τὴν ἱερὰν πρᾶξιν τῶν καθηκόντων, τῶν
 „ προσεταγμένων ὑπὸ τῆς Νόμου. (*) Ὅς τις ταῦτα καλῶς ἐννοήσῃ, κα-
 „ α 3 ταλαμ-

(4) Ἀντ. Κεφ. Ἀ. Τμήμ. Δ. Σελ. 19. 20. Καὶ ἐν τῇ Ἀυτόθι Σημειώσαι.

(*) Ἦκουσα παρὰ Ἀνδρὸς πιστοῦ, ὅτι εἰς τὸν παρόντα πόλεμον, Τῆρος
 τις αἰχμαλώτος, δρίσκετο ἡμέρας τε καὶ φιλανθρωπῶς ὑπὸ τὴν
 ἐξουσίαν ἐνός Ῥώσοις ὀφθαλμῶν τηρέμενος. Παραφυλάξας δὲ μίαν
 ὥραν, τὴν ὁποίαν ἔκρινεν ἀρμοδίαν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς Νόμου τῆς,
 ἤρπασεν ἐξαίφνης μίαν Τερικινὴν ῥομφαίαν ὅπως ἐκεῖ πρὸ χειρὸν εἶδε,
 καὶ μετὰ ἐνδοσιασμοῦ ὁρμήσας, ἔπεσεν ἐπάνω εἰς τὸν παρεδρεθέντα,
 διὰ νὰ τὸν κατακόψῃ, ἐξ ὧν μόλις ἔφθασε νὰ πληγώσῃ τινὰ·
 διατὶ προφθάσαντες τὸν ἐκράτησαν. Ἐρωτηθεὶς οὖν, διατὶ τόσον
 θηριωδῶς καὶ ἀπανθρώπως ἐκινήθῃ, εἰς καιρὸν ὅπως ἀπελάμβανε τό-
 σῳ φιλανθρωπίαν καὶ ἡμερότητα; ἀπεκρίθη: διατὶ ἔγω μὲ ὑποχρε-
 ῶναι ὁ νόμος μου· καὶ φονεύσατέ με (ἐπρόθεσε) παρακαλῶ, διὰ νὰ
 ἀξιώσω εἰς τὴν ἐκείνῃ ζωὴν, καὶ λάβω τὴν ἀντιμισθίαν ὅπως ὁ προφή-
 τῆς ὑπόχεται εἰς τὸν ἔγω θνήσκοντα. Οἱ Ῥῶσοι ὁμῶς δὲν ἠθέ-
 λησαν νὰ ἀνταποδώσω εἰς αὐτὸν τὴν χάριν ὅπως ἐπροθυμήθῃ νὰ
 τὸν κάμῃ ὁ Βάρβαρος. Τὸν ἐξυλοκόπησαν μόνον ἐρβωμένως ὥς
 ἔπρεπεν· ἔπειτα τὸν ἀφῆσαν νὰ ζῇ, ὅσον ἡμπορέσῃ, διὰ νὰ ἀποκ-
 τήσῃ

ταλαμβάνει ἔυκολα, ὅτι οἱ Τῆρκοι πρῶτον πρέπει νὰ λησμονήσωσι τὴν τῆ Μωάμεθ πίσιν, ἔπειτα νὰ φανοῦν εἰς ἓν, ὁποῖονδήποτε Χριστιανικὸν Ἔθνος, Φίλοι πῖσοι καὶ ὄγνώμονες.

Στοχάσθε τώρα τὰς αὐτὰς, ἂν θέλῃς, καὶ ὡς ἀνθρώπους. Ἄνθρωποι βεβαίωτατα εἶναι, ἀλλὰ βάρβαροι καὶ ἀπαίδεδοι, ἀλλὰ κακοήθεις καὶ ἀγνώμονες· ὡς βάρβαροι δὲν διακρίνῃσι καλῶς, ἕως πῶς ἐδιῶντο νὰ φθάσεν τὰ παρακολοδήματα τῆ κινδύου, εἰς τὸν ὁποῖον τώρα ὀρέθησαν ὡς ἀγνώμονες, δὲν θέλει φανῆν ποτὲ ὀχάρινοι (καὶ ἂν τὰ διακρίνῃν) εἰς ἐκείνους ὅπῃ μ' ἓνα ἢ ἄλλον τρόπον τὰς διεφύλαξαν. Αἱ διεργεσίαι τὰς ἀπανθρώπων πολλάκις περισσότερον τὰς ἐκδηρίῃσι καὶ τὰς ἐξαγριύνουσι. Καὶ οἱ ἀπάνθρωποι λοιπὸν Τῆρκοι, διὰ νὰ γνωρίσῃν τῶν Χριστιανῶν Βασιλέων τὴν παρῆσαν διεργεσίαν καὶ χάριν, ὥστε νὰ δέσῃν ἐφεξῆς μετὰ τῶν ἀσφαλῆ τὴν πίσιν καὶ τὴν φιλίαν, ἀφ' οὗ λησμονήσῃν καὶ τὴν τῆ Μωάμεθ πίσιν, μένει ἀκόμη νὰ γένωσι καὶ ἀνθρωπικοὶ. Πλὴν, εἰάν οἱ Τῆρκοι γένωσιν ἀνθρωπικοὶ, δὲν εἶναι τότε κατὰ τῶν Χριστιανικῶν Δωασιῶν φοβερώτεροι; Ἐγὼ τὰς Τῆρκες, ἂν ἄφιναν τὴν τῆ Μωάμεθ ἀσέβειαν, κάλλιον τὰς ἠθέλα ἀνθρωπικὰς, παρὰ ἀπανθρώπους. Ἐφ' ὅσον ὁμως ἐπιμένουσιν εἰς τὴν ἑαυτῶν ψευδοδουλοκρασίαν, διὰ τὴν ὠφέλειαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐπιλοίπων τῆς Εὐρώπης Βασιλείων, κάλλιον τὰς ἤλω ἀπανθρώπους, παρὰ ἀνθρωπικὰς. Ἐγὼ ἔτι κρίνω· ἄς κρίνῃ καὶ ἄλλος.

Ἄν οἱ Ὀθωμανοὶ διασωθέντες τώρα ἐκ τῆ περιεσῶτος αὐτὰς κινδύνου, μεταβάλλουσι εἰς τὸ ἐξῆς τρόπον καὶ ἥθος, ἀφήσῃν τὴν προτέραν ἀπανθρωπίαν καὶ βαρβαρότητα, μιμηθῇν τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐθνῶν τὴν ἀνομίαν καὶ τὸ πολίτευμα, ἀσκηθῶσι τὰς τέχνας καὶ τὰς μαθήσεις, ἐπιμεληθῶσι τὴν στρατηγίαν εἰς τὰ πολεμικά, καὶ τὴν γεωργίαν καὶ ἐμπορίαν ἐν καιρῷ τῆς εἰρήνης· ἢ μεταβολὴ αὕτη, πρὸς μὲν τὰς ὑπηκόους αὐτοῖς Χριστιανῶς, εἶναι πάντως ἐπωφελὴς καὶ συμφέρουσα, πρὸς δὲ τὰς Βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης, καὶ τὰς ἐκείνων λαοὺς, ἴσως εἶναι ἀσύμφορος καὶ ἐπιζήμιος, τόσον ἐν καταστάσει εἰρήνης, ὅσον εἰς πολέμῳ σιμάντημα. Ἡ εἰρήνη θέλει σύρει ἀφθονώτερον εἰς τὴν Τερκίαν τὸ χρυσίον τῆς Εὐρώπης· καὶ ὁ πόλεμος θέλει ἔλκει φοβερώτερον εἰς τὴν Εὐρώπην τὸν σίδηρον τῆς Τερκίας. Μὰ ἂν οἱ Ὀθωμανοὶ, διασώσαντες τὴν παρῆσαν δυνάμιν, μένωσι

τήσῃ κατ' ὀλίγον ὀλίγον, μὲ ἄλλον κοπιαστικώτερον τρόπον, τὸ μέλι καὶ τὸ γάλα, καὶ τὰς ἀδιακορύβτους νύμφας, ἃς ὁ Μωάμεθ ἠτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν.

νῦσι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, ὡς εἶναι, ἀπολίτῳτοι ἢ δυπολίτῳτοι, ἄτακτοι καὶ ἀπαίδῳτοι, ἄτεχνοι καὶ ἀσφατήγητοι· εἰς ἓνα λόγον βάρβαροι καὶ θηριώδεις· οἱ μὲν Χριστιανοὶ οἱ ὑπ' αὐτὰς, δὲν ἔχουσι πλέον ἐλπίδα σωτηρίας, εἰδὲ πρέπει νὰ ἀναμένωσι εἰς τὰς θλίψεις των ἀναγκασμῶν. Τῆτο εἶναι ἀληθινόν. Ὅμως καὶ οἱ Χριστιανοὶ οἱ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι τῶρα ἀμελοῦσι τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἡ ἡμπορὲν νὰ τὰς ἰδοῦν τέλεον τεταπεινωμένους, δὲν πρέπει βέβαια νὰ ἐλπίσωσι παρ' αὐτῶν, ἢ ἐπιμονῇ εἰς τὰς συνθήκας, ἢ πίσει εἰς τὰς ὑποχέσεις, ἢ εἰς τὴν φιλίαν βεβαιότητα. Θέλει τὰς ἔχουσι πάντοτε, ὅλοι ἐπίσης, ἐχθρὸς ἀπόνδους καὶ ἂν κατὰ τ' ἄλλα ἐπιμένοντας εἰς τὴν προτέραν ἀπανθρωπίαν καὶ βαρβαρότητα, κατὰ τῆτο μόνον ἢ δυσμένεια ἐξερεθισθῶσι ἀπὸ τὴν παρεῖσται συμφορὰν (καθὼς εἶναι πολλὰ πιθανόν) τὰς ἀλλάξῃ, καὶ τὰς ἀναγκάσῃ νὰ ἐπιμεληθῶν ὡς καὶ ἄλλοτε τὰ στρατιωτικά, θέλει τὰς ἔχουσι καὶ ἐχθρὸς φοβερὸς, καὶ ἐπικινδύνους.

Ἄς ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι οἱ Μωαμεθανοὶ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ φοβεροὶ ἐχθροί, ὅπῃ εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς Η'. αἰῶνος (711.) ἔστησαν Θρόνον ἴδιον μέσα εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἰσπανίας. Εἰς τὰ μέσα τῆς Θ. (847.) ἐπλησίασαν ἕως εἰς τὰ προφυργώματα τῆς Ρώμης. Καὶ εἰς τὰ τέλη τῆς αὐτῆς, (897.) ἔφερον ἂνω καὶ κάτω τὴν Καλαβρίαν. Ἐκεῖνοι οἱ ἐχθροί, ὅπῃ ἀφ' ἑ περι τὸ μέσον τῆς ΙΕ'. αἰῶνος, ἀπλωμένοι ἤδη ἀπὸ Γαδεύρων ἕως Ἰνδῶν, ἔσβυσαν ἐξ ὁλοκλήρου τὴν Αυτοκρατορίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, περι τὰ τέλη (1480), ὥρμησαν νὰ καθυποτάξουν καὶ τὴν Ἰταλίαν, ἐκυρίευσαν τὸ Ὀτρεαντον, ἔφερον τὴν Φρίκλι καὶ τὸν τρόμον εἰς ὅλῳ τὴν Εὐρώπῳ. Αὐτοὶ τέως, ὅπῃ εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς αἰῶνος ΙΕ'. (1529.) ἔδερναν εἰκοσιν ὁλοκλήρου ἡμέρας τὰ τέλη τῆς αὐτῆς ἐλεηλάτησαν καὶ εἰς τὰ τέλη τῆς ΙΖ'. καὶ εἰς τὰ τέλη τῆς ΙΖ'. καὶ κατεργήμασαν τὸ Βασίλειον. (1683.) ἐφθασαν πάλιν νὰ κυρεθῶν πρὸ των πυλώνων τῆς εἰρημένης Ἰμπερατορικῆς πόλεως Βιέννης· ἔστησαν τὴν μωσοειδῆ Σελιῳίω, ἐπᾶνω εἰς ἓνα τῶν ἐπισημοτέρων ἐν αὐτῇ Ἐκκλησιαστικῶν πύργων, καὶ ὀλίγον ἔλειψε καὶ νὰ τὴν κατακυριεύσῃ. Ὁ Αἰὼν ὁ ΙΗ'. ὁ παρὼν καὶ ὃν ζῶμεν, δὲν ἐφάνη τόσοις δυστυχῆς εἰς τὰς αὐτῶν ἐπιχειρήσεις· ἀλλ' αἱ ἐπιχειρήσεις αὐτῶν ἐφάνησαν αἱ αὐταὶ· διατὶ καὶ ἡ θρησκεία ἢ αὐτὴ, καὶ τὸ ἔθνος τὸ αὐτό, καὶ τὸ σύστημα, καὶ αἱ προαιρέσεις, καὶ τὰ τέλη.

Ἀκρίβεται ἐνθεν καὶ ἐκεῖθεν, δὲν ἤξωρω, ἢ κατὰ χλῳίω, ἢ κατὰ σφαλερὰν κρίσιν λεγόμενον, ὅτι οἱ Τῆρκοι δὲν εἶναι πλέον τὸ ἔθνος τὸ φοβερόν· ἐκεῖνοι καὶ ἀνυπόστατον, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε μὲ ὁρμῇ καὶ μὲ βίαν, ἐπαράσσυρε καὶ κατηδάφιζεν ὑπὸ τὰς πόδας τῆς ὁ, τι ἤθελεν ἀπαντήσῃ. Ὅχι. Τὸ

Τὸ ἔθνος, εἶναι τὸ αὐτὸ ἐπιχειρηματικόν, μεγαλόψυχον, ὁρμητικόν, γενναῖον ὡς ἡ πρότερον. Ἄν ἐξετάσῃς τὰς Τέρκας αὐτὰς, αὐτοὶ καὶ τὰ ῥα ἀκόμῃ ἔχουσι περὶ ἑαυτῶν, πάρα πολλὰ μεγάλῳ ὑπόληψιν. Ἡ ἀνδρεία (λέγουσι) (5) ἡ ῥωμαλεότης, ἡ ἰσχυροσύνη, ἡ ἡρωϊκὴ μεγαλότης, ἡ ὁπὲρ ἀκολοθεῖ, εἶναι ἐτι ὑπερβολικώτερον. Ἄν ἓνας (προδότης) ἀγωνιστὴς γενναῖος Ὀθωμανὸς, ὡς Τίγρις ἰχυρὰ ἢ ὀξύκηντος, παραστὰς ἐν μέσῳ προκαλέσῃ (ἐκ τῆς Χριστιανικῆς στρατεύματος) ἓνα τινὰ εἰς μονομαχίαν, ἔδωκε τῶν ἀπίστων, ἔτε μεταξὺ τῶν χιλίων, ἔτε μεταξὺ τῶν ἑκατὸν χιλίων, ἢ ἡδὲ τολμήσῃ νὰ ἀναλάβῃ τὸν κίνδυνον. Ἀυτὴ εἶναι μία τολμηρὰ ἀλαζονεία, γέννημα μιᾶς τυφλῆς βαρβαρότητος. ὅμως ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι οἱ Τέρκοι εἶναι ἀνδρικοὶ, ἢ διὰ τὸν πόλεμον ἐκ φύσεως καλῶς παρεσκευασμένοι. Οἱ ἴδιοι αὐτῶν ἐχθροὶ καὶ ἄλλοτε καὶ τώρα, τὰς ἐδοκίμασαν, καὶ τὰς μαρτυροῦσι τοιαύτας. καὶ οἱ ἑπαινοὶ ἐνός ἐχθροῦ, εἶναι μία μαρτυρία ἀξιοπίστου ὑπὲρ τῆς ἐπαινεμένης. Συγγραφῶς τις ἐπαγγέλματος Ἀρεῖκ, ὅς τις ἐξ αἰτίας τῆς ἐνεστώτος πολέμου, ἠθέλησε νὰ μᾶς παραστήσῃ τὸν τρόπον, πῶς οἱ Τέρκοι πολεμῶν, καὶ πῶς πρέπει νὰ πολεμῶνται. μᾶς βεβαιώνει, ὅτι αὐτοὶ πλεονεκτοῦσιν ἐκ μέρους τῶν ἔχοντες ὑπὲρ τὰ ἄλλα ἔθνη τὴν γενναϊότητα, τὴν προσωπικὴν ἐπιδεξιότητα, καὶ τὸ πλῆθος. (*) Ἠδυνάτο νὰ προδότη: καὶ τὸν τῆς θρησκείας ἐνδοξασμὸν, καὶ τὴν ὑπεροψίαν καὶ περιφρόνησιν τῶν ἄλλων γενῶν, ἢ τὸν ὀχρεῖ καὶ ἀφρονον πορισμὸν ἀπάντων τῶν ἀναγκαίων εἰς πόλεμον καὶ ἐπὶ πᾶσι, τὸν διάθετον ζῆλον, καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην, δι' ἣν εἶναι ἀδύνατον νὰ Φανῇ ποτὲ ἓνας Τέρκος, ἢ ἀμελής καὶ ἀδιάφορος περὶ τὴν δόξαν καὶ ὠφέλειαν ἢ αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ. ἢ ἐπίβλος ἢ προδότης. Διὰ τὰυτα πάντα πολιτοῦμα, ἀσκηθῶσι ἢ ἐπὶ βελος ἢ προδότης. ἐργάζονται οἱ Ἑυρωπαῖοι τὴν γῆν, τὰ πολεμικάτα, ἔπρεπε πάντοτε νὰ ἴσχυαται, καὶ νὰ τὸ μιμῶνται.

Διατὶ λοιπὸν τοιαῦτοι ὄντες οἱ Τέρκοι, ἀπὸ καιρόντινα καὶ ἐδῶ, καὶ μάλιστα εἰς τὰς παρόντας τέρας πολεμικὰς ἀγῶνας, εἰς τὰς ὁποῖας αὐτοὶ
 Δελη-

(5) Ἰβρα. Ἐφένδ. Κεφ. Γ'. Σελ. 127.

(*) Σημειώσ. περὶ τῆς τῶν Τέρκων Στρατιωτικῆς, ἢ τῆς τρόπου κατ' ὃν πρέπει νὰ γίνηται ὁ καὶ αὐτῶν πόλεμος, Ἐκδ. ἐν Λειψ. ἢ Δρέσδ. 1770. Σελ. 88.

Θεληματικῶς εἰσέβησαν, παντελῶς δὲν δοκιμῶσιν; Ἀφίνοντες τὰς ὑψη-
λοτέρους λόγους τῆς προνοίας, εἰς τὰς ὁποῖας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἰχω-
ρήσῃ ὁ ἄνθρωπος, ὅλοι συμφῶνως οἱ νενεχῆς κρίνουν, ὅτι ἡ διαφορὰ προ-
έρχεται ἐκ τούτου. Οἱ Ὀθωμανοὶ ἐπαρθέντες διὰ τὰς προλαβέσας νίκας,
ὑπερεφρόνησαν τὰ ἄλλα Βασίλεια, ὡς ἀδελφὴ καὶ ἀνίχυρα. Κατεδάρρη-
σαν ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὸ μέγεθος, καὶ εἰς τὴν ῥώμην τῶν ἰδίων Κράτους,
καὶ ἡμέλησαν τὴν προτέραν ἀσκήσιν καὶ προπαρασκιδνῶ εἰς τὰ πολεμι-
κά. Ἡ ἀσφάλεια εἰς τὴν ἐνόμισαν πᾶς δρίσκονται, καὶ ἡ τῶν ἄλλων
ἀψήφησις, τὰς ἀπεκοίμησεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς τρυ-
φῆς. Οἱ Ἑυρωπαῖοι ἐξ ἐναντίας ἐξυγοςάτησαν ἀκριβῶς τῆς Ὀθωμανικῆς
αὐτῆς Μοναρχίας τὸ βάρος, καθὼς καὶ τῶν ἄλλων ἐκάστης Ἐπικρατειῶν,
ὅθεν ἐπαέδασαν νὰ συστήσῃ, καὶ νὰ ἰχυροποιήσῃ τὰς ἰδίας δυνάμεις.
Ἐπεμελήθησαν νὰ φέρῃ, ὅσον τὸ δυνατὸν, τὴν πολεμικὴν ἀσκήσιν καὶ
ἐμπειρίαν εἰς τὴν ἀκμὴν καὶ ἐφρόντισαν νὰ δρίσκωνται διὰ παντός, τὰ
εἰς τὴν μάχην, σωτεταγμένοι καὶ ἔτοιμοι. Ἡ πεποίθησις ἔκαμιν ἐκείνους
νὰ ἔχῃ τὴν μάχην ἀνακόνητον, καὶ εἰς τὴν θήκην ὁ φόβος ἐκίνησε
τὸ κράτος εἰς χεῖρας αἰεὶ τὴν μάχην γυνὴν, καὶ ἡκονημένῳ.
Πρότερον ἴσως ἐγένετο τὸ ἐναντίον. ὅθεν οἱ Τῆρκοι ἐφαίνοντο ὡς ἐπὶ τὸ
πλεῖστον νικηταί, καὶ πάντοτε φοβεροί. Τώρα ἡ ἀντίτροφή τῶν τρόπων,
πρέπον καὶ ἀκόλῃον ἦτον νὰ προσενησθῇ ἀντίτροφον καὶ τὴν ἔκδοσιν. Μὰ
ἂν ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ σενοχωρία ἐξυπνίσῃ τελευταῖον τὰς Τέρκους, καὶ τὰς
φέρῃ εἰς αἰδοῖσιν; ἂν μεταβάλλωσιν ἦθος, καὶ ἀναλαβόντες τὰ σωήθη
φρονήματα, μιμηθῶσι τέως καὶ τὴν πολεμικὴν ἀταξίαν καὶ τέχνην τῶν
ἐπιδόπων Ἑυρωπαίων γενῶν, βλέποντες ἀλλήλους εἰς προφανῆ κίνδυνον τὴν
ἰδίαν ἀσφάλειαν; τότε τί εἶναι ὁ λόγον νὰ ἀκολουθήσῃ; ὁ ὁρθὸς λόγος
ἐπιδήλως τὸ προμηνύει.

Ἄν οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν ἐγνώριζον αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν, πόθεν προήλ-
θεν εἰς τὸ σῶμα τῶν Βασιλείων ἡ παρῶσα ἀδυνεία, δὲν ἦτον φόβος μή-
πως φροντίσῃ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μεταχειρισθῇ τὴν πρέπουσαν Θεραπείαν.
Ἀλλ' αὐτοὶ καὶ τὰ αἴτια τῆς ἀδυνείας τὰ γνωρίζουσι, καὶ τὰς τρόπους
τῆς ἰάσεως τὰς ἡξόρουν, καθὼς καὶ ἡμεῖς. Ἀς ἀκῶσμεν τὰ ἀνωτέρω
παρ' ἡμῶν εἰρημένα ἀπὸ τὸ σῶμα τῶν. Ἰδὲ πῶς ἐμιλῶσιν: 6) „Οἱ Βα-
σιλεῖς καὶ Πρίγκιπες τῶν Ἰσλάμων, καὶ ἐν γένει οἱ λαοὶ τῆς ἀληθῆς
πίστεως, εἰς τὰς περασμένους καιροὺς νίκας ἀνείλυντο ἐπισήμως κατὰ τῶν
ἡττηθέντων.”

„ἐχθρῶν τῆς Ἀυτοκρατορίας καὶ τῆς πίστεως· ἐπειδὴ διὰ μιᾶς ἐξαίρετης
 „ἀσκήσεως, ἐμεταχειρίζοντο τὰ ὅπλα καὶ τὸ ξίφος μὲ μίαν ἐπιδεξιό-
 „τητα ἀνατέραν τῶν ἄλλων. Εἰς τὸ παρὸν ὁμῶς (7) ἡ Ἡρακλῆ
 „τῶν Ἰσλαμῶν γενναϊότης αἰδομένη, ἐχαινάθη, καὶ ἀπότιος καὶ καὶ
 „ἐδῶ, ἡ ἰχὺς αὐτῆς καὶ δυνάμεις προδύλως ἐξέπεσεν ἀπὸ τοῦ μεγαλειότητος.
 „Τὸτο τὸ προβάλλει ὁ Οὐθμανὸς Συγγραφεύς, ὡς ἐν μυστηριώδους πρὸς βλη-
 „μα. Καὶ διὰ τὴν λύσιν (λέγει) (8) τὸ μυστηριώδες τῆς πρὸς βλη-
 „μα, πρέπει πρῶτον νὰ ἐρευνήσωμεν ἐπιμελῶς τὴν νέαν πολεμικὴν τέχ-
 „νικὴν τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἀυτοκρατορίας καὶ τῆς πίστεως, καὶ νὰ τὴν γνω-
 „ρίσωμεν καλῶς, διὰ τὴν ἰδμεν πόσον ἀνίκανος εἶναι ἡ παλαιὰ μέθοδος, καὶ
 „ἔτω νὰ καταλάβωμεν ἅπαντες τὴν ῥίζαν τῆς ἐλαττώματος, καὶ τὴν πη-
 „γὴν τῆς ἀδυναμίας εἰς τὰ τακτικάμας.

„Εἶναι συμφερώτατον (ἀκολουθεῖ) (9), νὰ ἐξακριβώσωμεν τὰς
 „παρχὰς καὶ τὰς Κανόνας, ἅς πρὸ ὀλίγου εἰς τὰ στρατεύματά των εἰσιώεγκαν
 „οἱ Βασιλεῖς καὶ τὰ ἔθνη τῶν Ναζαριωῶν. καὶ τὰ νέα ὅπλα
 „καὶ ὅτῃ ἐφερον εἰς τελειότητα, καὶ τὰ νέα μηχανήματα, καὶ τὴν ἐπι-
 „τηδεύαν αὐτῶν μεταχείρησιν· τὰ ὅποια ὅλα ἐματῶσαν τὰς παλαιὰς
 „παρατάξεις, καὶ ἐφερον τὰς ἐχθρὰς μας εἰς κατὰστασιν, νὰ διώκονται
 „νὰ ἀντέχωι, εἰς τὰς σφοδρότερας ὁρμαῖς τῶν ἡμετέρων Χρτζέμι,
 „(ὡτὼς ὀνομάζουσι τὰς ὁρμητικὰς καὶ ἀχαλίνους προσβολὰς, μὲ τὰς ὁποίας
 „τοφλα πίπτοντες ἐπάνω εἰς τῶν ἐναντίων τὰς Φάλαγγας, πολλαῖς τὰς
 „διὰ ῥήγνυνται, καὶ τὰς διασκορπίζουσιν.)

„Ἡ πολλαπλάσιος δοκιμὴ ἔδειξεν ἐπιδήλως, ὅτι ἡ παλαιάμας πο-
 „λεμικὴ τάξις, ὅ μόνον εἶναι πάντῃ ἐλλειπής, ἀλλὰ καὶ ὀλεθρία νὰ τὴν
 „ἀκολουθεῖ, καὶ ὑποκειμένη εἰς μεγάλα αἰτοπα, (10). Εἶτα ἀναφέ-
 „ρει ἐφεξῆς διάφορα τῶν αἰτοπῶν αἰτία, παραβάλλον διεξοδικώτερον τῆς
 „νέας ὀταξίας τὸ κέρδος, καὶ τὴν ζημίαν τὴν ἐκ τῆς παλαιᾶς ἐν ταῖς
 „παρατάξεσιν ὀταξίας συμβαίνουσιν· καὶ τελειοταῖον ἐπὶ λέξεως συμπε-
 „ραίνει (11), ὡς σαφὲς καὶ ἀναμφίβολον ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι ἡ παλαιὰ
 „τακτι-

(7) Ἀυτ. Σελ. 40.

(8) Ἀυτ. Σελ. 41.

(9) Ἀυτ. Σελ. 42. 43.

(10) Ἀυτ. Σελ. 43. κξ.

(11) Ἀυτ. Σελ. 58.

„ταυτήν πρέπει νὰ σύρη τὸν ὀλοτελὴ μίαν χάρας ἀφανισμὸν, εἰς τὸν
 „ὅποδον ἡ βραδεῖα μετρίμελα δὲν ἤμπαρ νὰ φέρη θεραπείαν, ἔτε διόρ-
 „θωσιν.”

Μέμφεται ἔπειτα (12) τὴν ἀφρησίαν τῶν ὁμοφύλων τε ὁ Ἰβραή-
 μης, πῶς ἄφησαν μίαν χεῖραν ἀπίσαν καὶ ἐμεγαλύνθησαν, καὶ ἐπλη-
 θύνθησαν, καὶ ἐπλάτυναν τὰ ὀρεῖά των εἰς τὰ τετραπέρατα. καὶ ἀντὶ
 νενικημένων, κατέστησαν νικηφόροι καὶ θριαμβοῦνται. Τὸς μέμφεται, διατί
 δὲν ἐξετάζω ποῖοι εἶναι οἱ ὄροι τῆς αὐτῶν τῶν Γκιαζρ πολιτικῆς, διοική-
 σεως; ποῖα τὰ συστήματα; πῶς κυβερνεῖσιν ἐκεῖνοι τὰς πόλεις; πῶς δι-
 ξάγουσι τὸ ὑπὸν; πῶς καταστάνουσιν ἀνδραί τὰς χάρας αὐτῶν, καὶ
 τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν, πολυανδράπευς; ποῖα τὰ πολιτικά αὐτῶν νόμιμα;
 ποῖα τὰ δικαστικά; καὶ πρὸ πάντων ποῖα τὰ στρατιωτικά; διὰ (Θεὸς πα-
 ραχωρήσαντος) ὥφθησαν πολλὰ καὶ ἀκολοθίαν νικητῶν τῶν στρατι-
 μάτων τῆς κραταιότητος οἰκίας τῶν Ὀθωμανῶν. „Μὲ ἐλπίδα
 „(λέγει) τοιοτρόπως νὰ ἀποκρέσωμεν ὁδονὸς τὰς ἀδικίας καὶ ὑβρεῖς
 „τῶν ἐχθρῶν μας, νὰ σῇσωμεν τὸν δρόμον τῶν τυρφορῶν μας, καὶ νὰ κόψω-
 „μεν ἀπὸ τῆς ῥίζης τὸ κακόν.

Ἐπιμένει εἰς τὴν προτροπὴν, καὶ παραινέει τὰς ὁμοπίστους αὐτῆς
 (13) ἀπὸ τῆς νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, νὰ ἀφήσω τὴν ἐπονειδίαν ἀναλη-
 σίαν, τὴν πεισμονὴν, τὴν ἀνδρίαν, τὴν πρόληψιν, διὰ ἧς ἕως πρὸς ἀπε-
 ράφησαν τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰδῶν τῶν στρατηγικῶν πανεργασμάτων καὶ
 μεθοδωμάτων, καὶ νὰ ἐπιμεληθῶν μετὰ σπουδῆς ἐπιπόνου νὰ ἀκριβολογῇ-
 σουν, καὶ νὰ μάθουν καὶ αὐτοὶ τὴν θαυμασιὴν αὐτῶν τέχνην τῆς νέας τακ-
 τικῆς, διὰ ἧς ἀπὸ πολλῶν ἤδη οἱ ἄπειροι, τὸ Βασίλειον τῶν πεισῶν, καὶ τὴν
 Πόρταν κατέδρασαν.

Ἐπειδὴ δὲ, ἤξβει ὅτι τὸ δόγμα τῆς προδορισμῆς, ἤμπαρ νὰ ἐξα-
 δυνατίσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ὁπαδῶν τῆς Μωάμεθ, τὴν ἰχίαν τῶν ἀνω-
 τέρων παραινέσεων, προλαμβάνει καὶ λύει καὶ ταύτῃ τὴν ἀνθυποφορὰν.
 „Καὶ ἀγκαλὰ (λέγει) (14) ἡ βουχὴς τῆς πολέμου ἐκείνης, καὶ ἡ νίκη
 „ἡρτῆται ἐκ τῆς θείας προνοίας. . . ὅπως ὁ παντοδύναμος Θεὸς κα-
 „θυσέβαλε τὰ ἀποτελέσματα ὑπὸ τὰ αὐτῶν αἰτίαι, καὶ ἡ πρόνοια ἐνερ-
 „γεῖ
 β 2

(12) Ἀυτ. 64.

(13) Ἀυτ. Σελ. 67. 68.

(14) Ἀυτ. αὐτ.

„γὰρ καὶ ἀκολούθῳ τῶν μέσων καὶ τῶν μέτρων, τὰ ὅποια οἱ ἄνθρωποι
 „εἰς τὰς αὐτῶν πράξεις μεταχειρίζονται. Ὅθεν ἀκόλουθον τῆς ἐν τοῖς
 „ἔσσι τάξεως εἶναι, ὅτι τὸ μὲν κατὰ τέχνῳ, καὶ κατὰ κανόνας μίᾳς τε-
 „ρεῖας καὶ ἀδιασπᾶς ἐνώσεως, συμφωνίας, ὑπαλληλίας διοικέμενον στρα-
 „τόμα, πάντοτε νὰ νικᾷ τὸ δὲ ἀπαιδευγώγητον, καὶ ἀνεξάσκητον, καὶ
 „ἄτεχνον, καὶ ἄτακτον, νὰ νικᾷται.

Τέλος πάντων βεβαιώνει τὴς Μεσσηλιάνης ὁ Ἐφένδης (15), ὅτι
 ταῦτα πάντα δὲν τὰ λέγει μόνον ἀπὸ γνώμης ἰδίας, ἀλλ' εἰς αὐτὰ λέγει
 τὸν ἐπληροφόρησαν Ἄνδρες ἐμπειροὶ εἰς τὰ πολεμικά, Ἑυρωπαῖοι, ἐξ ἰδίας
 εἰσότητος. Ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τὸ εἶμα τῆ Ἰβραὶμ Ἐφένδης διὰ τῶν ἀπάν-
 των πληροφορέμεθα, ποῖαν ὑπόληψιν ἔχουσιν οἱ Τῆρκοι περὶ τῆς ἰδίας Ἐθ-
 νης· ποῖαν περὶ τῶν Χριστιανικῶν τῆς Ἑυρώπης γενῶν· ποῖαν περὶ τῆς πα-
 λαιᾶς τακτικῆς, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ μεταχειρίζονται, καὶ ποῖαν περὶ τῆς
 νεωτέρας, τὴν ὁποίαν οἱ ἄλλοι· πῶς γνωρίζουσι τὴν τῆς ἐλλείπει, καὶ πῶς
 εἶναι χεδὸν ἑτοίμοι νὰ στρατοῦσιν τὴν ἐλλείπειν. Τὸ ὅποῖον ἂν σιωπῇ,
 ἀφίνω τὴν τῶν Ἑυρωπαίων σιώσειν νὰ συλλογιᾷ τὰ ἐντεῦθεν παρακο-
 ληθήματα.

Ἡζόρῳ: πολλοὶ δρῶνται εἰς τοιαύτῳ γνώμῳ, ὅτι δὲν εἶναι
 φόβος, μὴ συστήσω εἰς τὸ ἐξῆς οἱ Τῆρκοι τὸ στρατιωτικὸν αὐτῶν, κατὰ τὴν
 νῦν ἐπικρατέσαν παρὰ τοῖς Ἑυρωπαίοις τάξιν καὶ ἀσκήσιν. Δὲν ἐπιτρέ-
 πει λέγουσιν) εἰς τὴς ἀκλήθους τῆς Μωάμεθ τὴν μίμησιν τῶν ἀλλοπί-
 των Ἐθνῶν, ἢτε ἡ θρησκεία, ἢτε ἡ βαρβαρική ἀλαζονεία καὶ ὁ τύφος.
 Αὐτοὶ ὄντες ἐπίμονοι, καὶ σερεοὶ εἰς τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν ἡθῆ, καὶ ἀμετα-
 κίνητοι, δρῶνται μακρὰν ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς καινοτομίας καὶ τῆς νεω-
 τερισμῆ. Καὶ πρὸ πάντων αὐτοῖς, ὡς ἀνεπίδεκτοι ὁπαιδείας καὶ ὑπακοῆς,
 δὲν εἶναι ἔυκολον, ὅτι θέλει καταστήσω ποτὲ εἰς τὰ στρατόματάτων
 ἐκείνῳ τὴν ὁταξίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κρέματα ἡ περὶ τῆς πολεμικῆς
 ἀγῶνας ὁδὸ κίμησις.

Ἀλλ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν μίμησιν, ἂν ἐξετάσωμεν καλῶς, ἡμεῖς θέλομεν
 εὑρεῖν τὴς ἀκολούθους τῆς Μωάμεθ, ὅτι ἐφάνησαν πάντοτε πρόθυμοι εἰς
 τὸ νὰ παραδέχωνται καὶ τὰ τῶν ἄλλων Ἐθνῶν ἐφοδρέματα, ὅσα ἐκείνῳ
 πρὸς ἑαυτὸς πρέποντα καὶ συμφέροντα. Ἐνθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης χρό-
 νης τῆς συστάσεως τῆς Βασιλείας αὐτῶν, ἔτι ὑπὸ τὴν τῶν Καλὶφῶν δι-
 κησίαν

κησιν Χριστιανοί, ὅταν ὑπὸ τὸ εἶδος τῆς καὶ αὐτὰς Θεοκρατίας ἦσαν θερμότεροι εἰς τὸν Μωαμεθισμόν, καὶ ἐπομένως δεισιδαιμονέστεροι, αὐτοὶ ἐφάνησαν μμητικοί. Ὅσον ἤυξανον κατὰ τὴν ψάμιν, τόσον ἐπεμελουῦτο νὰ αὐξάνεν, καὶ κατὰ τὴν περὶ τὰς ἐπισήμας καὶ τέχνας τελεσιότητα, ὅσας εὕρισκον παρὰ τοῖς ἄλλογενέσιν. Εἶναι γνωστὸν ἐκείνο ὅπῃ ἐσημείωσε, περὶ αὐτῶν εἰς τὸτο, ἕνας νεώτερος Συγγραφεὺς περιώνυμος. (*)

„Αραὼν Ραχίλδ, σύγχρονος Καρόλα τῆ Μάγνη, ὁ ἐπιφανέστερος τῶν προκατόχων αὐτῆ Καλίφων. (ὅς τις ἐδιωθήθη καὶ ἔκαμε νὰ τὸν ἀλαβένται, καὶ νὰ τὸν περιβλέψωσιν, ἀπὸ Ἰσπανίας ἕως Ἰνδίας) ἀνεψύχωσεν ὅλας τὰς ἐπισήμας· ἐφιλοπόνησε τὰς τέχνας, καὶ τοὺς πρὸς ἡδονὴν, καὶ τὰς πρὸς ἀφέλειαν· ἔλκυσε πρὸς ἑαυτὸν Ἀνδρας σοφῆς καὶ πεπαιδευμένους καὶ ἀντὶ τῆς πρώτης βαρβαρότητος, ἀντεστήγαγεν εἰς τὰς ἀρυσχωροτάτας αὐτῆ Ἐπαρχίας καὶ χώρας, τὴν τῆ πολιτοῦμα· τὸς κοσμιότητα. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, οἱ Ἀραβες ἔφερον εἰς τὴν Ἑρῶπιῳ τὰς Ἀριθμητικὰς χαρακτῆρας, τὰς ὁποῖας ἤδη πρότερον αὐτοὶ εἶχον παραλάβῃ παρὰ τῶν Ἰνδῶν. Ἡμεῖς εἰς τὴν Ἀλμανιαν καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν, δὲν ἐλάβομεν ἄλλοθεν εἰδητίντινα μετρίαν τῆ τῶν Ἀσέρων δρόμου, εἰμὴ ἐξ αὐτῶν τῶν Ἀράβων. Μόνον τὸ ὄνομα τῆ Ἀλμανάκας εἶναι εἰσέτι καὶ νῦν ἀρκετὸν εἰς μαρτύριον. Τελυτάϊον κατὰ τὸν Β. ἀπὸ τῆ Μωάμεθ αἰῶνα, χρεῖαν εἶχον τῆς Δύσεως οἱ Χριστιανοὶ νὰ γίνωνται μαθηταὶ τῶν Μεσσηλμάνων.

Ὅτι δὲ οἱ Μεσσηλμάνοι δὲν ἀπηξίωσαν ἀνέκαθεν νὰ μανθάνεν, καὶ νὰ μιμῶνται τὰς τῶν ἄλλογενῶν Ἐπισήμας καὶ τέχνας, καὶ τῶν ἰδίως τὰς πολεμικὰς, φαίνεται καὶ ἀπὸ τῆς μεγάλῃς φροντίδας, τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀυτοκράτορες, νὰ κρύπτωσι, ὅσον ἡδυνάτο, εἰς αὐτὰς τὴν καταστροφὴν ἐκείνην τῆ ὑγρῆς πυρὸς, τὸ ὅποιον διὰ Σιφώνων προχέομενον, καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν τῶν ὑδάτων ἐπίχυσιν ἀσβεστον διατηρούμενον, κατὶωάλισσε τὰς ὑπεναντίους. Τίεμα (ἐγραφε Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος πρὸς Ῥωμανὸν τὸν υἱὸν αὐτῆ καὶ διάδοχον.) (**)

„Πρόσεχε καλῶς, εἰάν τολμήσεν ποτὲ, καὶ παρὰ Σὲ ζητήσεν αὐτὸ τὸ ὑγρὸν

(*) Ὁσολταῖρος. Ἐν τοῖς Χρονικ. τῆ Ἱμπερίας. Ἐκδ. ἐν Βασιλ. Τόμ. Α. Σελ. 5. 6.

(**) Ἐν ταῖς Κωνσ. Ἀρχαιολογ. Μέρ. Β'. Κεφ. ΙΓ. παρὰ Βανδερ. Ἐκδ. Παρισι. 1711. Τόμ. Α. Σελ. 64. 65.

„ὕγρον πῦρ, καθὼς καὶ παρ' ἡμῶν πολλάκις τὸ ἐζητήσαν, προσέχε νὰ
 „τὴς ἀποπέμψης ἀπράκτους. „ Καὶ ἄμα, ὑπαγορεύει εἰς αὐτὸν, ἂν τύχη
 „καὶ τὸ ζητήσω, τί πρέπει νὰ ἀποκριθῇ. „ Ὅτι δηλαδή, αὐτὸ εἶναι ἓνα
 „πῦρ Θεόδοτον καὶ Ἀγγελολόγον, τὸ ὁποῖον ὅς τις εἰς τὰς ἀλλοθινὰς
 „καὶ ἑτεροθρήσκους τολμήσῃ καὶ τὸ παραδώσῃ, ἐκπίπτει οὐθὺς τῷ Χρι-
 „στianισμῷ, καὶ ἐνοχος τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματος, ἔλκει κατ' ἑαυτὸ τὰς
 „φρικτοτάτας ποινὰς, καὶ παρὰ Θεῷ, καὶ παρὰ ἀνθρώπων. „ Τοιούτοτρό-
 „πως ἐμεταχειρίζοντο οἱ Χριστιανοὶ τὴν δεισιδαιμονίαν διὰ νὰ φυλάξουν τὴν
 „πολεμικὴν τέχνην ἀπόρρητον πρὸς τὰς Μωαμεθανὰς ἐπεὶ ἤθεσαν, ὅτι
 „οἱ Μωαμεθανοὶ, δὲν ἦσαν βέβαια τόσοι δεισιδαίμονες, ὥστε νὰ ἔχουν δυσκο-
 „λίαν νὰ μιμηθῶν, τὰς τῶν Χριστιανῶν πολεμικὰς ἐμπειρίας καὶ τέχνας.

Ἀλλὰ πότε ἔλεψεν ἀπὸ αὐτὰς, αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῷ ζήλῳ, καὶ
 τῆς μιμήσεως; Δὲν ἐμιμήθησαν οὐθὺς οἱ Ὀθωμανοὶ, ὅλας σχεδὸν τῆς ἐν
 Κωνσταντινπόλει Ἀυτοκρατορίας τὰς πολιτικὰς τάξεις, τὰς βασιμὲς τῶν
 ἀξιομάτων, τῶν διαφορῶν ὀφφικίων καὶ ταγματῶν τὰς ὑπερβίας, καὶ τὰ
 παρὰσημα; εἰς τρόπον ὅτι, ὁ Συγγραφεὺς τῶν Πανδεντῶν τῆς Τσερκικῆς
 Ἱστορίας (*) μᾶς τὰς παρασαίνει, ὡσάν νὰ ἦσαν τῶν Ῥωμαίων οἱ Πιθήκες;
 Δὲν ἐμιμήθησαν αὐτοὶ ὀγλίγωρα τῶν Ἑυρωπαϊῶν τὰς θαλασσινὰς σόλους,
 μεταφέροντες καὶ αὐτὰ τῶν Ναυτικῶν ὀργάνων καὶ ἐργασιῶν τὰ ξενικὰ ὀνό-
 ματα εἰς τὴν Τσερκικὴν γλῶσσάν; Καὶ ἐκεῖνοι ὅπῃ μὴ ἔχοντες πρότε-
 ρον (1360.) πῶς νὰ διαπεράσων τὸ στενὸν τῷ Ἑλλησπόντῃ, ὡς ἀναγκάσθησαν
 νὰ ναυλώσων κατὰ κεφαλὴν δύο Γενεσιώσια πλοῖα, δὲν ἐσκέπασαν ἐπεὶτα με-
 τὰ ἄρμενάτων τὰς Θαλάσας, ὑποτάξαντες μετὰ αὐτὰ τὴν Ἑυριπον (1470.),
 τὴν Ῥόδον (1522.), τὴν Κύπρον (1570.), τὴν Κρήτην (1669.), καὶ παρ' ὀλίγον καὶ
 τὴν Μάλταν (1565.), καὶ τὰς Κορφεὺς (1537. 1716.); Δὲν ἐσυμμορφώθησαν
 αὐτοὶ ἐξ ἀρχῆς μετὰ τὰ ἄλλα γένη τῆς Ἑυρώπης ἐξίσως, εἰς τε τὰ ὅπλα,
 καὶ εἰς διάφορα ἄλλα πολεμικὰ τεχνιτῶματα; Δὲν ἐπίασαν τὸ Τεφένκιον
 ἀντὶ τῷ τόξῳ τὸ ὁποῖον τόξον, καὶ ἦτον παρ' αὐταῖς πάλαι, καὶ τιμᾶ-
 ται μέχρι τῆς σήμερον, ὡς ὅπλον ἁγίον καὶ ἱερὸν. (ἴσως διατὶ τὸ ἐμε-
 ταχειρίζετο αὐτὸς ὁ Μωάμεθ.) „ Ἀλλὰ τὶ Σενέτ. Ἀλλὰ τὶ μεμπαρέν. Ἀλ-
 „λατὶ χαρὲμ; καὶ ἀντὶ τῶν Κριῶν καὶ τῶν Καταπέλτων, δὲν ἐμεταχει-
 ρίσθησαν καὶ αὐτοὶ, ὡς οἱ Ἑυρωπαῖοι (χωρὶς ν' ἀφήσων νὰ περάσῃ πολὺς
 καιρὸς) τὰς Βομβάρδας, καὶ τὰ Κανόνια; Μάλιστα, δὲν ἔχυσαν αὐτοὶ κατ'
 ἀρχαίς

(*) Ἰωάνν: ὁ Λεβγκλάκιος, ἐν τῇ Ἱστορ. τῆς Βυζαντ. μετὰ τὴν Ἱστορ.
 Χαλκοκονδ. Ἐκδόσ. Παρισ. Σελ. 407.

ἀρχαῖς, τὰ μεγαλήτερα καὶ φοβερώτερα Κανόνια ἀπὸ ὅσα ἐφάνησαν εἰς τὴν Ἑυρώπῳ; Καὶ τὸ θαυμασιώτερον, μέσα καὶ εἰς αὐτὰς αὐτῶν τὰς παρεμβολὰς, πρῶτον εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς ἐν τῇ Ἀλβανίᾳ Κρούας, ἔπειτα εἰς τὴν ἀλώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τελευταῖον εἰς τὴν τῆς Κρήτης ἐκπολιόρκησιν; Καὶ δὲν ἐπαραιτήρησαν, τέλος πάντων, νὰ βάλω πάντοτε καὶ αὐτοὶ εἰς ἔργον τὰς διμεθόδους πολιορκίας, τὰ χαράματα, τὰς προχώσεις, τὰς ὑπονόμους, τὰ ἄλλα, ὅσα ἀπλῶς εἰς τὰς πολεμίους εἶδον, καὶ ἐκρίναν πρὸς νίκην ὄντα σωτελεσματὰ καὶ ἐπίφορα;

Ἡ ὑποδοχὴ καὶ ἡ περιποίησις, καθ' ἣν οἱ Τῆρκοι ἐναγκαλίζονται αἰσμένως, τὰς ἀπὸ τῶν Ἑυρωπαίων Ἐθνῶν, κατὰ καιρὸν πρὸς αὐτὰς καταφύγοντας, ὅσοι μάλιστα εἶναι ἄνδρες εἰς τὰ πολεμικὰ ἔμπειροι καὶ ἐπιδέξιοι καὶ τὰς ἀκέσθιν εἰς πολλὰ, καὶ τὰς μεταχειρίζονται δικαίως· εἶναι καὶ αὐτὴ μία ἀπόδειξις, ὅτι ἔτε ἡ θρησκεία, ἔτε ἡ ἀλαζονεία καὶ ὁ τύφος, δὲν ἀπαγορεύειν εἰς τὰς Τῆρκας τὴν μίμνησιν τῶν ἀλλοτρίων πολεμικῶν τεχνῶν καὶ ἐπιτηδεύσεων. Ὁ Πέρσης Οὐζὺμ Κασάνης, ζητῶ καὶ λαμβάνει (1471.) παρὰ τῶν Ἑνετῶν, ἑκατὸν Βομβαρδαρίας, καὶ τεχνίτας χωνεύτας τῶν τοιούτων ὀργάνων τῆς τῆ ἀνθρωπίνης γένους ἐξολοθρεύσεως. Ὁ Σελτὰν Σελίμης, εἰς τὴν κατὰ τῶν Ἀιγυπτίων ἐκστρατείαν (1517.) ἔχει τῶν πυροβολικῶν Μηχανημάτων Ἐπιστάτην, Ἰάκωβον τὸν ἀπὸ Ῥηγίς, πυροτέχνην ἀρίστον. καὶ πλῆθος ἄλλων ὁμοίων. Σελεϊμάνης ὁ Β' εἰς τὴν τῆ Βελγραδίας πολιορκίαν (1521.) διδάσκειται παρὰ τεχνιτῶν Χριστιανῶν, τὴν χρῆσιν καὶ τὴν διώκιν τῶν ὑπογείων ὑπονόμων. Ὁ αὐτὸς πολιορκῶν τὴν Βιένναν (1529.), ἔχει παρ' ἑαυτῷ Στρατηγὲντα Λοδοβίκον τὸν Γρίτιν. Εἰς τὸν κατὰ Φερδινάνδου (1538.), Ἰωάννην τὸν Κατιάνερ. Ὑποκάτω τῆς Σπριγονίας (1545.), τὸν γέροντα Καλαβρὸν Κρότωνα. Καὶ πρὶν ἐπιχειρηθῇ τῆς Μάλτας τῆς ἀλώσιν (1565.) πέμπει ἐκεῖ ἕνα Ἑυρωπαῖον Μηχανικὸν ἐπιτήδειον, ὅς τις ὑπὸ χήματι ἀλιέως περιερχόμενος, μὲ τὸν κάλαμον τῆς ὁρμιάς εἰς τὸ χέρι, καταμετρεῖ τῶν ταφρομάτων τὰ ὑψώματα. Ὁ Σελτὰν Μερᾶτης ὁ Δ' πολιορκῶν τὸ Βαγδάδ (1638.), ἔχει ἕνα Παταβιον, καὶ ἕνα Κρητικὸν μηχανικὸς τῆς πολιορκήσεως. Ὁ Σελτὰν Μαχμέδ ὁ Ε' εἰς πρὸ πολλῶν, ἐδέχετο μὲ τὰς ἀγκύλας ἀνοικτάς προσελθόντα τὸν Βοννεβάλλιν. Καὶ ὁ Σελτὰν Μεσαφᾶς ὁ Δ', τῶρα τὸ ὕψιστον, ἔχει διδασκτὴν τῶν πυροβολικῶν, καὶ ὀχυρωτὴν τῶν Δαρδανείων φερῶν, τὸν ποικιλομήχανον Τότλιν.

Ἀληθινὰ τὸν ἀποστάτην Βοννεβάλλιν, ὅταν ἐπεχειρήθη τότε νὰ ἐξασκήσῃ εἰς τὰ τῶν Ἑυρωπαίων τακτικὰ μίαν Ὀθωμανικὴν Φάλαγγα, ὁ Σελτὰν

Σελτῶν Μαχμὲδ τὸν ἐπρόσβαξε νὰ πᾶν (*), πλὴν ὅχι διατὶ, ἡ δὲν
 βαρεσθήδη εἰς τὴν νέαν ἀσκήσιν, ἡ δὲν ἐκαταδέχθη τὴν μίμησιν. Ἄν ἦτον
 τῆτο, ἐξ ἀρχῆς δὲν ἠθέλην ἐπιτρέψῃ βέβαια τὴν δοκιμὴν. Ἀλλ' ἐπειδὴ
 εἶδεν, ὅτι τὸ αἶψες καὶ ἀλόκοτον, καὶ ἅμα καὶ κοπιασικὸν τῷ ἔργῳ,
 ἐτάρατ' ἐκ πρώτης τῷ στρατιωτικῷ τὰς ψυχὰς. ὅθεν ἀναβάλλων τὴν
 μεθάρμοσιν εἰς ἄλλας περιστάσεις μᾶλλον δ' αἰετός, ἐσυλλογίσθη συμφορώτερον
 νὰ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τοῦ ἐπίφθονον καὶ ἐπικίνδυνον ἐπιχείρημα, ἕνα ξένον Ἀρχι-
 στρατηγόν, διὰ νὰ τὸν ἔχῃ ὑπεργόν χρησίμον καὶ ἐπωφελῆ καὶ εἰς ἄλλας
 κατορθώματα. Καὶ εἶναι εἰς ὅλους γνωστὸν, ὅτι ὁ Σελτῶν ἐκείνος τὸν Βο-
 νεβάλλω τὸν ἤκτισεν εἰς πολλὰ, καὶ διαφόρους στρατηγικὰς συμβελάς τε καὶ
 ὑποθήκας παρ' ἐκείνου ἐδέχθη. καὶ δι' αὐτῷ ἔφερεν εἰς πολλὰ τελειότεραν
 κατάστασιν τῶν πυροτηλεβολῶν τὴν μεταχείρησιν μηχανημάτων, καὶ μά-
 λιστα τῶν Βομβαρδῶν. τὰς ὁποίας ἐξ ἐκείνου οἱ Τῆρκοι, διὰ τῆς χρήσεως
 τῶν εἰς τῆτο σωτελέντων Μαθηματικῶν ὀργάνων, μετρεῖντες ἀκριβῶς
 τὴν ἀπαιτεμένην γωνίαν, καὶ διορίζοντες τὴν ζητεμένην καμπύλῳ, δι-
 θυβολώτερα πολὺ παρὰ πρῶτον, καὶ ἐπιτυχικώτερα ῥίπτουσιν. Ἡ διό-
 πτρα, καὶ τὸ τεταρτημόριον, καὶ ἡ σάδμη εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς Καθεκε-
 φορος, ἀρκετὰ εἶναι νὰ μᾶς πληροφορήσῃ, ὅτι οἱ καταφρονηταὶ τῶν Ευ-
 ρωπαίων, δὲν καταφρονῶσι καὶ τὰς πολεμικὰς ἐκείνας τέχνας, τὰς ὁποίας
 ἡ λοιπὴ Ἑυρώπη μεταχειρίζεται.

Ναὶ· οἱ Τῆρκοι τὰς Ἑυρωπαϊκὰς εἰς μὲν τὰς τρόπους τῆς διαγωγῆς,
 καὶ εἰς τὰ ἥθη, τὰς καταφρονῶσιν· ἀλλὰ διὰ τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας
 τὰς θαυμάζουσι. καὶ ἀπὸ τὸν θαυμασμόν, δὲν χρειάζεται παρὰ ἕνα πῆδη-
 μα, νὰ φθάσῃ τις εἰς τὴν μίμησιν. Ὁ Ἰβραὶμ Ἐφένδης ἐπεχειρίσθη
 καὶ εἰσήγαγεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν Τυπογραφίαν, καὶ τὴν τῷ χαρ-
 τίς κατασκεύαζεν· καὶ ἂν δὲν δαδύσων ἀκομὴ τὰ ἐκείνη Ἐργαστήρια, δὲν εἶναι
 διατὶ αὐταὶ αἱ τέχναι ἀπηγορεύθησαν, ὡς πολλοὶ ψαδῶς ὑπέλαβον, ἀλλὰ
 διατὶ μετὰ τὸν θάνατον τῷ Ἰβραὶμ, δὲν ἔρεθι εἰς νὰ ἀκολουθήσῃ μίαν
 πραγματείαν ὅπως χρειάζεται βαρὴ ἐξοδα, καὶ κατ' ἀρχαίς ἐπαγγέλλε-
 ται κέρδη ἐλαφρά. Ὁ αὐτὸς ἐξέδωκε διὰ τῆς Τυπογραφίας αὐτῷ, καὶ
 διάφορα Βιβλία περὶ διαφορῶν ὑποθέσεων· καὶ ἰδίως μεταξὺ τῶν ἄλλων,
 καὶ ἐν Ἀστρονομικῷ, ὅπως περιλαμβάνει τῷ Πτολεμαίῳ, τῷ Κοπερνίκῳ, καὶ
 τῷ Τύχωνος τὰ ἡμέματα, καὶ ἐτι τὸ Τακτικόν, (τὸ ὁποῖον ἀνωτέρω συχνὰ
 ἀνεφέ-

(*) Ὅρα τὰς ἄνω εἰρημένας Σημειώσ. περὶ τῆς τῶν Τέρκ. Στρατιωτ.
 Σελ. 83.

ἀνεφερόμεν) ἐν ᾧ παρασάινων τῆς νέας τῶν Ἑυρωπαϊῶν Στρατιωτικῆς τῶν
 θαυμασιῶν μέθοδον, ἀγωνίζεται μὲ διαφόρους τρόπους καὶ λόγους νὰ κατα-
 πείσῃ τὰς ὁμοδησίκας τὰ νὰ τῶν μιμηθῶσιν. Ὁμοίως ὁ δὲ πρὸ πολλῶν
 Βεζίρ Ἀξέμ Ραγύπης, ἐπεθύμησε νὰ ἰδῇ Τερκισὶ μεταγλωττισμένον τὸ
 τῷ Κύρ Ουολταίρ Σύγγραμμα, ἐν ᾧ ἐκτίθενται τὰ σοιχεῖα τῆς φιλο-
 σοφίας τῷ Νούτanos. Ἐγὼ αὐτὸ τὸ ἤξωρα ἀπὸ σώματος ἀξιοπρεπεστά-
 τε Ἄνδρος, ὃς τις ἐχημάτισε ποτὲ καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς Ἀυλῆς ὑπερ-
 γός. Καὶ προσέτι ἤξωρα καὶ τῷτο, ὅτι καὶ ὁ νῦν Βασιλεὺς Σουλτᾶν Μα-
 σαφᾶς, ἐζήτησε τῶν μεταφρασῶν ἐνὸς Βιβλίου, διδάσκοντος τῆς τέχνης τῆς
 Ναυτικῆς τῶν ἀκρίβειαν. Ἡδὴ πρότερον καὶ εἰς τὰς κοινὰς εἰδήσεις ἐγγρά-
 φη, ὅτι ὁ αὐτὸς Σουλτᾶνος ἐπρόσβαξε νὰ μεταφραθῇ ἀπὸ τῆς Γαλλικῆς
 διαλέκτου εἰς τὴν Τερκικὴν, καὶ ὁ τῷ Μαερμόντελὶς Βελισάριος, καὶ διά-
 φορα ἱατρικὰ πονήματα ἐκ τῶν τῷ περιφῆμῳ Βοεραβίς. καὶ ἐτι (ὡς
 μαρτυρεῖ ὁ τῷ τρόπῳ τῆς Στρατιωτικῆς τῶν Τέρκων Συγγραφῆς) (*)
 καὶ ἓνα Σύγγραμμα διαλαμβάνον περὶ Ἀρχιτεκτονικῆς πολιτικῆς καὶ πο-
 λεμικῆς. Καὶ ταῦτα πάντα, τὶ ἄλλο ἀποδείχναι, παρὰ πῶς οἱ Τέρκοι
 ἔτε τόσον ἀνόητοι εἶναι ἐκ δεισιδαιμονίας, ἔτε τόσον τετυφωμένοι ἐξ ἀλα-
 ζονείας, καθὼς πολλοὶ τὰς σοχάζονται, ὥστε ἢ νὰ μὴ τολμῶν δι' ἐκένιν,
 ἢ νὰ μὴ καταδέχωνται διὰ ταύτην, νὰ μιμηθῶσιν, ὅσα ἔτε εἰς ἄλλας
 ὑποθέσεις, ἔτε καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς πολεμικῆς τέχνης, ἀρίσκονται
 παρὰ τοῖς Ἑυρωπαίοις ἀξιόλογα καὶ ὠφέλιμα;

Μαὶ ὁ Οὐλεμᾶς, τρεῖς τῶν παρὰ τοῖς Τέρκοις Νομοδιδασκάλων
 τὸ τάγμα, ἀντέστη (λέγουν) (†) εἰς τὸν τῷ ἀνωτέρῳ ῥηθέντος Ἀρχι-
 τεκτονικῆς Βιβλίου μεταγλωττισμὸν, ὡς εἰς ἐπιχείρημα ἀθέμιτον, καὶ κατ'
 αὐτῆς αὐτῶν τῆς θεσηκείας ἀντιφερόμενον. Εἶναι διωκτὸν; ὁ Οὐλεμᾶς
 ἔπρεπε λοιπὸν νὰ νομοθετήσῃ, ὅτι νὰ κρημνιθῶσιν ἐκ θεμελίων τὰ μεγα-
 λοπρεπέστερα τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μετζίτια, καὶ τὰ ὀχυρώτερα Κά-
 στρα τῆς τῶν Ὀθωμανῶν Βασιλείας. Ἐκεῖνα μὲν, διατὶ οἰκοδομήθησαν
 πρὸς μίμησιν (ὅσον ἦτον διωκτὸν) τῷ Μεγάλῳ τῆς Σοφίας Ναῶ, κατὰ
 τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν τῶν ἀλλοπίων τῶν πολιτικῶν. ταῦτα δὲ, κατὰ τὴν
 πολεμικὴν. Καὶ ἂν ἐκράτει τῷ Οὐλεμᾶ ὁ θεσμὸς ἔτος, ἔπρεπε νὰ κα-
 ταντήσωσιν πάλιν οἱ Ὀθωμανοὶ, νὰ μεταχειρίζωνται ἐν καιρῷ πολέμου τὸ
 τόξον καὶ τὴν Φαρέτραν, ὡς οἱ αὐτῶν πρόγονοι. καὶ νὰ περιέρχωνται
 ἐν καιρῷ εἰρήνης σκλιῶται, καὶ ἀμαζόδιοι. Πλὴν καὶ τῷ Οὐλεμᾶ τὸ εἰ-
 ρημένον καταγέλασον ψήφισμα ἂν συγχωρήσωμεν, ὅτι ἀληθῶς ἐγένεν,
 ἔδεις

γ

(*) Σελ. 83.

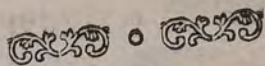
(†) Ὁ Αὐτ. Συγγρ. Ἐνθ. ἀνωτ.

ἔδεις λόγος ἀναγκάζει νὰ σοχαδῶμεν, ὅτι τὰ τῆ Ὀυλεμᾶ ψηφίσματα εἶναι ἀμετάθετα. Μία Ἀντινομία εἰς καιρὸν ἐπειγῶσης ἀνάγκης, εὐκολὰ θέλει καθαιρεθεῖ αὐτὸν τὸν νόμον τὸν παράλογον. Ὁ αὐτὸς Ὀυλεμᾶς ὅταν ἴδῃ τι τὴν σενοχωρίαν, θέλει ἀντινομοθετήσει, ὅτι τὸ νὰ μιμηθῶν οἱ τῆ Μωάμεθ ἀκόλουθοι τὰ τῶν Ἑυρωπαϊῶν Τακτικά, εἰ μόνον ἐξεσιν, ἀλλὰ καὶ συμφέρει· οὐ μόνον συμφέρει, ἀλλ' εἰς ἀναγκαϊότατον, καὶ πάντῃ πάντως ἀπαραίτητον.

Ἄς μᾶς δοθῇ ἄδεια, εἰς ἀπόδειξιν τῆ λεγομένης νὰ προδῶμεν ἐδῶ τὸ τοῦ γελοίου (*). Ὅταν καὶ ἀρχαῖς εἰσπνέχθῃ παρὰ τοῖς Τέρκοις ἢ χεῖς τῆ Καφέ, ἐπειρῇ ἐν τοῖς Καφοπωλείοις ἐγένετο λαῖ οὐχλώδης σιναθροισίς, καὶ ἐκ τῆς ὑπὸ πλῶντο ἐν Κωνσταντινῇ πόλει προχειρότεροι καὶ οἱ ζασιασμοί, ὁ τότε Μεφτής ἐξέδωκε Φετῶν, ὅτι κατὰ τὸν τῆ Προφήτη νόμον ἢ Καφοποσία εἶναι ἀπηγορευμένη. Ἀφ' ἧς ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἀρχίστην ἐξ ἐναντίας νὰ διεγείρῃ τῶ ὄντι τὸν λαὸν εἰς τι τὴν ζῆσιν, ἄλλος Μεφτής διάδοχος τῆ πρώτης (ὅς τις ἦτον εἰς τὸν Καφὲν πολλὰ ἐκδοτος.) ἐξέδωκε Φετῶν ἐναντίον, ὅτι κατὰ τὸν προφητικὸν νόμον ἢ Καφοποσία εἶναι συγκεχωρημένη καὶ βλογημένη. Οἱ δύο Μεφτῆδες ἐδεμελίωσαν τὰ αὐτῶν διατάγματα ἐπάνω εἰς μίαν καὶ τι τὴν αὐτῶν τῆ Κορανίς ἐντολῶν. „Οὐκ ἐξεσι τοῖς Μεσελμάνοις ἵνα ἐδώσιν ἀνδρακάς. Αὕτη ἦτον τῆ Συλλογισμῆς καὶ τῶν δύο Νομοδιδασκάλων ἢ πρότασις ἢ μείζων. Ἀλλ' ἡ μετάληψις τῆ πρώτης ἦτον: „Ἀλλὰ μὲν ὁ κεκαυτηριασμένος Καφὲς ἀνδραξ ἐσίν.“ Ἡ μετάληψις τῆ δευτέρας, ἐναντία. „Ἀλλὰ μὲν ὁ κεκαυτηριασμένος Καφὲς ἀνδραξ ἐκ ἐσίν.“ Ὅθεν ἐσυμπέρανεν ἀκολούθως ὁ πρῶτος Μεφτής „Ἄρα ἐκ ἐξεσίν.“ Ἐσυμπέρανε καὶ ὁ Μεφτής ὁ δεύτερος, ὅχι ἀνακολέθως „Ἄρα ἐκ ἐκ ἐξεσι τοῖς Μεσελμάνοις ἢ τῆ Καφέ χεῖς.“ Τίς δὲν τὸ ἠξίωρε; Τῆ Ὀυλεμᾶ τὸ σῶμα, καὶ ἡ Κεφαλὴ αὐτῆς, ὅς τις εἶναι ὁ Μεφτής, δὲν ἔχουσι δυσκολίαν νὰ δερμιδίσουν τὰ τῆ Μωάμεθ παραγγελματα κατὰ τὰς ὁρὰς τῆ συμφέροντος. Καὶ ἐπομένως, καὶ ἡ μεταχείρησις τῆς τῶν Ἑυρωπαϊῶν νεωτέρας πολεμικῆς Τακτικῆς, ἢ ἦτον καὶ ἓνα Κεφάλαιον, ἀπὸ τὸν τῆ Μωάμεθ νόμον ἀπηγορευμένον, (τὸ ὅποιον βεβαίότατα δὲν εἶναι) εὐκολὸν ἦτον νὰ νομιθῇ ἓνα Κεφάλαιον, πληρέστατα συγκεχωρημένον, ἀφ' ἧς ἠθελε Φανῇ, ὅτι ἐξ αὐτῆς ἤρτηται τῆ Βασιλείς τῶν Ὀθωμανῶν ἢ ἀσφάλεια, καὶ τῆ γένεος ὅλης ἢ σωτηρία. Ἡ σωτηρία τῆ λαῖ, δὲν ἦτον μόνον παρὰ τοῖς πάλαι Ῥωμαίοις ΟΥΠΕΡΤΑΤΟΣ ΝΟΜΟΣ. Αὐτὸς ὁ νόμος ἔχει παρὰ

πᾶσι

(*) Ὅρα ἐν τῷ Λεξικ. τῆ Ἀγγλῆς Ἐφραίμ τῆ Χάμδρες· ἐν Δέξει Καφέ.

πασι τοῖς Ἑθνεσι μεγάλην ἰχυν. Ὁ νόμος αὐτὸς ἐπιβάλλει ποινὴν, τὴν αὐτῇ παράβασιν.

Εἶναι λοιπὸν οἱ Τῆρκοι μιμητικοὶ ὡς εἶδομεν, καὶ δὲν εἶναι τόσοι ἔχθροι τῆς καινοτομίας καὶ τῆ νεωτερισμῶ, καθὼς πολλοὶ τῆς ὑπολαμβάνουσιν. Μάλιστα αὐτοὶ, ὅ μόνον ἐκαινοτόμησαν πολλάκις μιμέμενοι τὰς τῶν ἄλλων πολιτικάς τε καὶ πολεμικάς τέχνας, ἀλλ' ἔτι ἐφάνησαν καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ὄρεται, καὶ ἐνίοτε ἀνεδείχθησαν καὶ εἰς αὐτὰς τῆς Ἑυρωπαϊκῆς πολεμικῆς ἐμπειρίας Καθηγηταὶ καὶ Διδάσκαλοι. Πρῶτοι οἱ Τῆρκοι εἰς τὴν Ἀπελίαν ἐνέπλησαν γῆς τὰ τευχόκαστρα, καὶ ἤγειραν τῆς ἐν περιοικοδομημένοις χώμασι διπροσώπες προμαχώνας (Les bastions.). Αὐτοὶ πρῶτοι ἔβαλον εἰς ἔργον τὰς παραλλήλους καλεμένας Γραμμάς, ὁδηγηθέντες ὑπότινος Ἰταλῶ εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Κανδίας· καὶ ἐξ αὐτῶν μετ' αὐτὰς ἔπειτα ἔμαθον, καὶ ἐμεταχειρίσθησαν τὰς τέχνας αὐτάς, καὶ τὰ λοιπὰ γένη τῆς Ἑυρώπης. Τὰ ταφεύματα καὶ τὰ χαρὰκώματα περὶ τὰς παρεμβολὰς, ἦσαν εἰς τῆς πολέμου παλαιωτάτη ἀτφαισμὴ μέθοδος, καθὼς οἱ Σπαρτιάται, τὸ ἴδιον εἶδος ὡσάν προσέργον· ἀλλὰ τέλος πάντων ἐφρόντισαν αὐτοὶ νὰ προσφαλίσωσιν καὶ μετὰ ταῦτα τῶν τεχνῶν πα-Μαρκέσης δὲ Φουκιέρες (de Feuquières) θέλει ὅτι αὐτῇ τὴν τέχνῃν παρὰ τῶν Τέρκων, καὶ ἡμεῖς παρελάβομεν. Ὁ Ἰβραὴμ Ἐφένδης λέγει (16) ὅτι οἱ Τῆρκοι τὴν παρελάβον ἀπὸ τῆς λαὸς τῆς Χατταί. Ἐκεῖνο ὅμως εἶναι ἔξω πάσης ἀμφιβολίας, ὅτι οἱ Τῆρκοι ἀρχίσαν νὰ περιταφεύωνται ἐπιδεξιότατα, ὀλίγα ἔτη πρότερον, πρὸ τῆς ἐν Κωνσταντινῇ εἰρήνης. Ὁ Βεζίρ Μεεμέτ Ραγύπης ἐδοκίμασε νὰ χωνύσῃ εἶδος τι Κανονίαν νεωτερικῆς ἐφεύρης, καθὼς πολλοὶ ἤξεύρουσιν· ἐγὼ ὅμως νὰ εἰπῶ δὲν ἤξεύρω μετὰ ποίαν ἐκείνην. Τῆτο μόνον ἤξεύρω, ὅτι ὡδινεν ἐν Κωνσταντινῇ πόλει ἀξιοπαίτως ὁ Ραγύπης, παρόμοιον μετ' ἐκεῖνο ὅπῃ ἐν Περσῇ πόλει εὐγενῶς ὁ περιφίμος Σαβαλόβιος. Τελούταιον καὶ εἰς τὸν ἐτι ἀκμάζοντα πόλεμον (*) δὲν ἔλειψαν οἱ Τῆρκοι νὰ σύρωσιν εἰς τὸ στρατόμακτον πολὺν ἀριθμὸν ἐκ τῶν Κανονοφόρων Καμήλων. Τῆτο εἶναι ἓνα Ἀσιατικὸν ἐπινόημα, τὸ ὅποιον εἰς τὰς ψαμμάδας μάλιστα χώρας ἔχει τὴν χρῆσιν τε δι' οὗ, ἐπιστάλλοντες ἐπάνω εἰς τὰς Καμήλους τινὰ Τοπάκια, διάτινων στρατοῦ καταστάνειν τοῖς τοτρόπως κινητὰς καὶ ἀπεριτρεφόμενα, καὶ ἀπεριτρεφόμενα τὰς τῶν μικρῶν Κανονίων

γ 2

(16) Ἐνθ. ἀνωτ. Κεφ. Γ. Σελ. 131. Ὅρα καὶ τὴν ἐκῇ Σημείωσιν.
(*) Ἐν ταῖς Σημειώ. τῆς τῶν Τέρκ. Στρατιωτ. Σελ. 50.

νοίων (τῶν Κάμπων λεγομένων) πυροβολοσασίας. Ἡ ἐπίνοια, τὸ ὀλιγώτερον, δὲν εἶναι ἀφυστέρα ἐκείνης, καὶ ἰὼ ὁ Πρίγκιψ Ῥεπνίνος, ἔκαμεν εἰς τὴν Βαρσαβίαν νὰ κατασκοπεύσῃ δι' ἐπερίστροφας τὰ Φρεισιὰ καὶ Καββάλια. Οὐδὲν ψάδευον ἀπὸ τὸ νὰ λέγῃ τινὰς, ὅτι εἰς τὰ πολεμικὰ δὲν ὑποφέρουσιν οἱ Τῆρκοι νεωτερισμὸς καὶ καινοτομία, ἀλλὰ θέλουν νὰ εἶναι ἀρχαῖοι καὶ ἀμεταρρύθμιστοι. Ὁ ἴδιος Κανὼν τῶν πολεμικῶν Διαταγῶν ὅπου εἰς αὐτὸς διέτυπωσεν ὁ μέγας αὐτῶν Σαλεϊμάνης, ἀποδείχνει ἐμπράκτως, ὅτι εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἐπιχειρήσεις αὐτὸ τὸ γένος δὲν ἔχει δυσκολίαν νὰ ἀφήσῃ τὸν τύπον τὸν παλαιόν, καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τύπον ἄλλον νεώτερον. Φθάνει μόνον νὰ βασιλεύσῃ παρ' αὐτοῖς καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἕνας Σαλεϊμάνης, ἔυκολον εἶναι νὰ προβάλλῃ εἰς τὰ στρατόπεδά των οἱ Τῆρκοι ὡδηγημένοι ἀπὸ ἄλλο Κανόνιον.

Ἄς μὴ ἀποκοιμήσῃ τὴν Ἑυρώπιον ὅλῃν τὸ κοινῶς λεγόμενον, ὅτι αὐτὸ τὸ γένος, ὡς δυσπειθὲς φύσει καὶ ἀνυπότακτον, εἶναι πάντῃ μεταρρυθμίσεως καὶ διορθώσεως ἀνεπίδεκτον. Βάρβαροι εἶναι οἱ Τῆρκοι, ἀπαίδωτοι, δυσάγωγοι, ἀτακτοί, ὅσον θέλεις. Ἀλλὰ πρὸ τινῶν ἑκατοντάδων χρόνων, δὲν ἦσαν τοιαῦτα τὰ περισσότερα Γένη τῆς Ἑυρώπης; τὰ Γένη τὰ ὅποια τὰρα θαυμάζομεν διὰ τὰς μαθήσεις καὶ τέχνας; διὰ τὴν κοσμιότητα καὶ ὁταξίαν; διὰ τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν καὶ δεξιότητα;

Ἄραγε τοῖστοι, καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ἀγωγὴν, καὶ εἰς τὴν πολεμικὴν παράταξιν, οἱ τὰρα φαίνονται, ἦσαν οἱ Ῥώσοι, πρὸ τῶν Μεγάλων ΠΕΤΡΟΥ; Ὀχι. Ἐνας μεγάλωνος καὶ μεγαλεπήβολος ἥρως εἰς αὐτὸς ἀνεφάνη, καὶ ἰδὲ μεθρημόδη ἐντὸς ὀλίγου, τὸ μέγα καὶ πολυάριθμον ἔθνος, καὶ κατετάθη ἕνα ἀπὸ τὰ ἔθνη τῆς Ἑυρώπης τὰ σεβαστότερα ἀναμφισβήτητος καὶ φοβερώτερη. Ἐκεῖνοι οἱ Ῥώσοι ὅπου ἔζων πρότερον εἰς μεγάλῃν ἀκοσμίαν καὶ ἀνωμαλίαν· ἐκεῖνοι οἱ Ῥώσοι, περὶ τῶν ὁποίων ἤμπορεῖ τινὰς μὲ ἀλήθειαν νὰ εἰπῇ, ὅχι μόνον ὅτι μόλις ἦσαν εἰς τὰ ἐπίλοιπα ἔθνη τῆς Ἑυρώπης γνωστοί, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐδὲ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐγνώριζον ὅσον πρέπει τὴν διώκιν, καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν ἔθνων των· αὐτοὶ εἶναι οἱ ἴδιοι ἐκεῖνοι Ῥώσοι, οἱ ὁποῖοι, ἀπὸ μὲν τῆς Βασιλείας τῶν Μεγάλων ΠΕΤΡΟΥ καὶ ἐδῶ μετερρύθμιθον εἰς ἀνομίαν ἀκριβὴ καὶ ἀπολιτσίαν, ἐκτίσαν ἰχυρὰ Φερέσια, ἐσύστησαν Ἀκαδημίας καὶ τεχνουργίας, εἰσήγαγον καὶ προήγαγον ἐπιστήμας καὶ τέχνας, ἐπεμελήθησαν τὴν γεωργίαν καὶ ἐμπορίαν, ἐξήσκησαν καὶ ἐξηκρίβωσαν ἄχρι θάνατος τὰ πολεμικὰ, ἐγέμισαν τὰς κάμπους ἀπὸ τακτικὰ στρατεύματα, καὶ ἀπὸ φόβου Ναυτικῆς τὰς θαλάσας, ἀπλώσαν εἰς ἀπεράντους χώρας τὴν ἐαυτῶν ἐπικράτειαν ἀπὸ Ἀνατολῶν, ἕως Δυσμῶν, καὶ Βορρᾶ, καὶ Θαλάσσης· ἐταπείνωσαν τὰς γει-
τνιά-

πνιύσας διωάμεις, καὶ ἐξέστησαν τὰς πορρωτέρω. Εἰς δὲ τὰς παρῆσας
 ἡμέρας τῆς Μεγάλης Αἰκατερινῆς τῆς Β', φέροντες τὰ εἰρημέ-
 να πάντα εἰς ἐτι μείζονα καὶ τελειότεραν κατάστασιν, ἐφθασαν νὰ σῇ-
 σουν τὰ περὶ τὰς τρόπαια ἐπέκεινα τῆς Ἰσθμῆς τῶν ποταμῶν, καὶ τὰ θαλάσ-
 σια ἐπέκεινα τῆς Αἰγαίου πελάγους. Καὶ ἀπὸ δύο Βασιλείας Ὀθωμαν-
 κας, τὴν μίαν ἥδη ὑπέταξαν, τὴν ἄλλω ἤλθον ἐγγύς νὰ τὴν ὑποτάξουν.
 Τοιοῦτοτρόπως εἰς ὀλίγον καιρὸν διάστημα, ἓνα γένος ὅπῃ ἐκ βαρβαρίας, καὶ
 ἀφροντισίας, κακῶς διοικέμενον, ἐκρίνετο ὑπὸ τῶν πολλῶν, ὡς βάρβαρον,
 καὶ χερδὸν θηριώδες, ἔλαβεν ἐντὸς ὀλίγου μίαν θαυμαστὴν μεταμόρφωσιν,
 καὶ μετεσοικισθῆναι εἰς τὴν πλέον ἐντελὴν παιδείαν καὶ τάξιν, καὶ
 ἐπάτησεν εἰς τὴν πλέον ὑψηλὴν ὑπεροχὴν τῆς δόξης καὶ τῆς διωάμεως.
 Οἱ Σκύθαι ἐπῆραν τὰ πρωτεῖα τῶν Ἑλλήνων, καὶ τῶν Ῥωμάνων. Καὶ δια-
 λοιπὸν ἐκείνο ὅπῃ βλέπομεν ὀφθαλμοφανῶς συμβαίνει εἰς τὰς Ῥώσους, δὲν
 ἔχομεν νὰ ὑποπιδῶμεν, ὅτι πιθανώτατα ἤμπορε νὰ σωθῇ καὶ εἰς τὰς
 Ὀθωμανὰς; Εἰς τὰς Ὀθωμανὰς λέγω, οἱ ὁποῖοι αὐτὴν τὴν ἰδίαν μετα-
 βολὴν τῆς Ῥωσικῆς Κράτους, τὴν ἐσημείωσαν πολλὰ καλὰ καὶ αὐτοὶ πρὸ
 ἡμῶν (*) καὶ τὴν ἐπρόβαλλον ἥδη ἐμφρόνως καὶ μεταξὺ τῶν, ὡς ἀξιολό-
 μητον καὶ ἀξιοπαρακολέσθητον παράδειγμα τῆς ἰδίας ἐαυτῶν διορθώσεως;

Μὰ οἱ Ῥῶσοι ἐξενωχρήθησαν ἀπὸ τὴν ἀνάγκην. Καὶ δὲν εἶναι
 ἀνάγκη ἐκείνη ὅπῃ καὶ τῶρα τὰς Τέρκας ξενωχρεῖ; Μὰ οἱ Ῥῶσοι ἐτυ-
 χε νὰ ἔχουν γείτονας τὰς Σβεκὰς, καὶ ἄλλας λαοὺς ἀνδρείους καὶ πολε-
 μικοὺς. Καὶ ἐκείνοι ὅπῃ γειτονίζον καὶ περικυκλῶνεν πανταχόθεν τὰς Τέρ-
 κας, εἶναι ἴσως ἀνάνδροι, καὶ ἀπόλεμοι; Μὰ οἱ Ῥῶσοι διτύχουν καὶ
 ἔλαβον Βασιλεῖα ἓνα ΠΕΤΡΟΝ, ἢ ἄλλας μετ' ἐκεῖνον, διαδόχους ἀξίους τῆς
 τῆς ΠΕΤΡΟΥ Μεγαλειότητος. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχουν καὶ οἱ
 Τέρκοι ἓνα Σουλτάνον, ὡς τὸν Μωάμεθ τὸν Β', ἢ ὡς Σελίμν τὸν Α',
 ἢ ὡς Σελεϊμάνν τὸν Β'; Μὰ οἱ Ῥῶσοι ἐφωτίθησαν καὶ ἐδιδάχθησαν ἀπὸ
 τὰς ξένους. Καὶ λείπουν καὶ εἰς τὰς Τέρκας ξένοι, Γάλλοι, Γερμανοὶ,
 Ἰταλοὶ, ἀπὸ κάθε ἄλλο Ἑρωπαϊκὸν ἔθνος, διὰ νὰ παραδώσεν εἰς αὐτὰς
 τὰς τέχνας ὅπῃ χρειάζονται; Δὲν σωτρεύουν εἰς τὰς Τέρκας ἀπαντα-
 χόθεν, μὲ ἀίχως μέγα τῆς Χριστιανισμοῦ, ἄνδρες ἐπαγγελλόμενοι Χριστιανοί,
 προθυμότεροι νὰ διδάξουν τὰς ἀσεβεῖς, τὰς ἐπιτηδείας μεθόδους, καὶ νὰ
 βάλλουν εἰς χεῖρας τῶν τα πρὸς Θεοῦ μέσων, δι' ὧν θέλει διωθῶν οἱ ἄπι-
 σοι δεινότερα νὰ ἐξαλείψουν τὴν Χριστιανικὴν πίσιν, καὶ νὰ σβύσουν τὴν
 Χριστ

(*) Ὅρα παρὰ τῷ Ἐφένδ. ἐν Κεφ. Γ'. Σελίδ. 216.

Χρεῖσθ τὸ ὄνομα; Μὰ τελευταῖον οἱ Τῆρκοι τὲς τοιάτῃς Διδασκάλους δὲν θέλει ποτὲ τὲς ὑπακύνειν. Διατὶ τάχα; διατὶ εἶναι ἀπειθεῖς καὶ δυσάγωγοι; Καὶ τί ἄλλο ἐσοχαζόμεθα ἕως τώρα, παρὰ ὅτι οἱ ἀπειθεῖς ἡμποροῦν νὰ φανοῦν ἀπειθεῖς, καὶ οἱ ἄτακτοι νὰ διαταχθῶσιν; Ἡ ἀνάγκη προξενεῖ τὴν ξενοχωρίαν· ἡ ξενοχωρία ἀνακαλεῖ τὴν ἀπειθειαν· καὶ ἡ ἀπειθεια γεννᾷ τὴν ἀταξίαν.

Πλὴν, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, δὲν εἶναι τόσοι δυσπειθεῖς καὶ ἀνυπότακτοι οἱ Τῆρκοι, ὅσον ἡμεῖς τὲς ὑπολαμβάνομεν. Εἰς τὸ Σεράγιον τῶν Σελτάνων, καὶ εἰς τὰ ἄλλα τῶν Μεγισάνων Παλάτια, τόση βασιλεύει εὐπείθεια καὶ τόση ὀταξία, τόση συστολή καὶ τόση προσοχὴς καὶ δεικνυμένης ἀκριβείας, ὅσῳ δύσκολον ἴσως εἶναι νὰ παρατηρήσῃ τις, καὶ νὰ εὕρῃ εἰς ἄλλας Ἀυλὰς. Εἰς τὰς αὐτῶν Πόλεις τὰς πολυανθρωποτέρας, εἰς τὰ Σχολεῖα ἐν οἷς γυμνάζονται, εἰς τὰ Τεμένῃ ἐν οἷς προσδύχονται, εἰς τὰ Ἐργαστήρια ἐν οἷς ἐργάζονται, εἰς τὰς Ἀγοράς ἐν αἷς πραγματεύονται, εἰς τὰς προόδους ἐν αἷς ἐκτάσσονται, βλέπεται πάντοτε ἡ προσήικτα τιμὴ καὶ τὸ σέβας παρὰ τῶν νέων πρὸς τὲς γεραιτέρας, καὶ παρὰ τῶν ταπεινοτέρων πρὸς τὲς ὑπερέχοντας. Δὲν εἶναι εὐλογον νὰ ἀποφασίσωμεν, ὅτι τῆς ὑπαλλήλου ὑποταγῆς ἡ τάξις, κατεκρίθη νὰ εἶναι μακρὰν ἐξωρισμένη, μόνον ἀπὸ τὰς τῶν Ὁθωμανῶν παρεμβολὰς, καὶ ἀπὸ τὰ στρατώματα. Ἀλλὰ τάξις τις καὶ ἐκεῖ πάντως ἡζύρομεν ὅτι διασώζεται· καὶ μία μεταβάσις ἀπὸ τῆς οἰαδήποτε τάξεως εἰς τὴν ἀκριβῆ ὀταξίαν, ὅχι μόνον δὲν εἶναι ἀδιώατος, ἀλλὰ καὶ πολλὰ πρόχειρος· καὶ, ἀντύχη καὶ ἀνάγκη ἐπέγρυσαν, γίνεται καὶ ἀναγκαία καὶ ἀπαραίτητος.

Ἐμπράκτως βλέπομεν κατὰ τὲς ὑσέρες τέτῃς καιρὲς, ὅτι σπανιώτεροι γίνονται οἱ ἐν Κωνσταντινῇ πόλει σασιασμοὶ. Μετὰ τὴν καθάρεισιν Ἀχμέτῃ τῷ Γ. (1730.) ποσάνις ὁ λαὸς ἐδοκίμασε νὰ καταβιβάζῃ ὡς σῆρον καὶ ἄγονον Μαχμὲδ τὸν Ε'. καὶ δὲν ἐδιωχθῇ; Ποσάνις ἤθελε καταβιβάζῃ τὸν νῦν Μεσαφᾶν, ὡς περὶ τὸν πόλεμον δυσυχῇ καὶ ἀδόκιμον, εἰάν ἤθελε διωχθῇ; Ἐκεῖνα τὰ κύματα τῶν ἐπαναστάσεων, ὅπῃ ἐξαγριζόμενα πρότερον ἐκορυφωῶτο, καὶ συχνὰ ἀνέβαινον ἕως τὰ ὕψη τῶν Ὄρων 18 Ὁθωμανικῆ, καὶ ἐκαταπόντιζον τὸν ἐπικαθήμενον, βλέπομεν τώρα, ὅτι ἡ δὲν ἐγείρονται τόσοι φοβερά, ἢ καὶ ἂν ἐξεγερθῶσι ποτὲ, καὶ πλησιάζωσι, σωτρίβονται ὡθὺς εἰς αὐτὰ τῶν Ὄρων τὰ ὑποπόδια, καὶ εὐκολὰ διαδέχεται ἡ νινεμία τὴν τρικυμίαν, καὶ ἡ γαλιὴ τὴν ζάλλιν. Ἀυτὴ βέβαια ἦτον μία ἀταξία, ἥτις φαίνεται πῶς ἄρχισε νὰ μεταβαίνει εἰς κάποιαν τάξιν. Καὶ τίς λοιπὸν θέλει καταπειθεῖ ὅτι αὐτὸ τὸ ἔθνος, ὅπῃ καὶ

καὶ ὀλίγον ὀλίγον εἰς τὴν πολιτικὴν διοίκησιν ἐπιδέχεται τοιαύτας, καὶ πα-
ρομοίας ἄλλας τὰς ὁποίας παρατρέχω) μεταβολὰς, καὶ μεταρρυθμίσεις
ἐπὶ τὸ κρείττον, εἰς μόνῃ τὴν πολεμικὴν παρατηκτικὴν καὶ παρατάξιν,
θέλει μένει ἕως τέλους σκληροτράχηλον, δυσπείθετον, καὶ οἷοςδήποτε τάξεως
ἀνεπίδεκτον;

Πῶς; ἐκεῖνοι οἱ Πασαδες ὅπως ὁ Θεός, ὡς ἰδοῦν εἰς χεῖρας ἑνὸς Κα-
πιτζί ἀπεσταλμένον ἐν ἀπλῶν Φερμάνι, τὸ ὁποῖον δικαίως ἀδίκως τὴν κα-
ταδικάζει εἰς θάνατον, τὸ δέχονται ὡς ψήφισμα θεοδότου, καὶ διωάμε-
νοι πολλὰς ἢ νὰ ἀντιταθῶν, ἢ νὰ φύγῃ, δίδωσι ἑτοίμοι ἢ τὸν λαμὸν
εἰς τὸν βρόχον, ἢ τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ σπαθί· αὐτοὶ λέγουσιν οἱ Πασαδες,
ἂν προσαχθῶσι σφοδρῶς νὰ ἀλλάξωσι τρόπον, καὶ νὰ διατυπώσωσι εἰς
τὴν ὑπ' αὐτοῖς στρατιώτας, καὶ ἄλλω νεωτέραν, τὴν πρώτῃ καὶ πα-
λαιᾷν στρατιωτικῇ τάξιν καὶ μέθοδον, εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ θελήσωσι νὰ
ὑπακούσιν; Ἐκεῖνοι οἱ Γενιτζάροι, ὅπως τόσον ὑποκλινῶς ὑποπίπτουσιν εἰς τὸν
ἴδιον Τζεβετατζί, καὶ διὰ τὸ παραμικρὸν σφάλμα, δέχονται τὴν τεσσα-
ράκοντα βραδυσμὴν χωρὶς νὰ γογγύσῃ, ἂν προσαχθῶσιν ἕως, ἢ ἐκείνως
νὰ ἐπιτελοῦν, κατὰ διατεταγμένῃ τινὰ ὀργάνῃ τὰ στρατιωτικὰ κινή-
ματα, καὶ νὰ μεταχειρίζονται τὰυτα, ἢ ἐκεῖνα τὰ ἀρματα· ἀφ' ἧς μά-
λιστα πληροφρονηθῶν, ὅτι μὲ τοιαύτας τρόπους περιποιῶνται τὴν σωτηρίαν,
καὶ ἀποκτῇν τὴν κατὰ τὴν ἐχθρὰν νίκην, εἶναι τρόπος νὰ μένῃ ἀμετά-
θετοι ἕως τέλους, εἰς μίαν ἀλόγον πεισμονὴν καὶ ἀνυποταξίαν; Ἐκεῖνοι ὅπως
ὑποτάσσονται διὰ νὰ θανατωθῶν, καὶ νὰ βραδυνθῶν, δὲν θέλει ὑποταχ-
θῶν ποτὲ διὰ νὰ βραδυνθῇ καὶ νὰ θανατώσωσι τὴν ἐχθρὸν τῶν; Ὁ Καν-
τιμίς μᾶς ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἕως Φεφῶς τῇ Μεφτῇ, φανεῖς ἐξαίφνης,
καὶ ἐπάνω εἰς τὴν πλέον σφοδρὰν τῇ αἵματος ἀνάξῃ, κατέπαυσεν ὁ
Θεός τῇ στρατιωτικῇ τὴν μανιώδη παραφορὰν, καὶ ἐσησεν ἐν ἀκαρεῇ τῶν
Γενιτζαρκῶν λεγεόνων τὰ πλέον ἀχαλίνωτα καὶ ἐνθεσιώδη ὀρμήματα.

Δὲν εἶναι ἀδύνατος, ὅχι, ἢ περὶ τὰ τακτικὰ τῶν Τέρκων διόρθω-
σις, ὡς ἡμπορεῖ καθ' ἑαυτὸν νὰ τὸ συμπεράνῃ ἀπὸ τὰ ἤδη ἐρηθέντα. Ἐγὼ
δὲ προῤῥώ, ὅτι ἔτε δύσκολον εἶναι, ἔτε ἴσως πολλὰ μακρὰν, ἂν αὐτὸ τὸ
γένηται ὑπεκφυγὴ τῶρα, μὲ ὀλίγῃ ζημίαν, τὸ βάρος τῇ Ρωσικῇ Ἀρεῶς.
Τὸτο διωάμεθα νὰ τὸ πληροφρονηθῶμεν ἀπὸ αὐτῶν τῶν Τέρκων, καὶ ἀπὸ
τὰ κρύφια αὐτῶν διαβήλια, τὰ ὁποία μᾶς ἀνοίξῃ ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος Ἐφέν-
της, ὃν ἀνωτέρω συχνὰ ἀνεφέρωμεν, καὶ τὸν ὁποῖον πάλιν συμφέρει νὰ
τὸν ἀκούσωμεν.

Εἰς τὰς ἀμοιβαίας λογοτριβάς, τὰς ὁποίας οἱ παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς Ἀξιώματικοὶ καὶ πολιτικοὶ συγκροτῶσι, συμβεβημένοι, ἂν, καὶ πῶς, τὸ Ὀθωμανικὸν στρατόμα, κατὰ τὴν νεωτέραν τῆς πολέμου μεθόδου πρέπει νὰ συσταθῇ, εὐρίσκονται (λέγει) (17) καὶ τινὲς ὅπως δὲν πιστεύουν, ὅτι ἡ Πόρτα θέλει ἀποφασισθεῖ ποτὲ νὰ φέρῃ εἰς ἔργον τὴν τοιαύτην μεταρρύθμισιν, κρίνοντας ὡς προληπτικοὶ τὸ πρᾶγμα ἀκατόρθωτον.

Ἄλλοι ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι ἐφθανε νὰ διασώζεται ἡ τῶν παλαιῶν Ὀθωμανῶν Τακτικὴ εἰς τὴν ἀκρίβειάν της, ἀποκατασταθεῖσα εἰς τὴν προτέραν της ἀκρίβειαν καὶ ὅλοι (λέγουσιν) αἱ διωάμεις τῶν Χριστιανικῶν στρατομάτων, δὲν ἤθελαν διωηθοῦν νὰ ἀντιταθῶσιν ἐν καιρῷ πολέμου, ἐμπροσθεν εἰς τὰς Μουσουλμάνους, τὰς ὁποίας ὁδηγῶσιν οἱ νόμοι τῆς πολιτομάτου, καὶ τῆς θρησκείας.

Ἄλλοι ὅμως, ἐκ τῆς ἐναντίας, θαυμάζουσι, πῶς ἕως τὰρα ἡ Ὀθωμανικὴ Αὐλὴ, δὲν ἀπεφάσισε νὰ συστήσῃ ἐν σώμα στρατὸν, κατὰ τὴν τῆς νεωτέρας Τακτικῆς τέχνης, διὰ νὰ ματαιώσῃ ὅλας τὰς τῶν ἀπίστων διωάμεις.

Οἱ σιωπώτεροι καὶ ἐμπειρότεροι ἀποφαίνονται, ὅτι τὸ Ὀθωμανικὸν Κράτος, περιέχον ἀπείρα πλήθη, καὶ ἔχον θαυσιλὴν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέσα, ἀκολούτα, εἰς τὸ διάστημα ἐνός χρόνου, ἤμπορεῖ νὰ συστήσῃ ἐν στρατόμα ὀγδοήκοντα χιλιάδων Ἀνδρῶν, γεγυμνασμένων καὶ ἐξησκημένων ὁμοίως, καὶ ἴσως καὶ καλλιώτερον ἀπὸ τὰ στρατομάτα τῶν Διωάμεων τῶν Χριστιανικῶν. Καὶ εἰς τὸτο ἐφθανε νὰ ἐξετάσω τὰς Διατάγας τῶν προτέρων Σουλτάνων, καὶ νὰ τὰς κάμην νὰ ἀναζήσω, καὶ νὰ τὰς φέρην εἰς τελειότητα, μετὰ τὸ νὰ τὰς προσαρμόσω εἰς τὰς νῦν καιροὺς, καὶ εἰς τὰς παρῶσας περιστάσεις.

Παρεκτὸς τούτου (λέγουσι), διὰ νὰ γυμνάσω καὶ νὰ ἐξασκήσω διάφορα τάγματα καὶ Φάλαγγας ἐκ τῶν ἀναριθμητῶν Ὀθωμανικῶν στρατομάτων, νῦν, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, κατὰ τὰς Κανόνας καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀκρίβειας καὶ ἐντέχνης πολεμικῆς μεθόδου τῶν Χριστιανῶν, διαμοιράζοντες τὰ τοιαῦτα τάγματα εἰς χιλιαρχίας, καὶ ἑκατονταρχίας, κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν τῶν ὀφφικιῶν, καὶ τῶν ἀπλῶν στρατιωτῶν, τῶν παρὰ τοῖς ἀπίστοις, ἐνοπλίζοντες αὐτοὺς μετὰ φέκια ὅλα ἴσα, ἐνδύοντες τὰς μετὰ φορέματα ὅλα προσόμοια κ.τ. (διὰ ὅλα αὐτὰ) δὲν ἐχρησιάζοντο περισσότερο ἀπὸ τρεῖς, ἢ τέσσαρας μῆνας.

Ἄλλοι

„Αλλοι λέγουσιν ὅτι διὰ τῆς τῶν Σελτάνων μεγαλοδωρίας, ἂν τι
 „νὰς Βεζίης ἄξιος ὄφρακετο νὰ ἐπιμεληθῇ, ἤθελε σύρη πλῆθος τακτι-
 „κῶν καὶ ἐξησκημένων στρατομάτων, ἐντὸς ὀλίγου, εἰς δέλωσιν τῶν Ὀθα-
 „μανῶν. „ (Αὕτη ἡ γνώμη φαίνεται ἀρετὴ καὶ εἰς τὸν Ἐφένδιον γνῶμη
 „ἣτις δὲν ἤξερω ἂν ἐμεῖς νὰ εἶναι εἰς τὴν Τερκικὴν Βασιλείαν ἕως τέλους
 „συμφέρουσα. Προβλεπεί ὁμῶς ὁ Ἐφένδης ὅτι:) „ἂν ἐν καιρῷ πολέμου,
 „ἐφύσαστις διὰ κατασκόπων εἰς τὰ ὧτα τῶν στρατομάτων τῶν Χριστι-
 „ανικῶν, ὅτι ὅσοι θελήσουν νὰ ἀπαυδῶσι τῇ Σελτάνῃ τὴν δέλωσιν, θέ-
 „λει τύχην θμενῆς ὑποδοχῆς, καὶ στρατιῶται καὶ στρατηγῶντες διπλῆ
 „μισθῇ μετὰ δὲ τὸν πόλεμον, καὶ οἰκίσεως παρ' αὐτοῖς, καὶ κυβερνήσε-
 „ως ἰκανῆς, καὶ ἀνέσεως, καὶ ἀνενοχλησίας εἰς τὴν θρησκείαν αὐτῶν
 „ταυτοτρόπως (λέγει) πολλοὶ καὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ὀφφικιαλίων,
 „ἢ καὶ οἱ περισσότεροι, θέλει προσδράμω, (νὰ παραταχθῶν ὑποκάτω
 „εἰς τὰ τῶν Μουσουλμάνων παράσημα.) Καὶ ἡ σκωφία αὕτη (παρα-
 „συνάπτει), δὲν ἤθελεν εἶναι αἰσχράτε καὶ ἐπονείδιστος· μάλιστα ἤθελε νο-
 „μισθῇ εἶνα εἶδος πολεμικῆς στρατηγίας. „

Διὰ τὴν ἐμφυχώσιν περισσότερον ὁ Ἰβραήμης τῆς ὁμοφροσύνης τῆς τῆς
 ἐνθυμίζει πῶς ἦσαν πρότερον ἀδυνάτοι εἰς τὰ Ναυτικά, καὶ πῶς βιάλας ἐδ-
 ναμώθησαν, καὶ ἅπαντας (ὡς λέγει) ὑπερέβησαν. „ Πρῶτον (λέγει) (18)
 „οἱ κακοὶ ἄπιστοι μόνοι εἶχον Ναυτικά, καὶ ἔτι κατεκυρίδιον τῇ Μεσο-
 „γείῃ πελάγῃ τῆς λιμένας· πλὴν (δοξα τῷ Θεῷ) ἀποκαταστήσαντες
 „ἡμεῖς τῆς Ναυτικῆς εὐχὴς ἐντὸς ὀλίγου, ἐκάμαμεν τὴν θαλασσίαν ἡμῶν
 „διώκωμεν (τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς νὰ διαφυλάτῃ ἀπὸ παντὸς ἐναντίᾳ συμ-
 „πλώματος!) ὑπερτέραν τῶν ἄλλων, καὶ τὴν ἐφέραμεν εἰς βαθμὴν το-
 „σαύτης τελειότητος, ὅτ' εἰς ὅλον τῆς θαλάσσης τὸ ἔυρος, νὰ ὄρεθῃ
 „Ναυτικὸν ἄλλο ὅμοιον μὲ τὸ ἐδικόν μας, εἶναι ἀδύνατον. (ἔπειτα συνάπτει)
 „(19) πῶς ὡσαύτως πρέπει τινὰς νὰ ἐλλίσῃ, ὅτι καθὼς συνετάθη τὸ
 „Ναυτικὸν παρ' ἡμῖν κατὰ Κανόνας, καὶ μετὰ ἀκριβῆς τάξεως· ἔτι καὶ ἡ
 „αὕτη ἐπιμέλεια, θέλει εἰσφέρει τὴν ὀψιαν καὶ ἀσκήσιν καὶ εἰς τὰ
 „χερσὶνα στρατιωτικά, μὲ τὸ νὰ παρατηρήσωμεν προσεχῶς καὶ ἐπιμε-
 „λῶς τὴν νέαν αὐτὴν τῇ πολέμῃ τέχνῃ καὶ μέθοδον, ἐν ἣ ἡ μόνη ζητεῖ-
 „ται ἡ σωτηρία τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, τῶν δολερῶν καὶ παγέργων. „

δ

Ἐπὶ

(18) Αὐτ. Σελ. 213.

(19) Αὐτ. Σελ. 214.

Ἐπὶ τούτοις προβάλλει ὡς ἀνωτέρω ἐπομένον) καὶ τὸ παράδειγμα τῶν Ῥώσων, (ο) δείχνωντας ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ Γένος κατεσάθη ὀπωπὴν, ἀφ' ἧς ὑπὸ τῆς Μεγάλῃς ΠΕΤΡΟΥ ὁδηγηθὲν, ἡσπάρθη τῇ νεωτέρῃ πολέμικῃ Μέθοδον· καὶ τέως ἐπιλογίζεται· ὅτι „ἡ τάξις εἶναι ἡ ψυχὴ τῶν „πραγμάτων, καὶ ἐπομένως καὶ τῶν Βασιλείων· ὅτι τῶν στρατιωμάτων „ἡ σύστασις εἶναι τὸ κυριώτερον καὶ κεφαλαιωδέστερον μέρος τῆς τῆς Κρά- „της διοικήσεως· ὅτι ἡ θαυμασιώτατος τέχνη τῆς Τακτικῆς εἶναι κατ' ἐαυ- „τῇ μία ἐφόρῃσις ἐξαίρετος, καὶ ἀξία μιμήσεως παρὰ πᾶσιν· ὅτι οἱ „Ἄνδρες τῆς πλέμης πάντες, πεζοὶ, Καβαλάριοι, Τιμαριῶται, Ζαΐμιδες, „ἐτοιμῶς πρέπει νὰ ἐναγκαλιθῇ αὐτῇ τῇ διατάξει· ὅτι καὶ οἱ τῶν „Ἐπαρχιῶν ἡγεμόνες, καὶ οἱ τῶν Κάστρων Φρεσάρχαι τῶν ἐν τοῖς ὄρεισις, „καὶ οἱ Βεζιρίδες, Ἐμίριδες, Βεγλέρβείδες, θέλει ἀπεδοῦσιν ὁμοψύχως καὶ „ἐκ συμφώνως, νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὰς στρατιώτας αὐτῶν τῇ τοιαύτῃ „μελέτῃ.

Τὸ δὲ ἀκόλουθον εἶναι νόσιμον, ὅτι παραγγέλλει ὁ Ἐφένδης τὸ πρᾶγμα εἰς ἀπαντας κοινῶς τὰς Μουσουλμάνους, νὰ τὰ ἐπιμεληθῶσι ὡς ἔργον δουλείας, καὶ νὰ τὸ συστήσωσι πρὸς ὄφελος ψυχικὸν εἰς τὰς αὐ- τῶν Διαθήκας μὲ ζεχωριστὰ ληγάτα. „Ἴσως (λέγει) καὶ τινὲς ὁποιο- „ητικοὶ καὶ ἐλεήμονες, ἐν ταῖς αὐτῶν διαθήκαις, ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐπιθυ- „μῶντες νὰ συστήσῃ κανένα δημωφελὲς ὀφειγέτημα, ἀφιερώσιν τῇ πε- „ρισσίᾳ αὐτῶν, καὶ ἀφίνωσι ληγάτα διὰ ἔργα ὁσεβῆ καὶ θεάρεστα, „(ἴσως τινὲς τοῖσιν) παρακινήσωσι νὰ διατάξωσι ἐνδιαθέτως, νὰ τρέφω- „νται καὶ νὰ λαμβάνωσι μισθὸν, τινὰ ῥεγυμένα, καὶ Κομπανίαις, πρὸς „προθυμοποίησιν, καὶ σύστασιν τῆς (περὶ ἧς ὁ λόγος) τεχνικῆς καὶ ὀπτικῆς „πολεμικῆς Συστήματος.

Ἐπὶ πᾶσιν ὁ Ἐφένδης δὲν ἀπολείπει νὰ καθυποβάλῃ εἰς τὰς ὁμοθερήσας αὐτῆς, καὶ τινὰς γενικωτέρας κανόνας στρατιωτικῆς παρα- τάξεως. (†).

Α'. Διορίζει τῆς στρατῆς τὰς διαιρέσεις εἰς τάγματα διάφορα, καὶ τούτων ἔτι τὰς ὑποδιαιρέσεις εἰς σίφη ἐλάσσονα.

Β'. Παραγγέλλει τὰς τῶν ταγμάτων ἐκάστη ἐνδυμασίαν νὰ εἶναι σύμμορφοι, πρὸς χαρακτηρισμὸν καὶ διαγνώρισμα· ὅπως προδίδεται, ὅτι τῆ- το τὸ εἶδος ἐκράτει παρὰ τοῖς Ὄθωμανοῖς πάλαι καὶ πρότερον.

Γ'. Θέ-

(20) Ἀυτ. Σελ. 216.

(†) Ἀυτ. ἐν Σελ. 158 καὶ.

Γ'. Θέλει ὁμοίαν καὶ τὴν ἐξόπλισιν τῶν στρατιωτῶν· τετάρτη τὰ εἶδη τῶν ἀρμάτων τὰ ὁποῖα μέλλου νὰ μεταχειρίζονται, νὰ εἶναι τὰ αὐτὰ· τόσον ἐπὶ τῇ πεζικῇ στρατῷ, ὅσον καὶ ἐπὶ τῇ ἱππικῇ. Ἐφ' οἷς ὅτι, καὶ αἱ μεταχειρήσεις νὰ εἶναι ὁμοιότροποι, καὶ ὁμόχρονοι.

Δ'. Διορίζει τὴν ἀναλογίαν τῶν Στρατηγόντων πρὸς τὰς στρατηγέμενους· καὶ λέγει ὅτι ὁ ἀριθμὸς ἐκείνων, πρέπει νὰ εἶναι πρὸς τὸ πλῆθος τῶν, ὡς τὸ τεταρτημόριον· ἡγουν εἰς μίαν ἑκατονταρχίαν, πρέπει νὰ ἀριθμοῦνται ὅσον ἑκοσι πέντε, μικροὶ, μεγάλοι, ὀφφικιάλιοι, ἐπιδιοριζόμενος καὶ τὰ σιτηρέσια, ἤτοι τὰς μισθοὺς, τῶν καρκίνων, τὰς ὁποῖας πρέπει νὰ λαμβάνωσιν.

Ε'. Οροθετεῖ ὅτι ἡ παράταξις τῇ στρατῷ νὰ γίνεται κατὰ δύο γραμμάς· τὴν μὲν πρώτην, τὴν δὲ δευτέραν. Διασημεῖοι δὲ καὶ τῶν γραμμῶν τῶν, πόσον πρέπει νὰ εἶναι καὶ τὸ πρὸς ἀλλήλας διάστημα, καὶ τὸ ἐκατέρωθεν βάθος· καὶ ὅτι ἡ ἐνωσις τῶν ἐν αὐταῖς παρατασσόμενων πρέπει νὰ εἶναι ἀπαραλύτος καὶ ἀδιάρρηκτος· καὶ νὰ μὴ τολμᾷ τινὰς προπετθόμενος νὰ προπηδᾷ ἀπὸ τῆς τάξεως.

Σ'. Κελεύει ὅτι ἐπὶ τῆς συμβολῆς, καθὼς τινὲς μαχόμενοι πίπτουσιν, ὧς ἡ τάξις νὰ ἀναπληρῆται, μετὰ τὸ νὰ ἐπικαταλαμβάνειν ἐτόιμως ἄλλοι στρατιῶται τὸν τόπον ὅπου εἶχον οἱ πίπτοντες.

Ζ'. Κανονίζει ὅτι πάντοτε νὰ ὀρίζεται ἐν μέρος εἰς τὸν στρατὸν μία φάλαγγ ἀποκειμένη εἰς προμήθειαν, (un corps de reserve) διὰ νὰ προφθάνη ταχέως ὅπου ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, καὶ νὰ δίδῃ εὐκαιρον τὴν σωδρομίαν καὶ ἐσθήθειαν.

Η'. Τελδοταῖον κρίνει ἀναγκαῖον καὶ τῶτον, εἰς τὰ στρατιωτικά, τὸν ὅρον· ὅτι καὶ ἂν πλάσῃ τὸ στρατόμαχος εἰς τὴν τῇ πολέμῳ συγκρότησιν, καὶ νικηθῇ, δὲν εἶναι ὀλέγον καὶ δίκαιον, διὰ τῆς καὶ μόνον, νὰ κατακρίνεται ὁ Ἀρχιστράτηγος ὡς πλάστης, καὶ ὑπόδωτος. Καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖνος.

Τὶς δὲν βλέπει ἐκ τῶν ἀπάντων, ὅτι ἡ τῶν Ὀθωμανικῶν στρατομάτων διορθωσις περὶ τὰ τακτικά, εἶναι ἐγγύς, καὶ, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτι, ἐπὶ θύραις; τίς ἀπὸ ταῦτα τὰ προανακρέσματα, δὲν περιμένει τελδοταῖον νὰ ἀκῆσθαι καὶ τὸ μελῶδηα τέλειον; Ὡς οὖν, ἀπὸ καιρὸν τινα καὶ ἐδῶ, ὠδίνει τὸ Ὀθωμανικὸν γένος, τὴν τῆς πολεμικῆς τέχνης νεωτέραν ἐμπειρίαν καὶ μέθοδον· καὶ ὁ λόγος τὸ θέλει, ὅτι μετὰ τὰς ὠδῖνας, μέλλει νὰ ὀκολεθῇ ἡ γέννησις. Ὡς Δωάμεις καὶ Ἐξοσιαὶ Χριστιανικαὶ! Ὡς Βασιλεῖς, καὶ λοιποὶ Πρίγκιπες τῆς Ευρώπης! μὴ ἀπατάδε. Ἡ μεταμέμφωσις τῆς Τακτικῆς εἰς τὰ στρατόματα τῶν Ὀθωμανῶν, μακρὰν ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι ἀδύνατος, δὲν εἶναι ἔτε τόσον δύσκολη· καὶ ἂν ἦτον τῶ-

ρα καιρός να δρίσκην πίστιν αἱ προρρήσεις, ἡδυνάπο να διακινδυνώσῃ τινὰς μίαν προφητείαν, ἢ να προειπῇ, ὅτι αὐτὴ ἡ μεταμόρφωσις, δὲν εἶναι ἔτε τὸσον μακρὰν. Ὅχι· δὲν ἀπέχει τὸσον μακρὰν τὸ Γιαταχάνι, ἀπὸ τὸ Μπαγιονέτι.

Ἀλλ' εἶναι τεσσαράκοντα χρόνοι καὶ ἐπέκεινα (ἴσως τις ἀποκριθῇ) ἀφ' ὧ τῶ μεταμόρφωσιν αὐτῶ οἱ Τέρκοι ἐμελέτων καὶ διεβλῶντο· ἢ ὅμως δὲν ἐδωθήτησαν να φέρην ἕως τῆ νῦν εἰς ἔργον τὸ βελοῦμα. Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι ὠδῖνες ἀνεμαῖαι. Ὅχι· ἀς εἰπῶμεν μάλλον, ὅτι εἶναι ὠδῖνες αὐταὶ ἐλεφάντινοι καὶ ὡς τις καλῶς συλλογιθῇ, δρίσκει πῶς ἠκολέθησεν ἡ κοινὴ ἀναβολὴ καὶ ὑπέρθεσις τῆ βελούματος. Ἰδὲ ἐγὼ, πῶς περὶ αὐτῆς συλλογίζομαι. Οἱ Τέρκοι, καὶ ἀρχαῖς τῆ τρέχοντος αἰῶνος (1715), ἐπιχειροῦντες, ὅχι ὀτυχῶς, τὸν κατὰ τῶν Ἀσριακῶν πόλεμον, κατεδράυθησαν περὶ τὸν ποταμὸν Σάβαν, καὶ περὶ τὸ Πετροβαράδιον· ἔχασαν τὸ Τεμισβάριον· ἔχασαν τὸ Βελγράδιον, καὶ τῆς Σερβίας, καὶ τῆς Βλαχίας μέρος. Ἀπὸ τὰ ἀλλεπάλληλα αὐτὰ δυσυχήματα παιδεδιόντες, μετὰ τῶ ἐν Πασαροβίῃ εἰρῶν (1718), τῶ ὁποῖαν ἔκαμαν μετὰ αἰχμῶν καὶ αἰτιμίας, ἀρχήσαν να ἀνοίγην τὰ ὅμματα· καὶ δοκιμάσαντες τῶ δυνάμιν τῆς νεωτέρας Τακτικῆς εἰς τὰ τῶν πολέμιων στρατεύματα, δὲν ἦτον τρόπος να μὴ ἐκατάλαβαν, ὅτι καὶ εἰς αὐτὲς ἡ Τακτικὴ αὐτὴ ἠδὲλε γένῃ ὠφέλιμος, ἂν ποτὲ ἐφθάναν να τῶ μιμηθῶσιν. Ἀλλ' αἱ ἐπὶ τῆ Μιρβέζῃ Περσικαὶ ταραχαὶ, καὶ αἱ τῆ Τάμας ἀκολέδως, καὶ αἱ τῆ Κελιχάν ἐπεῖλα, ἀλληλοδιαδόχως προσεσεῦσαι (1722—1736.) δὲν ἀφῆσαν εἰς τὰς Τέρκους τῶ δικαίριαν, να ἐπιμεληθῶσι τῶ τῆς ξενικῆς τῶν ὀπλων μεταχειρίσεως μίμῃσιν, ὅταν ἔχοντες ἀνάγκην να πολεμοῦν, δὲν ἔχον δικαίριαν εἰς τὰ πολεμικὰ να ἀσκήνται. Τὰ περὶ τῆς διορθώσεως τῶν Τακτικῶν διαβῆλια, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐκδέτει Ἰβράῖμης, φαίνεται να ἐγίνοντο περὶ τὸ ἔτος τὸ 1730, ὅτε καὶ αὐτὸς ἐξέδωκε τὸ ἴδιον Σύγγραμμα· πλὴν, ἐχρειάζετο καιρὸς εἰρῆνης διὰ να τεθῶσιν αἱ βελαὶ εἰς πρᾶξιν, καὶ ὁ καιρὸς αὐτὸς δὲν ἐπαρῆσται. Τὸν τῆς Περσίας πόλεμον διεδέχετο (1737) πόλεμος ἄλλος, ὁ τῶν Ἀσριακῶν, ἢ τῶν Ρώσων· ἀλλ' εἰς τῆτον τὸν πόλεμον ἐλάμβανον οἱ Τέρκοι ἐκβάσεις τινὰς ὀτυχεῖς παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα. Ἀπὸ τὸ ἐν μέρος, ἂν ἐνικήθησαν ἀπὸ τὰς Ρώσους, τὰς ἡνάγκασαν ὅμως ἐν ταῖς συνθήκαις, να τὰς ἐπιστρέψῃ τὰς χώρας ὅπου ἐκείνοι νικῶντες κατεκυρίβισαν. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὰς Ἀσριακὰς, ἢ τὰς ἐκτύπησαν, καὶ τὰς ἔξωσαν ἀπὸ τὸ Νῆσι, τὸ ὅπῃον ἐκείνοι ἔχον πλεονέκτησιν τὸν περὶ τὸν ὄθυσ τῆ πολέμου χρόνον· ἐφεξῆς δὲ (1738.), ἐπαλαβόντες τῶ Σερβίαν, καὶ τῶ Βλαχίαν, καὶ τελούταιον (1739.) καὶ τὸ Βελγράδιον, τροπαιοφόροι τῶ εἰρῶν ἐσφράγισαν. Αὐτὸς τότε ἦταν ὁ καιρὸς (ἂν ἔχον σήμετιν) μετὰ τῶ ὀτυχῇ εἰρῶν, να ἐπιμεληθῶσιν εἰς

τὰ στρατοματῶν οἱ Τῆρκοι τὴν διάρθρωσιν τῶν Τακτικῶν, φέροντες εἰς
πρᾶξιν ἐκείνας τὰς βελαί, τὰς ὁποίας πρότερον ἐπωφελεῖς ἔκριναν καὶ
ἀναγκαίαις· ὅμως ἐπαρθέντες αὐτοὶ ἀπὸ ταύτας τὰς ὑτέρας νίκας, ἐλη-
μόνησαν ἐκείνας τὰς πράτας τροπὰς. Ἐσοχάθησαν ὅτι ἰδὲ: τὸ σπαρ-
τὸ Μωάμεθ νικᾷ, καὶ χωρὶς τῆς τῶν Ἑυρωπαϊῶν τακτικῆς μεθόδου. Τὸ
ΧΟΥΤΖΟΥΜ τῶν Μουσουλμάνων, ἀξίζει πλέον παρὰ τὸ ἌΛΤΟ τῶν
Γκιαζάρων. Καὶ τοιαυτοτρόπως πάλιν εἰς τὰς ἀγκάλας ἐνὸς ἀλογίστου θρά-
σους ἀπεκοιμήθησαν. Ἀλλὰ τῶρα εἰς τὸν παρόντα πόλεμον, ὅπῃ ἀπὸ τὰ
γενναῖα ἄρματα τῶν Ῥώσων ἐπαθον τόσα, καὶ περισσότερα ἔτι παρὰ
ἐκείνα ὅπῃ ἄλλοτε ἐδοκίμασαν ἀπὸ τὰ ἐνδοξὰ ὅπλα τῶν Ἀστριακῶν· τώ-
ρα ὅπῃ εἶδον ἑαυτὸς περιεζωσμένους ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, καὶ σενοχωρημέ-
νες ἕως εἰς αὐτῶν τῇ Βασιλείᾳ αὐτῶν τῇ Μητροπόλει διὰ ξηρᾶς καὶ θα-
λάσσης· ἂν σφαλίσαν αὐτοὶ μὲ μετρίας σιωδῆκας τὸν δυσυχὴ τῆτον πό-
λεμον, θέλει μένεν ἄραγε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀποκεκοιμημένοι, καθὼς ἕως
εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας ὀρέθησαν; καὶ δὲν εἶναι τὸ πλέον πιθανόν, ὅτι
θέλει ἀποτινάξεν τέλος πάντων ἐκείνον τὸν βαδὺν κάρρον ὅπῃ τὸς ἐκράτει,
καὶ θέλει ἐπιμεληθῆν τὴν ἀσκήσιν τῶν στρατιωτικῶν τεχνῶν καὶ μεθόδων,
τὰς ὁποίας εἶδον ὀφθαλμοφανῶς, καὶ ἐπληροφορήθησαν, ὅτι, ἐφ' ὅσον
αὐτοὶ τὰς ἀμελεῖν, ἀνάγκη εἶναι πάντοτε οἱ ἐχθροὶ τὴν νῆ φαινῶνται εἰς
τὰς μάχας ἐπικρατέστεροι;

Ναὶ βεβαίως, τὸ πλέον πιθανόν εἶναι τὸτο. Ἐκείνη ἡ σιῶ-
σις ὅπῃ ἦλθεν εἰς τὸς Τῆρκοις τότε τὸ πρῶτον, ὅταν κατέδροπώθησαν
ἀπὸ τὰ ἄρματα ΚΑΡΟΛΟΥ τῇ 5., θέλει ἔλθῃ εἰς αὐτὸς καὶ τῶρα
τὸ ὑπερον, ἀφ' ὃ σιωτρεῖσθαι ἀπὸ τὰς διωάμεις ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ τῆς Β'.
Ἐκείνῳ τῇ βελίῳ ὅπῃ τότε ἔλαβον, ὅταν ἐδοκίμασαν τὸ σπαρτὸν τῇ
Ευγενίᾳ, θέλει τῇ λάβῃ καὶ τῶρα ὅπῃ ἐδοκίμασαν τῇ βομφαίᾳ τῇ
Γαλιτζίᾳ, καὶ τῇ Ῥωμανζῶφ, καὶ τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ τότε, δὲν ἐπεμε-
λήθησαν ὡς μετὰ τῇ εἰρήνῳ νὰ τῇ βάλλῃ εἰς ἔργον, καὶ οἱ μετ' ὃ
πολύ ἀκολοθήσαντες ἔπειτα τῇς Περσίας (ὡς εἴρηται) πόλεμοι τῇ ἐμ-
πόδισαν, καὶ τῇ ἐματαιώσαν· τῶρα ὅμως εἶναι τῇ πιθανὸν πιθανώτερον,
ὅτι θέλει ἐπιμεληθῶν ἐκείνο ὅπῃ τότε ἠμέλησαν· διατὶ; διατὶ τότε φαί-
νεται νὰ ἐπεδύμην τῇ Ἑυρωπαϊᾷ Τακτικῇ τινὲς μόνον τῶν ἐν Ὀθω-
μανοῖς Ἀξιώματικῶν, οἱ νενεχέστεροι, καὶ πολιτικώτεροι· τῶρα ὅμως ἔδειξαν
ὅτι τῇ ἐπιδύμῃσι καὶ αὐτὰ τὰ πλήθη. Ἀπόδειξις ἐκείνη εἶναι, ἡ τῇ Ἱεραίμ
Ἐφένδῃ δημόσιος μαρτυρία· Ἀπόδειξις δὲ τῇ πρόσφατος, ἡ ἀπόκρισις τῇ
ὁποίαν ἔδωκαν ἐγγράφως εἰς τῇ Πόρταν οἱ Τῆρκοι διαφόρων Ἐπαρχιῶν. Ἐπει-
δὲ ψυχοὶ οἱ λαοί, καὶ ὀκνηροὶ ἐφαίνοντο καὶ ἀπρόθυμοι εἰς τὸ νὰ καταγραφῶν
εἰς τὸς στρατιωτικὰς νέας Καταλόγους, ὁ Μωφτὴς ἔγραψε πανταχῇ δη-
μοσίαις

μόσια γράμματα ἐπιπληκτικά καὶ ἐπιλιμητικά, καλαδικάζων αὐτὲς ὡς ἀπίστες πρὸς τὸν Μωάμεθ, καὶ ὡς ἀνυποτακτὲς πρὸς τὸν Βασιλέα· καὶ ἐπομένως ἐπίσης παραβάτας καὶ τῶν Βασιλικῶν ἐπιταγμάτων, καὶ τῶν Σεασιμάτων τῶν Προφητικῶν. Τὶ ἀπεκρίθησαν τὰ πλήθη; „Δότε (εἶπαν) δότε καὶ εἰς ἡμᾶς τὴν πυρεβολίαν, καὶ τὰς λοιπὰς πολεμικὰς μεθόδους καὶ τέχνας „τῶν Γκιαζέρων, καὶ ἔτοιμοι ὄντες οἱ πάντες ἐρχόμεθα.“

ὑποθέτων ἐκ τῶν ἀνωτέρω πάντων μέχρι τῆς νῦν εἰρημένων, ὅτι ἔσθ' ὁ μόνον διωκτὴρ, ἀλλὰ καὶ ἔνδοξον, καὶ πιθανώτατον, καὶ μονοεχὶ βέβαιον εἶναι, νὰ προβάλλωσιν εἰς τὸν κόσμον τὰ Μουσουλμανικὰ στρατεύματα, Περσιανικὰ ἐξησκημένα καὶ παρατεταγμένα, σφέτω τῶρα τὸν λόγον με πρὸς τὰς πολιτικὰς ἐκείνας ὅπως κρίνουν, ὅτι συμφέρει νὰ σώζεται εἰς τὴν κατάστασίντης τὴν προτέραν ἡ Μοναρχία τῶν Τερκων, διὰ νὰ διατηρηθῇ ἡ Ἀντιρρόπια (ὡς λέγουσι) τῆς Ἑυρώπης ἀκίνητος. Πρὸς αὐτὲς σφέτω τὰς Ἀντιρρόπιας τὸν λόγον, καὶ τὰς ἐρωτῶ. Διατὶ ἕως εἰς τὰ τέλη τῆς ἀνωτέρω αἰῶνος οἱ Τερκοί, ἢ εἰς πάσας τὰς αὐτῶν ἐκστρατείας, ἢ εἰς τὰς περισσοτέρας, ὀδοκιμῆντες ἦσαν ἀπὸ δὲ ἐξήκοντα χεδὸν χρόνων διάστημα καὶ ἐδῶ, ἢ ὀλίγον εἰς τὰς μάχας καταρδώνουν, ἢ ἐδὲν; εἰς δὲ τὰς ἐχάτας ταύτας συμβολὰς καὶ συγκρούσεις μετὰ τῶν Ῥωσικῶν στρατευμάτων, καὶ πάντῃ πάντως ἀδύκιοι καὶ ἀδυνεῖς ἐξηλέγχθησαν; Πρέπει νὰ ἀποκριθῶσιν, ὅτι, ἐνίκων πρῶτον, διὰ τὸ ὅτι πολέμῳ τρόπῳ καὶ παρὰ τοῖς Ἑυρωπαίοις, καὶ παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς, ἦτον χεδὸν παρὰ πλῆσιος ἐνικήθησαν δὲ, καὶ νικῶνται μὲν ἐκείνο, διὰ τὸ ὅτι τρόπος τῆς πολεμικῆς διαφορῶν, τὸ ὅποιον οἱ Ὀθωμανοὶ νὰ μεταχειριθῶσιν ἕως τῆς νῦν δὲν ἐφρόντισαν. Ἐάν οὖν εἰς τὸ ἐξῆς, μιμηθῶσι καὶ ἔτοι ἐκείνης, τί εἶναι εὐλογον νὰ ἀκολουθήσῃ; οἱ πολιτικοὶ ἀναγκάζονται νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ Ἀντιρρόπια πρέπει νὰ διασαλευθῇ· ὅτι θέλει πνύσῃ πάλιν σφοδρότερος, ὡς καὶ ἄλλοτε, αὐτὸς ὁ κακὸς βορρᾶς· καὶ ὅτι πολλὰ μέρη τῆς Ἑυρώπης θέλει ὄρεθῆν πάλιν εἰς μεγάλῳ ταραχῇ, καὶ θέλει ὑποπέσῃ εἰς μιᾶς ἀγρίας τεκυρίας καὶ ζάλης τὰ ὀρηκτικά καὶ βίαια κύματα.

Οἱ Πάρδοι, ἕως τὰ τέλη τῆς Β'. αἰῶνος, ἔπαχον τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, δὲν τὸν ἐπεσκάλεν. Ἀπὸ τῆς διακοσιοῆς ἔτῃς μετὰ Χριστῶν, ἄρχησαν αὐτοὶ, ὅχι πλέον νὰ διαφενδῶνται, ἀλλὰ καὶ νὰ προκαλοῦν τὰς Ῥωμαῖας εἰς μάχην καὶ διώκειν εἰς τὸ ἐξῆς οἱ Βάρβαροι, ὅχι ὡς πρότερον διωκόμενοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ ἔτρεπον εἰς φυγὴν, ἐκείνης τῆς ὁποῖας πρότερον ἐφάβοντο καὶ ἐφάγον. Πόθεν ἡ μεταβολή; Ὁ Πάρδος, καὶ ἐξ αὐτῆς ὁ Πέρσης, ἐμιμήθη τῆς Ῥωμαῖας τὰ ἄρματα, καὶ τὰς τέχνας τὰς στρατιωτικὰς. Ἀφ' ἧς Σεπλίμιος Σεβήρης κα-

τατρο-

τατροπώσας (194.) Περσικόν Νίγρον εἰς τὴν Ἀνατολίαν, κατέσφαζεν ὡμῶς καὶ τυραννικῶς, ὅσους εἶχον πιάσῃ ὑπὲρ τῆς Νίγρης τὰ ἄρματα, φόβοντες ἔτοι εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀσίας, ἐδίδασκεν τὰς ἐχθρὰς τῶν Ῥωμαίων τὰς Ῥωμαϊκὰς πολεμικὰς ἐμπειρίας. Εὐθύς τὸ ζύγι ελαβε τὴν ἐναντίαν ὁπλῶν. Καὶ ἐξ ἐκείνων λοιπὸν ἀνεφάνησαν οἱ Ἀρξαζάραι καὶ οἱ Σαπῶραι, οἱ Οὐαραράναι καὶ οἱ Περζοί, οἱ Καββάδαι καὶ οἱ Χοσρόαι, ὅπῃ ἐβαλαν τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἀυτοκρατορίαν πολλὰς ὑπὸ δασμόν, καὶ τὴν ἔκαμαν νὰ πλησιάζῃ εἰς τὸν ὀλεθρόν. Ὁ σοχασμός ἐστὶν ἐνὸς Ἀνδρὸς πολλὰ περιφῆμι διὰ τὰ πολιτικὰ αὐτῶν συγγράμματα. (*) Οἱ Τέρκοι δὲν ἐφάνησαν, κατὰ τὰς Πάρθους, πρῶτον διακόμμενοι, ἔπειτα διώκται. Αὐτοὶ πάντοτε χερὸν ἐκίνησαν πρῶτοι τὰ ὅπλα καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ἐν καιρῷ ἐριώης, ἢ ἐκχειρίας, τὰ ἐκίνησαν παντελῶς ἀκέρυκτως. Ὁ περιφῆμος Ἀρχιεράτης, ὅς τις τὰς ἐξώσε πρῶτον ἀπὸ τῆς Τρανσυλβανίας (1661, ἔπειτα τὰς ἐκατατρόπως εἰς τὴν Οὐγκρίαν, ἐν τῇ μάχῃ τῆς Σάν-Γοδεάρδε (S. Gothart, 1664.) μᾶς βεβαιώνει, ὅτι ἕως τότε δὲν ἦτον ἐνθύμησις, νὰ ἐκινήθῃ παρὰ τῶν Τέρκων, κατὰ τῶν Χριστιανῶν πόλεμος ποτὲ προκηρυγμένος (**). Τὸ μετὰ ταῦτα, καὶ ἐκηρύχθη καὶ αὐτῶν παρὰ τῶν ἄλλων ὁ πόλεμος, καθὼς ὁ πρὸ τῆς (1737), καὶ ἐκηρύχθη παρὰ αὐτῶν κατὰ τῶν ἄλλων, καθὼς ὁ παρὼν (1768.), εἰς τὸν ὅπῃ, τρίτον ἤδη ἔτος, γυμνάζονται ὅχι ὀτυχῶς· πλὴν εἶναι πολλὰ πιθανόν, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς οἱ Τέρκοι θέλει πολεμήσῃ πάντοτε μὲ ὀτυχίαν, ἀφ' ἧς, καθὼς οἱ Πάρθοι τότε καὶ οἱ Πέρσαι τὰ τῶν Ῥωμαίων, μεταχειριθῶσι καὶ ἔτοι τῶρα τὰ τῶν Εὐρωπαϊῶν στρατιωτικὰ ἐξασκήματα. Σωζομένης μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πολεμικῆς ἐμπειρίας καὶ τέχνης, ἔπειτα καὶ χωρὶς ἄλλο, νὰ φανῇ τὸ ἔθνος τῆς Μωάμεθ εἰς τὰ γένη τὰ Χριστιανικὰ, φοβερόν ὁμοίως καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, ἀφ' ἧς λείψῃ ἡ διαφορὰ τῆς πολεμικῆς τρόπος, καθὼς πρὶν ἢ διαφορὰ εἰσχωρήσῃ, πάντοτε φοβερόν ἐφάνη καὶ ἀνυπόστατον. Οἱ ὅροι τῶν πραγμάτων μᾶς καταπέδουσιν ἔτι νὰ κρίνωμεν. „Τὶ τὸ γεγονός; αὐτὸ „τὸ γενησόμενον καὶ τὸ πεποιημένον; αὐτὸ τὸ ποιηθησόμενον.

„Πάντες (λέγει ὁ Ἐφένδης) (21) ὁμολογοῦσιν οἱ συνετοὶ καὶ νοήμονες, ὅτι ὄντες ἐν γένει οἱ ὑπῆκοοι τῆς τῶν Ὀθωμανῶν Κράτους, φύσει „ἀδία-

(*) Μοντεσκ. ἐν τῷ περὶ Μεγαλειότητος καὶ Καταπίωσ. τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἀυτοκρ. Κεφ. I'.

(**) Ὅρα ἐν ταῖς Σημ. τῆς τῶν Τέρκων Στρατιᾶς. Σελ. 84.

(21) Αὐτ. Ἐνθ. ἀνωλ.

„Διὰ θεοὶ πρὸς ὑποδοχὴν τῆς ἐν ἅπασιν Ὀταξίας, καὶ ὑπερβαίνοντες
 „κατὰ τὸ τοῦ τῶν ἄλλων λαῶν, διὰ τὴν ἰδιάζουσαν αὐτοῖς ἐπιδεξιότητα,
 „εἰάν ἐν μέρει λάβωσι τὸν κόπον, ἢ γυμναζέμενοι διδωθῶσι κατὰ τὴν
 „νέαν Μέθοδον τῆς στρατιωτικῆς τέχνης, καὶ ἔχωσι καλὰς ὁδηγούς καὶ δι-
 „κητάς εἰς τὴν προῆξιν τῶν τοιούτων γυμνασιῶν· οἱ ἔχθροί τῶ ἀνθρῶ
 „τέτε Κράτες, ἰδόντες ἐντεῦθεν ἀπάσας τὰς ἑαυτῶν ἐλπίδας μεματαιώ-
 „μενας, καὶ αἰδανόμενοι ὅτι ἐκλείπεται αὐτοῖς αἱ δυνάμεις, θέλει ἀπο-
 „φασίσαν νὰ φέρῃν θεληματικῶς, τὰ κλειδιά τῶν Πόλεων καὶ τῶν Κά-
 „σρων αὐτῶν, καὶ νὰ τὰ ἀποδέσῃ εἰς τὸ κατώφλιον τῆς Πόρτας τῆς
 „Αὐτοκρατορικῆς. Ω! τὸ εἶναι πολὺ μὰ ὁ Ἰβρα-
 „ῖμης λαλῇ ὡς Τέρκος, ὅπῃ νομίζει τὸς ἄλλους Κώνοντας, ἑαυτὸν δὲ Ἐλε-
 „φαντα φαίνεται. Αὐτὸς ὅμως μᾶς βεβαιώνει (*), ὅτι πολλάκις σωμο-
 „λήσας φιλικῶς μετὰ τινων Γκιαρ (ἰδὲ ἡ Τερκικὴ Φιλία!) δηλαδὴ ἀπὶ-
 „των Ἀνδρῶν (λέγει) εἰς τὰ στρατιωτικὰ πρακτικῶν καὶ ἐμπειρῶν, ἔφθα-
 „σε νὰ ἐκβάλῃ ἀπὸ τῆς ἐκείνων φόβου μίαν τοιαύτην ὁμολογίαν· „ὅτι ἂν
 „τὸ φοβερὸν στρατόμα τῶν Ὀθωμανῶν, μαθῇ καὶ μιμηθῇ τὴν νεωτέραν
 „παράταξιν, καὶ διασώζῃ τὸς Γεωμετρικὰς κανόνας, καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς
 „Ἀναλογίας, διατασσόμενον ὀτάκτως εἰς τὰς παρεμβολὰς, καθὼς ὁ-
 „τάκτως διατάσσεται εἰς τὰς προσβολὰς αὐτῶν· τότε ἡ γενναϊότης καὶ φυ-
 „σικὴ μεγαλοψυχία τῶν Ὀθωμανικῶν στρατομάτων, ἐνδυναμωθεῖσα διὰ
 „τῆς μελέτης καὶ τάξεως, θέλει εἶναι ἀκαταμάχητος· εἰς τρόπον ὅτι,
 „ὅχι ἓνα στρατόμα ἑνὸς τινος τῶν ἀπίστων Βασιλέων, ἀλλὰ πᾶσαι ὁμῶς
 „ἐνδυναμωμέναι ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἱ δυνάμεις τῶν ἑτεροδόξων, δὲν ἠθελαν διωθῆν
 „νὰ ὑπομείνῃ τὴν προσβολὴν τῆς Ὀθωμανικῆς στρατομαχίας· καὶ ἡ τροπὴ
 „καὶ ἡττα πάντοτε ἠθελεν ἀκολουθῇ ἐκ μέρους τῶν ἀπίστων. „Οὐχ! . . . ἢ
 „τὸ πολλὰ παχὺ καὶ χονδρὸν, ὡς καὶ τὸ ἀνωτέρω! Ἀλλ' ἐνδέχεται, ἢ
 „οἱ Ἑυρωπαῖοι ἐκεῖνοι, ἐν Κωνσταντινουπόλει τότε ὄρεθέντες, ἐκολάκδιον ὡς
 „Φίλον τὸν Ὀμήδην Ἐφένδιον· ἢ ὁ Ἐφένδης γράφων πρὸς τὸς ὁμοθρήσκους,
 „συμφέρον ἔκρινε νὰ ὑπερφεσκώσῃ τῶν Ἑυρωπαϊῶν Γκιαρ Φίλων αὐτῶν τὰ
 „λόγια. Πλὴν αἱ ἀκέσωμεν πῶς λαλῇ, καὶ τί γράφει, ἄλλος ἓνας Ἑυ-
 „ρωπαϊός, ἐμπειρὸς τῆς Στρατηγικῆς διδάσκαλος, καὶ κολακείας καθαρὸς
 „καὶ ἀνύποπτος (22).

„ Μεγά-

(*) Ἐν Κεφ. Γ'. Σηλ. 124, 125.

(22) Ὁ Συγγραφεὺς τῶν Σημειώσ. τῆς κατὰ τὸς Τέρκ. Στρατιωλ.
Σελ. 88.

„Μεγάλη Ὀτυχία τῆς Χριστιανowościς, ὅπῃ οἱ Τῆρκοι μένεν τυφλοὶ καὶ ὅπῃ, ἀγκαλὰ τὸ ἐλάττωμα τῶν ἰδίων ὅπλων, ἢ τῆς ἐαυτῶν Τακτικῆς, τινὲς ἐξ αὐτῶν τὸ γνωρίζουσι, δὲν ἔχεν ὁμως τὴν διώαμιν καὶ „ἐξουσίαν νὰ τὸ θεραπύσεν.“ Ἄν τῷτο ἔλεειπεν, (Il y à long temps, que les Turbans feroient à la mode en Allemagne.) „ἀπὸ πολλῶν τὰ Φανιόλια, ἤθελαν εἶναι ἐν χρήσει καινοπρεπετέρες καλλωπισμῶς εἰς τὴν Ἀλλεμανίαν.“ ἤγεν, ἕως τῶρα οἱ Ἀλλεμανοὶ ἤθελαν περιπαλεῖν Καθεκοφόροι. Τοιαῦτα μᾶς πληροφορεῖ καὶ ἕτος. Ἀλλ' ἐγὼ, ὅς τις (θεῖα χάρις) δὲν εἶμαι ἕτε Τῆρκος, ἕτε φίλος τῶν Τῆρκων· ἀγκαλὰ ἕτε καὶ τῆς στρατηγίας διδάσκαλος· μὴ διωάμενος νὰ καταπειθῶ ποτὲ, ὅτι, ὅσον καὶ ἂν ἐξασηθῇ, θέλει φθάσει νὰ Φανῇ τὸ Τερικὸν σφαῖνμα, μὲ ὅλα ὁμῶς τὰ τῶν Ἑυρωπαϊῶν σφαῖνματα ἰσόπαλον, δὲν φέρω ἕτε τὰ κλειδιά τῶν Χριστιανικῶν Πόλεων καὶ Κάστρων εἰς τὸ καλῶφλιον τῆς Ὀθωμανικῆς Πόρτας, ἕτε τὰ Φανιόλια τῶν Μουσουλμάνων εἰς τὰ Κεφάλια τῶν καλοῖκων τῆς Ἀλλεμανίας. Ἐκεῖνο μόνον φοβῶμαι, τὸ ὅποιον τὸ ὑπολαμβάνω πολλὰ πιθανόν· ὅτι οἱ Τῆρκοι ἀφ' ἧ ἀποσείσεν τὴν παρῆσαν ζάλλιν ἀπὸ τῆς ἰδίας κεφαλῆς, θέλει ζαλίσεν πολλὰς κεφαλὰς τῶν Χριστιανῶν. Καὶ πῶς θέλει μείνει ἂν αὐτὸ τὸ ἔθνος, καθὼς γνωρίζει, ἔτι καὶ μεταχειριθῇ τὴν διόρθωσιν ὅπῃ χρειάζεται·) πῶς θέλει μείνει εἰς τὸ ἐξῆς, ἢ τῆς Ἑυρώπης θρυλλομένη Ἀντιρρόπια;

Ἡ ἀδυναμία τῆς Ὀθωμανικῆς Κράτης, εἰς τὴν ὁποίαν ἕως τῶρα ὄρεθῃ, δὲν προέρχεται μόνον ἀπὸ τῆς ἀνασκησίαν καὶ ἀπειρίαν τῶν στρατιωτικῶν, ἀλλὰ προσέτι καὶ ἀπὸ τῆς δυσμένειαν τῶν ὑπηκόων. Ἄν ἐκεῖνη εἶναι μία ἔνδεα τὸν, ἕτος εἶναι ἕνας πλεονασμὸς κακοχυμίας. Αὐτὸ τὸ Βασίλειον τρέφει τὰς Γραικὰς μέσα εἰς τὰ σπλάγχνα. Πλήθιν πολυάριθμα, τὰ ὅποια τόσον καιρὸν ἀπανθρώπως κατατυραννόμενα, ἐπειδὴ βλέπωμεν τὴν καλὰδιωκτέαν καὶ τὴν θλίψιν προχωρεῖσαν εἰς αὐξήσιν, δὲν εἶναι διωκτὸν νὰ μὴ ἐμπικραίνωνται κατὰ τῶν τυράννων αὐτῶν, καὶ εἰς πάντα καιρὸν ταραχῆς καὶ ἀνωμαλίας, νὰ μὴ εἶναι πρόθυμοι εἰς ἀμυναν τῆς ἐλδοθερίας, ἂν λάβωμεν ὀκλίαν νὰ κινηθῶν, ἢ ἔγω νὰ προζενήσωμεν εἰς αὐτὰς συμπλώματα ὀδωηρὰ καὶ ὀλέθρια. Εἶναι καὶ τῷτο, καθὼς ἐκείνο τῆς ἀνασκησίας, ἕνα πάθος τῆς Ὀθωμανικῆς Αυτοκρατορίας μέγα καὶ ἐπικίνδυνον. Μέγα ἀναμφισβόλως, ἀλλ' ὁδὲ τῷτο, ὡς ὁδὲ τὸ ἄλλο, ἀθεράπτεον. Κατάσφαζαι τὰς ἀθλίας Γραικὰς, ὅσας διώασαι· ἔκαμες κένωσιν ἕνός ἀρκετῶν μέρεσ τῆς ἡμετέρας κακοχυμίας. Βίασαι μὲ διαφόρους βασιανισμὸς τὰς ἄλλας νὰ τερκίσωμεν, ἐμετάβαλες τὰς ἐπιλοίπας νοσώδεις χυμὸς, εἰς χυμὸς ὑγιανὸς, προσφυεῖς καὶ οἰκείας· κατέστησας τὸ σῶμα εἰς τὴν πρῶτῃ ὑγίαν, καὶ ἔτι εἰς περισσοτέραν ὀρωσίαν καὶ διώαμιν·

Εἶναι αὐτὰ ἴσως εἰς τὰς Τέρκας ἀδιώατα, διατὶ δὲν ἔχωμ τὰς τρόπας; ἢ ἀνεπιχείρητα, διατὶ δὲν ἔχωμ τιμὴν προαίρεσιν νὰ τὰ φέρων εἰς ἔργον; Ἀλλ' ἰδὲ αὐτοὶ καὶ ἀπὸ τῶρα ἀκόμ, ὀρεσκόμενοι εἰς τὰς δυσκολίας ἐνὸς δυσχερέατος πολέμου, ἀρχίσαν ἤδη νὰ τὰ πράττωσιν· ἰδὲ οἱ Γραικοὶ ἀρχίσαν ὑπὸ τὸ ὄμα τῆς Ὀθωμανικῆς μαχαίρας νὰ πίπωσιν ἀναιτίως, ὡς πρόβατα ἀθῶα σφαγῆς. Αὐτὴ εἶναι μία θυσία, τιμὴν ὅποιαν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ευρώπης, ὀλοκαυτώνει εἰς τιμὴν Κἀάβα τῆς Ἀραβίας. Μὰ ὡς τὸσον πάλιν ἐρωτῶ: ἀφ' ὧ τὰυτα γένοω, μένει πλέον εἰς τὰ μέτρα της ἡ θρυλλεμένη τῆς Ευρώπης Ἀντιρρόπια;

Τὸ γένος ὅμως τῶν Γραικῶν ὅπῃ προξενεῖ εἰς τὸ τῆς Ὀθωμανικῆς Ἀυτοκρατορίας σῶμα τιμὴν εἰρημένω κακοχυρίαν, εἶναι διωατὸν καὶ κατ' ἄλλον τρόπον νὰ μεταποιηθῇ εἰς τιμὴν τῆς αὐτῆς Μοναρχίας ἀνάρρῳσιν καὶ διωάμωσιν. Οἱ Τέρκοι, ἢ χωρὶς νὰ φέρων εἰς ἔργον κατ' αὐτὴν τὴν Γένος τιμὴν θρηωδίαν καὶ ἀγχιότηα, ἀν μεταχειριθῇν πρὸς αὐτὸ εἰς τὸ ἐξῆς μερίαν τιμὴν ἐπιείκειαν καὶ ἡμερότηα, βεβαίωτα τὸ ἐκέρδησαν. Τρεῖς πράγματα ἐκίνων ἔως τῶρα τὰς Γραικὰς νὰ κλίνων ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν Βασιλέων, καθε φορὰν ὅπῃ ἔτοι ἔλαβον πολέμους κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν. Ἡ θλίψις τῆς βαρείας καὶ ἀνυποφορήτου Τυραννίδος. Ἡ ἐλπίς τῆς εἰς τιμὴν ἐλθουερίαν τῆς γένους ἀποκαταστάσεως. Ὁ ζῆλος ὁ ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν πίσεως. Μὰ οἱ Γραικοὶ, ἀν καὶ πρότερον ἔχων ἀφορμὴν νὰ ὑποπιδῶνται, εἰς τὸν παρόντα ὅμως πόλεμον τελεώτατα πληροφορῶνται, ὅτι καὶ ὁ ζῆλος ἔτος εἶναι εἰς αὐτὰς περιττός, καὶ ἡ ἐλπίς ἐκείνη ματαία. Οἱ Γραικοὶ βλέπωσιν, ὅτι ὅλα τὰ ἄλλα Χριστιανικά ἔθνη, δὲν ἔχων αὐτὸν τὸν ζῆλον ὑπὲρ τῆς τῆς Χρὶ πίσεως, κατὰ τῆς ψευδοθρησκείας τῆς Μωάμεθ· δὲν λέγω διὰ νὰ σαυροφορήσων ὡς πρότερον (τῆτο εἰδὲς τὸ ζητῆ.) ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἀφῆσων νὰ προχαρῶν τὰ ἄρματα μιᾶς Διωάμεως Χριστιανικῆς κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν, εἰς ἓνα πόλεμον, τὸν ὅποιον ἔτοι μόνοι τὸν ἠθέλπωσαν. Οἱ Γραικοὶ βλέπωσιν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐλπίσων εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἰδῶν τιμὴν ἐκ πολλῆς μάττω ὀνειροπολεμένω ἐλθουερίαν. Ἐπειδὴ τῶρα, ὅπῃ ὑπὲρ αὐτῶν ποτὲ ἔφεξεν εἰς αὐτὰς μία τοιαύτη ἐλπίς, αἱ τῆς Ευρώπης Διωάμεις, ἀντὶ νὰ προθυμηθῶν, νὰ ἀπλώσω εἰς αὐτὰς χερεὶ βοηθείας, διὰ νὰ τὰς ἀποκαταστήσων, καὶ ἐν μέρει, ἐλθουερες, ἐφάνησαν τρόπον τινὰ ζηλότυποι εἰς τιμὴν ἐλθουερίαν αὐτῶν· καὶ ἐκείνο τὸ ὑψηλὸν χερεὶ ὅπῃ ὑπὲρ αὐτῶν μακρόθεν ἀπλώθη διὰ νὰ τὰς ἐλθουερώσῃ, δὲν ἔλειψαν νὰ τὸ ἐμποδίσων. Τὶ λοιπὸν μένει; Λοιπὸν, ἀν τὸ βάρος τῆς Ὀθωμανικῆς Τυραννίδος εἰς τὰς Γραικὰς μετὰ ταῦτα ἐπὶ ποσὸν ἀνακωφιδῇ· ἀν οἱ Γραικοὶ τὰς πρώην ἀγχιεὺς τυράννης, τὰς ἰδοῦν εἰς τὸ ἐξῆς ἡμερωτέρους Δεσπότης· οἱ Γραικοὶ τότε, (ἀν ἔχων γνῶσιν) πρέπει νὰ δ-
χαρι-

χαριζομένου εἰς τὴν ἰδίαν κατάστασιν, καὶ νὰ ὑπακύνει εἰς τὰς Τέρκας πτωχῶς, καὶ νὰ τὰς δελεῖεν ὡς γνωμόνως. Οἱ Γραικοὶ πρέπει νὰ πιάσιν εἰς τὸ ἐξῆς τὰ ἄρματα ὑπὲρ τῶν Τέρκων, ὅχι κατὰ τῶν Τέρκων. Τέ-
τε ὑποβιβάζοντες, δὲν λέγω ὅτι τῶν Γραικῶν τὸ πλῆθος εἶναι πρὸς τὸ πλῆθος
τῶν ἐν Ἑυρώπῃ Τέρκων (καθὼς πολλοὶ λογαριάζουσι (*) δεκαπλάσιον.
ἔσω διπλάσιον ἔσω ἴσον. Ἀμφιβάλλει τιναὶς, ὅτι μὲ τὴν τῶν Γραικῶν προ-
δήκω, διώταται νὰ φανῇ εἰς τὸ ἐξῆς διπλάσιον τελάχιστον ἢ ἐν Ἑυρώπῃ
τῶν Ὀθωμανῶν διώταις; Ὡστε καὶ τρίτον ἔτι ἐπερωτῶ: πῶς πλέον ἢ δελε-
μένη τὸ τῆς Ἑυρώπης ἀντιρρόπον;

Ἀλλ' ἐγὼ σφύζων τῶρα ἀπὸ ἐν καὶ ἄλλο μέρος τὸν λογισμόν, δὲν
φθάνω νὰ καταλάβω, εἰς τί ἄρα σώζεται τῆς προβαλλομένης ταύτης
Ἀντιρρόπιας τὸ εἶναι, καὶ ἡ ὑπόστασις. Ἐγὼ ὁμολογῶ, ὅτι δὲν ἔχω τὸ
ὅξυ ἐκεῖνο τῶν πολιτικῶν ὄμμα, μὲ τὸ ὅποιον τὴν βλέπειν μὰ ἐγὼ σο-
χάζομαι. Ὁ μεγαλόδοξος οἶκος τῆς Ἀσσυρίας ὑπερεῖται ὁλοκλήρως χά-
ρας καὶ Ἐπαρχίας, καὶ ἡ Ἀντιρρόπια τῆς Ἑυρώπης σώζεται. Ἀποχω-
ρίζεται ἀπὸ τὴν Μοναρχίαν τῆς Ἰαπωνίας, καὶ ἐν μέρει σπνίζεται, ἐντε-
θεν μὲν, μία χωριστὴ Βασιλεία, ἡ τῆς Πορτογαλίας· ἐκείθεν δὲ, μία ἰχυ-
ρὰ Ἐπικράτεια ἡ τῆς Ὀλλανδίας, καὶ ἡ Ἀντιρρόπια μένει. Ἐκπύπτει ἡ
τῶν Ἑνετῶν Ἀριστοκρατία ἀπὸ τόσας νήσους, καὶ θαλασσίους ἄλλας τόπους,
τὰς ὁποῖας ἐξουσίαζε, καὶ ἡ Ἀντιρρόπια δὲν καταλύεται. Τὸ πολυδυνά-
μον σῆμα τῶν Βορβόνων ἀπλώνεται εἰς ὀρυχωρότατα Βασίλεια καὶ Δυ-
ναστείας, καὶ ἡ Ἀντιρρόπια δὲν καταλύεται. Κατακυριώνει τῶρα τὸ ἔχα-
τον ἡ Ἀγγλία, ὅλην τὴν ὑπὸ τὰς Γάλλους πρῶτον τελευτῶσαν Ἀρκτῶαν Ἀμε-
ρικῶν, καὶ ἀναμφιβολῶς θαλασσοκρατεῖ, καὶ εἰς τὸν παλαιόν (ὡς λέγου-
σι) καὶ εἰς τὸν νέον κόσμον· καὶ ἡ Ἀντιρρόπια δὲν σαλεύει. Καὶ μόνον ἂν
ἡ βάρεσος καὶ Τυραννικὴ τῶν Ὀθωμανῶν Διόταις, ἀναγκασθῇ τῶρα νὰ
ἀφήσῃ ἐλθεῖν, ἐκείθεν τὰς Ταταρίας καὶ τὰς Δακίας, ἐδῶθεν τὴν Πε-
λοπόννησον, ἢ τινὰ γωνίαν ἄλλω παρὰ μικρὰν τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ εἶναι
εἰς ἀνεσιν καὶ καταφυγὴν τῶν κατατυραννημένων Ἑλλήνων, ἡ Ἀντιρρόπια
τῆς Ἑυρώπης ὅθως περιτρέπεται! Καὶ ἡ τυχῆσα ζημία τῇ ἐχθρῇ τῶν
Χριστιανῶν, γίνεται τῇ Χριστιανικῇ Κόσμῳ ἀτύχημα!

Ἡ Ἀντιρρόπια (λέγει ἕνας περιβόητος Συγγραφεὺς (**)) εἶναι ἕνα
„ἐφάραγμα“ τὸ ὅποιον ἐπενοήθη, ἀπὸ τὸν ἸΕ'. αἰῶνα καὶ ἐδῶ, (πιθανώ-
τατα

(*) Σημ. τῆς Τέρκ. Στρατ. Σελ. 43.

(**) Ουολταίρ. Νέ. Μισγάγ. Φιλοσ. Ἰσορ. Κεῖλ. Μέρ. Γ'. περὶ ὠφελ.
τῆς Ἰσορ. Σελ. 188.

τάλα ἐννοεῖ τῷ ΙΕ'. αἰῶνος τὰ τέλη· διατὶ μέσα εἰς αὐτὸν τὸν αἰῶνα ἡ
 'Αυτοκρατορία τῶν 'Οθωμανῶν σινεσάθη.) „Υφίσταται δὲ ἡ 'Αντιβρῆσπία,
 „νάπλομαι, κατὰ μιᾶς τινὸς ὑπερβριδεσέρας Διωάμεως. „Μὰ εἰς τὰς δύο
 ἐφεξῆς αἰῶνας, τὸν ΙΣ'. καὶ ΙΖ'. πῶς ἦτον αὐτὴ ἡ 'Αντιβρῆσπία, καὶ ἡ διὰ
 ταύτην σινάφεια τῶν ἄλλων Διωάμεων, διὰ τὴν ἐμποδίσαν τὴν ὑπερβριδε-
 σέραν Διωάμιν τῶν 'Οθωμανῶν, ἀλλὰ τὴν ἄφησαν καὶ ἐγένετο ἀπασῶν ὑπερ-
 βριδεσάτη; „Αὐτὸ τὸ σύστημα (προδίδει ὁ Συγγραφεὺς) ἦτον ἀγνοόμε-
 „νον εἰς τὰς παλαιὰς, καὶ διὰ τῆτο ὁ λαὸς τῆς Ρώμης, ἔχων τὸ στρα-
 „τιωτικὸν ὑπὲρ τὰ λοιπὰ πάντα ἔθνη γεγυμνασμένον, τὰ καθυπέταξεν ἄλλα
 „μετ' ἄλλα, ἀπὸ τὸν Τίβεριν ποταμὸν, ἕως εἰς τὸν 'Ευφράτιν. „Δὲν ἔ-
 νασαὶν, κατὰ τινος Φοβερωτέρας καὶ κραταιότερας Βασιλείας, ἦτον εἰς
 τὰς παλαιὰς πράγμα ἀγνοόμενον, καὶ μόνον ἐφύρεθι τῶρα ὑπερον ἀπὸ
 τὰς Ὀφύεις 'Ευρωπαϊάς, ὡς σύστημα νέον, εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ χρόνον
 ὅπῃ ἐφύρεθι καὶ ὁ νέος (ὡς λέγουσι) κόσμος, ἡ 'Αμερική. Ἀλλὰ τῆτο ἔρω-
 τῶν νὰ μάθω: „Αν, πρὸ τῆς ὀρέσεως τῷ θαυμαστῷ συστήματι τῆς 'Αντιβ-
 ρησπίας, ὁ λαὸς τῆς Ρώμης ἀπλωσε τὴν ἐξουσίαν τὴν ἀπὸ τὸν Τίβεριν ἕως
 εἰς τὸν 'Ευφράτιν, διατὶ μετὰ τὴν ἔφεσιν, ὁ λαὸς τῆς Μένας, ἡ τῷ
 Τερικισάν, ἀπλωσε τὰ ἄρματα ἀπὸ τὸν 'Ευφράτιν ἕως εἰς τὸν Τίβε-
 ριν; Καὶ ἐρωτῶ ἐπεὶ καὶ τῆτο τὸ ἄλλο: τί καλύει; καθὼς πρὸ τῆς 'Αν-
 τιβρῆσπίας οἱ κάτοικοι τῶν Βορειοτέρων μερῶν, καταβάντες σινετρέψαν καὶ
 ὀλίγον ὀλίγον τῷ Ρωμῶν τὸ γένος, ὅθεν σινεσάθησαν πολλὰ διωασεῖαι, τὴν
 καλύει λέγω, πάλιν ἄλλοι τῶρα τῆς 'Αρκιῶας γῆς καὶ αὐτοὶ οἰκήτορες, νὰ
 σινετρέψω τῷ Μωάμεθ τὸ ἔθνος, καὶ νὰ γένεν αἰτία τῆς συστάσεως τῆς
 νῶν ἐλαθέρων Πολιτειῶν, ἐξ οὗ καὶ τῆτο τὸ μέγα ὄφελος θέλει ἀκολε-
 θήσει, ὅτι ταπεινωθεῖσα ὁπασοῦ ἡ Τερικική 'Αυτοκρατορία, καὶ ἐξαδενή-
 σασα, δὲν θέλει εἶναι πλέον τόσον φοβερά εἰς τὰ Χριστιανικά Γένη, καὶ
 ἀνυποφόρητος;

Εἰς τῆτο τὸ δεύτερον ὁ πολιτικὸς ἀποκρίνεται, ὅτι ἡ ταπεινώσις,
 καὶ ὁ ἐξαδενισμὸς τῷ 'Οθωμανικῷ Κράτει, μεγαλύνει καὶ ἰχυροποιεῖ τὴν
 'Ρωσικὴν 'Αυτοκρατορίαν, ἥτις καὶ ἐαυτὴν ἤδη μεγάλῃ καὶ ἰχυρᾷ
 ἔσται, προξενεῖ εἰς τὰς ἄλλας Διωάμεις ὅχι ὀλίγην τὴν ὑπόψιν.

Ἀκέω. Ἀλλὰ πρῶτον, ἡ 'Ρωσία ὅσον μεγάλη καὶ ἰχυρὰ ὄρεθῃ,
 ποτὲ δὲν θέλει γένει εἰς τὴν 'Ευρώπῃν τόσον φοβερά, ὅσον φοβερά καὶ
 ἄλλοτε ἐφάνη, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς διώσεται πάλιν νὰ φανῇ τῶν Τερικῶν ἡ
 Διωάμις· οἵτινες ἐξ αὐτῶν, ὡς εἶπομεν, τῶν ἀρχῶν τῆς ἰδίας θρησκείας, ἔχου-
 σιν καὶ ἀπαραίτητον ἐντολήν, νὰ ἐξαλείψω, ἀν' διωθῶσι, τὰ ἔθνη τὰ

Χριστιανικά· καὶ κατὰ τὴν ἰδέαν ταύτην, τρέφει σύμφωνον καὶ τὴν ἐλπίδα, ὅτι αὐτοὶ τέως θέλει καθυποτάξου μετὰ τὰ ὀπλάτας τὰ λοιπὰ μέρη τῆς κόσμου, τὰ ὁποῖα ἕως τῆς νῦν νὰ καθυποτάξου δὲν ἐφθασαν. Τὸ σύστημα τῆς Ῥωσίας βεβαίωτα δὲν εἶναι τοῦτον.

Δύτερον, ἡ Ῥωσία κυριᾶν τόπους καὶ χώρας ἀπεράντας. Ἡ Ῥωσία εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν ἀνυχωροτάτων αὐτῆς ἐπαρχιῶν, αἱ ὁποῖαι καρποφοροῦσιν ὅλα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμα, ἡμπορεῖ νὰ θρέψῃ βασιλῶς τρεῖς τοσαῦτα πλήθη, παρὰ ὅσα ἕως τῆς νῦν ἔχει ὑπῆκοα. Ἡ Ῥωσία δὲν χρειάζεται οἰκήσεις, χρειάζεται οἰκήτορας· καὶ τὸτο ἐδείξεν ὅτι καὶ αὐτὴ τὸ γνωρίζει, διὰ τῆς ἐπιμελείας τῶν ἐχάτων ἀποικισμῶν, τὰς ὁποῖας μετὰ ὑπερβαλλέσας δαπάνας, εἰς πρὸ πολλοῦ νὰ συστήσῃ ἐφρόντισεν.

Τρίτον, καὶ αὐτὴ ἡ φυσικὴ κατάθεσις τῆς Ῥωσικῆς Αυτοκρατορίας, καθὼς εἰς τὸ παρὸν ὁρίζεται, φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι δεκτικὴ ἀσφαλῶς περισσότερας ἐκτάσεως. Ἡ Ῥωσία τώρα, κατὰ τὸ πλεῖστον ἐαυτῆς μέρος, ἔλαβεν ὅριον παρὰ τῆς Δημιουργῆς τῆς θάλασσαν, καθὼς ἡ θάλασσα ὅριον ἔλαβε τῆς ξηρᾶν. „Ὅριον ἔδε, καὶ εἰς παρελθόντα.“ Τὸ νὰ ζητήσῃ ἡ Ῥωσία νὰ ἀπλωθῇ κατὰ τῶν Βασιλειῶν ἐκείνων μετὰ τὰς ὁποῖας γειτνιάζει, καὶ σιμῆται, ἔξω ὅπου εἶναι ἀσύμφορον, δὲν εἶναι εἰς αὐτῇ καὶ ἀκινδυνόν. Εἰς τὰς περιτροφὰς ὅπως κατὰ καιρὸς ἐπαθεν ἡ Ὑδρόγειος αὕτη σφαῖρα τῆς ὁποῖαν οἰκοῦμεν, ἀπλώθησαν ἐνίοτε εἰς μέρη τινα τὰ μεγάλα πελάγη, καὶ κατεπόντισαν τὰς γέτοντας γᾶς. Ναι· ὅμως ἀφῆσαν ἀπὸ τὰ μέρη τὰ ἀντίθετα, ἄλλας πάλιν γᾶς ἀκατάκαλυπτες. Ἡ Ῥωσία πολλὰ καλὰ τὸ ἠξίωται, ὅτι ἡ ὑπερβολικὴ ἐξάπλωσις μιᾶς Διωμέως, δὲν ἡμπορεῖ παρὰ νὰ προξενήσῃ εἰς αὐτῇ ἕως τέλους μιαν ἀτονίαν, ἢ μιαν παράλυσιν.

Τέταρτον, διὰ τῆς ταπεινώσεως τῆς Ὀθωμανικῆς Κράτους, ἄλλαι ἕως Χριστιανικαὶ ἐξουσίαι ἠδυνάοντο νὰ ὠφεληθῶν πολὺ περισσότερον παρὰ ἡ Ῥωσία. Καὶ εἰς ὅλον τὸ ὕστερον, ἕνας ἀνάλογος διαμερισμὸς, τῶν ἐν Ἑυρώπῃ τῆς Τύρκικῆς Ἐπαρχιῶν, μετὰ τὴν σύστασιν μιᾶς μετρείας μὲν, ἀπὸ λύτε δὲ, τῆς Ἑλληνικῆς Γένους Ἡγεμονίας, ἤθελε φυλάττῃ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, τὴν ἐπιζητημένῃ τῆς Ἑυρώπης Ἰσορροπίαν. Ἄν ἡ διακωδωνιζομένη αὕτη Ἰσορροπία ἔχει φύσιν ποτὲ νὰ συμβεβῇ μετὰ τὴν διλυτικὴν καὶ ἀκατάπαυστον τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων παλίνρροτον! Βεβαίωτατα· ἐκεῖνη ἡ ὁποία δὴ πλεονεκτήματα, ἡτις διασώζεται εἰς ὀκτωκαίδεκα, λόγῳ χάριν, μεγάλας Ἐπικρατείας, ἀδιώχων δὲν ἤθελεν εἶναι νὰ φυλαχθῇ εἰς ἐκκαίδεκα, ἢ εἰς ἐικοσι.

Τὸ πρόβλημα τῆς τοῦ, τὸ ὁποῖον ἤδη καὶ ἄλλοτε προετέθη πρὸ χρόνων διακοσίων πενήκοντα, ἐσημειώθη τώρα ὕστερον, ὡς πρόβλημα παιδαγωγικόν.

ριώδες καὶ καταγέλαστον. Τὸ ἤξερω. Μὰ διατὶ τάχα; Διατὶ τὸ ἰὰ κυ-
ριεύειν οἱ Τῆρκοι εἰς τὴν Ἑυρώπην εἶναι (λέγουσι) τῆς Ἑυρώπης ὄφελος.
Κύριε τῶν Διωάμεων! Ὁφελος τῆς Ἑυρώπης εἶναι, εἰς τὴν Ἑυρώπην οἱ
Τῆρκοι νὰ βασιλεύωσιν! Ἄν τὸ προβλημα ἐκεῖνο εἶναι καταγέλαστον, ἡ πρό-
φασις αὕτη δὲν εἶναι ἀξιοδάνετος; Ἐγὼ δὲν ἡμπορῶ νὰ μὴ ἀναφέρω ἐδῶ
τὰ λόγια τῶ περιβλέπεις ἄλλως Ἄνδρες, ὅς τις ἔκαμε τὴν Κρίσιν αὐτὴν
τὴν παράλογον. „Ἡ Ἀυτοκρατορία τῶν Τέρκων (λέγει) (*) εἶναι κα-
„τὰ τὸ παρὸν, εἰς τὸν αὐτὸν χεδὸν βαθμὸν τῆς ἀδυναμίας, εἰς ἃν ἦτον
„ἄλλῃς ἢ τῶν Γραικῶν. Πλὴν, θέλει διαρκέσει χρόνον πολὺν. Διατὶ, εἰάν-
„τις Βασιλεὺς, ὅς τις ποτε τύχη, φέρῃ αὐτὸ τὸ Κράτος εἰς κίνδυνον,
„ἀκολουθῶν νὰ κατακυριεύῃ τὰς χώρας τες, αἱ τρεῖς Διωάμεις τῆς Ἑυ-
„ρώπης αἱ Ἐμπορικαί, γνωρίζουσι πάρα πολλὰ τὸ συμφέρον τὸ ἴδιον, δια-
„νὰ μὴ φροντίσωσι παρῶντος νὰ ἐμποδίσεν.

Ἐφεξῆς προδίδεται. „Εἶναι ἡ εὐτυχία τῶν ἐρημνέων Διωάμεων,
„τὸ νὰ δρισκύνται εἰς τὸν Κόσμον Τῆρκοι καὶ Ἰαπανοὶ. Ἀνθρωποὶ εἰς
„τῷτο γεγεννημένοι, νὰ ἐξεσιάζεν ἀνωφελῶς ἓνα μέγα Ἰμπερίον.

Μετ' αὐτὴν τὴν θαυμασίην Κρίσιν, ἀκολουθεῖ πρὸς διασάφησιν ἡ ἐξῆς
ἐτι θαυμασιωτέρα σημείωσις. (**) „Τοιοτρόπως τὰ κατὰ τῶ Τέρκων
„προβλήματα, οἷον ἐκεῖνο ὅπῃ ἐγενεν ἐπὶ τῷ Πάπα Λεόντιος τῷ Δεκάτῃ· δι' ὃ
„ὁ μὲν Ἰμπεράτωρ ἔπρεπε διὰ τῆς Βοσνίας, νὰ ὑπάγῃ ἕως εἰς τὴν Κων-
„σταντινέπολιν· ὁ δὲ Βασιλεὺς τῆς Φραντζας νὰ κυριεύῃ τὴν Ἀλβανίαν,
„καὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ ἄλλοι Πρίγκιπες νὰ ὑποτάξεν τὰς λιμένας, καὶ
„τὰς παραθαλασσίους τόπους αὐτῶν· αὐτὰ λέγω τὰ προβλήματα ἦτον,
„ἡ παίζοντων, καὶ ἐχὶ σπαραζόντων προβλήματα· ἡ Ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι
„δὲν ἔβλεπον τῆς Ἑυρώπης τὸ ὄφελος.

Τῆς Ἑυρώπης τὸ ὄφελος! Αὐτὸ ὅλον ὑφίσταται καθὼς ὁ Συγγρα-
φὸς λέγει, εἰς τὸ κέρδος ὅπῃ ἀπολαμβάνουσιν αἱ τρεῖς Ἐμπορικαὶ Δυνα-
μεις, αἱ εἰς τὴν Τερκίαν πραγματούμεναι. Μὰ ἂν αὐτὸς, ὅπῃ τοιο-
τρόπως ἐλάλει περὶ τὸ τριακὸς τέταρτον τῆς παρῆς ἐκατονταετηρι-
δος, ἔγραφε τώρα, ἤθελεν ἔχει βέβαια δυσκολίαν νὰ σιμῶσιν τὰς δύο
Διωάμεις μὲ τὴν τρίτην· πληροφορούμενος ἐκ τῶν ἔργων, ὅτι οἱ Ὁλλανδοὶ
ἢ οἱ Ἀγγλοὶ δὲν δρισκύναι πάρα πολὺ τὸ κέρδος μέσα εἰς τὸ Μεσόγειον.
Καὶ ἂν τὸ δρισκῇ ἡ Γαλλία, αὕτη ἴσως ἤθελε τὸ ἔνθε ὅχι ὀλιγώτερον
καὶ ἐπάνω εἰς τὴν Ἀνατολὴν, ἂν ἐκεῖ τὸ γένος τῶν Τέρκων τέως ἐξω-
στρα-

(*) Μοντεσκ. περὶ Μεγ. ἢ Καταπλώσ. τῆς Ῥωμ. Ἀυτοκρ. Κεφ. ΚΓ'.

(**) Ἐνθ. ἀνωλ. Σημ. (c).

τρακίζετο. Πλὴν, τὸ ἐκ τῆς ἐμπορίας κέρδος μόνης τῆς Γαλλίας, ἢμπορεῖ νὰ εἰπῇ τινὰς, ὅτι εἶναι τῆς Ἑυρώπης τὸ ὄφελος; Καὶ αὐτὸ τὸ κέρδος ἔχει τινὰ σύγκρισιν ὅλως, μὲ τὰς Φρικίās καὶ ἀνεκδιηγήτας ζημίας, ὅσας ἡ Ἑυρώπη ἀπὸ τῆς Τέρκης ἔπαθε, καὶ ἐτι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς κινδυνώσει νὰ πάθῃ, ἕως ὅπῃ αὐτὸ τὸ ἀπάνθρωπον καὶ θηριῶδες, καὶ ἄπιστον ἔθνος, μέσα εἰς τὴν Ἑυρώπην κατασηρίζεται;

Ἄς ἐπιλεθῇ, παρακαλῶ, ὡς ἐπὶ πλάσιγγος, ἐξ ἑνὸς μέρους: ἡ Ἀυτοκρατορία τῆς Ἀνατολῆς ἐκ θεμελίων κάλεσκαμμένη· ἐκείνη τῆς Δύσεως σαλδομένη ἕως εἰς αὐτὰ τὰ θεμέλια· πολλαὶ μικρότεραι τῆς Ἑυρώπης Δυναστεῖαι, ἄλλαι ἀλακευριζόμεναι ὀλοτελῶς, ἄλλαι ἀκρωτηριασμέναι καὶ τεταπεινωμέναι· ὅλαι, ἢ μικραὶ ἢ μεγάλαι, ἐταπειλόμεναι εἰς τὸ μέλλον, καὶ εἰς τὸ παρὸν ἀδικούμεναι, ὑβριζόμεναι, ἐξεδιυζόμεναι ποικιλοτρόπως. Ἐπαρχιῶν διαφόρων ἐκπορτίσμοι καὶ ἐρημώσεις. Ἐθνῶν λεηλατισμοὶ καὶ σιλαβίαι. Ἀνδρῶν, Γυναικῶν, παιδίων, μυριάδων ἀπλῆϊστων ἢ ἀθῶων, μανιώδεις καὶ ἀνάιτιοι κατασφαγμοὶ. Αἱματος Χριστιανικῆς ποταμοὶ ῥέοντες. Ὁ Χριστιανισμὸς αὐτὸς ὑπὸ τῆς πόδας τῆς Μωαμεθισμῶ· τὰ Ἱερὰ Τεμένη μεταμεμορφωμένα εἰς μιὰν Μετζίτια· τὸ Ἐυαγγέλιον ὑπὸ τὸ Κοράνι· ὁ Σταυρὸς ὑπὸ τὴν μίωσειδῃ Σελλίῳ· καὶ, ἐπάνω εἰς ὅλα, ἓνα ἔθνος Χριστιανικὸν πολυάριθμον, τὸ ἔθνος τῶν ποτὲ περιφρήμων ἢ νῦν ἀθλίῳ Γραικῶν, τὸ ὁποῖον ἐξ αἰτίας τῆς παρόντος πολέμου ὀρίσκεται εἰς τὰ χεῖλη τῆς ἐσχάτης κινδύνου, διὰτὶ ἐγκαταλειμμένον παρὰ πάντων, αὐτὸ ἴσως μέλλει νὰ σβύσῃ μὲ τὸ αἷμα τῶν αἰμοδόρων Τέρκων τὴν λυσσώδη ὀρμὴν· καὶ, εἶναι πολλὰ ἐνδεχόμενον, ὅτι θέλει ξενοχωρηθῆ νὰ ἐκλέξῃ ἀπαραιτήτως, ἢ τὸν Μωαμεθισμὸν, ἢ τὸν θάνατον· ἢ πρόβαλα ὑπακοῆς εἰς τῆς Μένκας τὴν μάνδραν, ἢ πρόβαλα σφαγῆς ὑπὸ τῆς Μωάμεθ τὴν μάχαιραν. . . . Ταῦτα ἐκ τῆς ἑνὸς μέρους τῆς πλάσιγγος. Ἐκ δὲ τῆς ἄλλης, τί; τῆς Γαλλίας τὸ Ἐμπορικὸν κέρδος! Οὐαὶ! Ἐγὼ ἐδῶ προκαλῶμαι τὸν Φραντζίον τὸν πλέον θερμὸν ζηλωτὴν τῆς γένους τε, νὰ ἀποκριθῇ. Ἐχει ὅλως, δὲν λέγω ἀντιστάθμῳ καὶ ἐξίσωσιν· ἀλλὰ παράθεσιν ἢ σύγκρισιν τινὰ, μὲ τὰς τόσοις μεγάλας τῆς Ἑυρώπης ζημίας, μὲ τῆς τόσοις βαρεῖς τῆς Χριστιανισμῶ κινδύνους, ἢ τόσοις παρὰ μικρὰ τῆς Φραντζας ὀφέλεια; Ἐγὼ βέβαιος εἶμαι, ὅτι τὸ τοῖστον ὄφελος, δὲν θέλει τὸ ἀκαδεχθῆ ποτὲ, ἔτε θέλει τὸ εἰρῆσαι, ὅχι ἡ Ἑυρώπη, ἀλλ' ἐδ' αὐτὴ ἐν μέρει ἡ Γαλλία. Ὅχι ποτὲ. Εἶναι πολλὰ γνωστὸς ὁ ἐν αὐτῇ μεγαλοδόξως βασιλεύων. Αὐτὸς εἶναι ὁ Βασιλεὺς ὁ Χριστιανικώτατος. Αὐτὸς ἔχει χαρὰ κληῖρα προσωπικὴν τὴν Φιλανθρωπίαν, καὶ τὸν ἔλεον.

ὦ Βασιλεῖς! (ἂν ἕως εἰς ὑμᾶς φθάσῃ ἡ ταπεινὴ αὕτη φωνή μου!) Βασιλεῖς Δάτρες τῆς ὀνόματος τῆς Χριστῆ! Ἐνα εἶναι τὸ ὄφελος τῆς Ἑυρώπης,

ρώπης, καὶ τὸ κοινὸν καὶ τὸ ἴδιον. Τὸ νὰ ἀποσκορῇ ἀπὸ τὴν Ἑυρώ-
πῃ ὁ Ἀλάζωρ ἢ παλαμναῖος διώκτης τῆς Ἑυρώπης, ἢ Τύραννος. Ὡ
Βασιλεῖς! Τὶ πρὸς ἀλλήλους διαφέρεθε, Χριστιανοὶ πρὸς Χριστιανούς, πολεμέ-
μῃνοι καὶ πολεμῆντες, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκερδῶς καὶ ἐπιζημίως; „Καὶ
„ἰδὲ ἀλόφυλοι, καὶ Τύρος, καὶ λαὸς τῶν Αἰθιοπῶν, . . . Καὶ αὐτῶν
αἱ ἐνωθῶσι (δὲν λέγω τὰ ἄρματαίους ὅχι, ὡς εἰς τὰς παλαιὰς ἐκείνας,
ὅσον πολυδαπάνες, ἄλλο τόσοι ὀλιγοκερδεῖς τρυφοφείας) καὶ αὐτῶν αἱ
συμφωνήσουσι αἱ γνώμαίς. Ἄν συμφωνήσετε ταῖς ἐλπίσιν, ὁ περὶ τὸ
κέρδος ἔπειτα καὶ τὴν ἀφέλειαν συμβιβασμὸς μεταξὺς, (Θεὸς στωαιρο-
μένε) δὲν εἶναι ἀδύνατος. Καὶ τὴν ἔκδοσιν εἰς τὸ παρὸν, ἢ Ὀτυχῇ ἢ
ἐυκολίᾳ τὴν ἀποδείχνουσι τὰ θαυμασὰ τῶν Ῥώων τροπαια. Δι' αὐτῶν
σαῖς διεγείρει, καὶ σαῖς προσκαλεῖ, πλέον παρὰ εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ἀγώ-
νων, εἰς τὴν μετοχὴν τῶν λαφύρων, ἢ ἀξιάγαστος Δεσπότης. „Ἰδὲ ἐξέστησε
„Κύριος τὸν Σισάρα, ἢ πάντα τὰ ἄρματα αὐτοῦ, ἢ πᾶσαν τὴν παρεμ-
„βολὴν αὐτοῦ, ἐν σώματι ῥομφαίας. „Ὁ μέγας Κολοσσὸς ἀρχήσῃ νὰ κλο-
νῇται, καὶ νὰ δείχνῃ ὅτι δὲν εἶναι τόσοι μακρὰν ἀπὸ τὴν πλῶσιν. Τὸ
ὑψηλὸν αὐτὸ δένδρον, ὅπῃ κατεσκήσας τόσα μέρη καὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ
τῆς Δύσεως, ὅπῃ ἀπερρόφησε τὸν θρεπτικὸν χυμὸν τῶν φυτῶν ὅπῃ
ἦσαν ὀλόγουράς, δὲν ἀναμένει τώρα παρὰ τὰς ἐχάτας προσβολὰς. „Ἡ
„ἀξίνη παρὰ τὴν ῥίζαν τοῦ δένδρου κείται. „Ἡ δικαίρῃ αὐτῇ δὲν ἀρί-
σκειται πάντοτε. Μὴ ἀφήσετε νὰ ἔλθῃ καιρὸς ὅπῃ νὰ τὴν ζητῇτε μὲ
πόδον, καὶ νὰ τὴν ὑπερῇδε μὲ πόνον. Καὶ ὁ καιρὸς αὐτός, ἂν ὁ Τερκος
ἀποκατασταθῇ πάλιν ὡς πρότερον, ἀναμφιβόλως θέλει ἔλθῃ. Δὲν θέλει ἀρί-
σκειται ὅχι ἐν ἀσφαλείᾳ ποτὲ ἢ Ἑυρώπῃ, ἐν ὅσῳ εἰς τὴν Ἑυρώπῃ ὁ Ὄθω-
μανὸς βασιλεὺς πάλιν τὸ λέγω ἐν ὅσῳ ζῶ θέλει τὸ λέγω. „Ουποτε
„Ῥωμαίοις βέβαιος, ἔτε ἢ ἐλδοθερία ἐστὶν, πρὶν ἐξελεῖν Καρχηδόνα. „
(23) Ἀυτὴ ἦτον ἡ γνώμη τοῦ Κάτωνος, καὶ τὴν ἐπεκύρωσε σιωπῶς καὶ
ἡ ἐν Ῥώμῃ τότε βεβλή. ΚΑΡΧΗΔΟΝΑ ΜΗ ΕΙΝΑΙ.

(23) Ἀπικαν. Ἀλεξ. Καρχηδον. Ἐκδ. Ἑβρ. Στεφ. 1592. Σελ. 8.

КАУЧОВА БИБЛИОТЕКА
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

А. И. О. Х. И.

5711

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

ρώπ
 πλω
 Βασί
 μων
 ἰδὲ
 αὖ ἐν
 ὅσον
 συμ
 κέρδ
 μέν
 εὐκο
 σὰς
 νων
 „Κυ
 „Βο
 νῆτα
 ὑψη
 τῆς
 ἦσαν
 „ἀξ
 σκετ
 πόδ
 ἀπο
 σκετ
 μαν
 „Ρο
 (23
 ἡ ἐν

Εὐεκτήριον

Πολύτης

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

13 2
1 2 30
14 4 30
1 7
1 6 1 30

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова